

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

อรพินทร์ ชูชม
อังรา สุขารมณ
ทัศนาก ทอภักดี

รายงานการวิจัยฉบับที่ 64

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พฤศจิกายน 2540

ISBN 974-596-956-7

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย

อรพินทร์ ชูชม
อัจฉรา สุขารมณี
ทัศนาก ทอภักดี

รายงานการวิจัยฉบับที่ 64

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พฤศจิกายน 2540
ISBN 974-596-956-7

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-
อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย

ผศ.ดร.อรพินทร์ ชูชม
รศ.อัจฉรา สุขารมณ์
อ.ทัศนาก ทองภักดี

รายงานการวิจัยฉบับที่ 64

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

พฤศจิกายน 2540

ISBN 974-596-956-7

กํานํา

รายงานการวิจัยของสถาบันฯ ฉบับที่ 64 เรื่อง “การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย” ซึ่งดำเนินการวิจัยโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพินทร ชูชม รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ และอาจารย์ทัศนาทองภักดี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนด้วยปัจจัยสามกลุ่ม หวังว่าผลงานวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ครูและอาจารย์แนะแนว ในการใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกการศึกษาและอาชีพของนักเรียนต่อไป

สถาบันฯ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัยที่ได้อํานวยการสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์
ด้วยดี

(รองศาสตราจารย์ ดร.ผจงจิต อินทสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพฤกษศาสตร์

ประกาศคุณูปการ

รายงานการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย” ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณาจารย์ และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งโรงเรียน ซึ่งมีรายชื่อปรากฏอยู่ในกลุ่มตัวอย่าง ในรายงานการวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คณาจารย์ และนักเรียนทุกท่าน ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

นอกจากนี้ในการบันทึกข้อมูล คณะผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก อ.จรัส อุ่นฐิติวัฒน์ ที่เป็นธุระช่วยดำเนินการในเรื่องดังกล่าวนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินการทำรายงานวิจัยฉบับนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

อรพินทร์ ชูชม

อัจฉรา สุขารมณ

ทัศนาก ทองภักดี

บทคัดย่อรายงานการวิจัย ฉบับที่ 64

การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดย

ผศ.ดร.อรพินทร์ ชูชม

รศ.อัจฉรา สุขารมณ

อ.ทัศนาก ทองภักดี

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากปัจจัย
ภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม และเปรียบเทียบอำนาจในการ
อธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ ตลอดจนวิเคราะห์
หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-
อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร
จำนวน 1167 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและ
แบบวัดต่าง ๆ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC ในการคำนวณหาค่าสถิติ
พื้นฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณชนิดเป็นกลุ่มตามลำดับขั้น และใช้โปรแกรม
AMOS เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ
ทางการศึกษา-อาชีพ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่รายงานว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ใน
การสอบเทียบชั้น ม.6 จำนวนร้อยละ 52.1 และส่วนใหญ่สอบเทียบผ่านชั้น ม.6
จำนวนร้อยละ 70 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่รายงานว่าขอคำปรึกษา
หรือแนะนำจากบิดามารดาในการเลือกการศึกษา-อาชีพ จำนวนร้อยละ 43 จากครู
อาจารย์ ร้อยละ 13 จากญาติพี่น้องร้อยละ 7 และจากเพื่อนร้อยละ 6 นักเรียนมัธยม

ศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.4 คำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของตนเองเป็นอันดับแรก ในการตัดสินใจเลือกการศึกษา-อาชีพ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ จำนวนร้อยละ 51 ยังมีความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกสาขาที่ศึกษาต่อ และจำนวนร้อยละ 66 ยังไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 90 รายงานว่าจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 48 รายงานว่าวางแผนที่จะทำงานในหน่วยงานเอกชน

2. ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมสามารถร่วมกันอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายได้ร้อยละ 37 และนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 34 โดยที่ปัจจัยส่วนบุคคลสามารถอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้มากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยสภาพแวดล้อม อธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้น้อยที่สุด

3. รูปแบบการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เสนอไว้ นั้นสอดคล้องกับข้อมูล โดยพบว่า การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียน เป็นผลมาจาก พื้นความรู้เดิม ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการสนับสนุนจากเพื่อน โดยตัวแปรเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย โดยรูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงมีความคล้ายคลึงกัน นอกจากพื้นความรู้เดิมเพียงตัวแปรเดียวที่ไม่มีอิทธิพลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง จากการวิเคราะห์รูปแบบที่เสนอไว้ นั้นการรับรู้ความสามารถของตนเอง (เป็นตัวแปรหนึ่งจากปัจจัยส่วนบุคคล) มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

จากการเปรียบเทียบองค์ประกอบย่อย 3 ด้านของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ : เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ ความพร้อมในการตัดสินใจ พบว่ารูปแบบที่เสนอในกลุ่มนักเรียนชายสามารถอธิบายความแปรปรวนของการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพได้มากกว่าเอกลักษณะของตนเอง และความพร้อมการตัดสินใจ และรูปแบบที่เสนอในกลุ่มนักเรียนหญิงสามารถอธิบายความแปรปรวน

ความพร้อมในการตัดสินใจได้มากกว่า เอกลักษณะของตนเองและการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติและการวิจัย สรุปได้ดังนี้

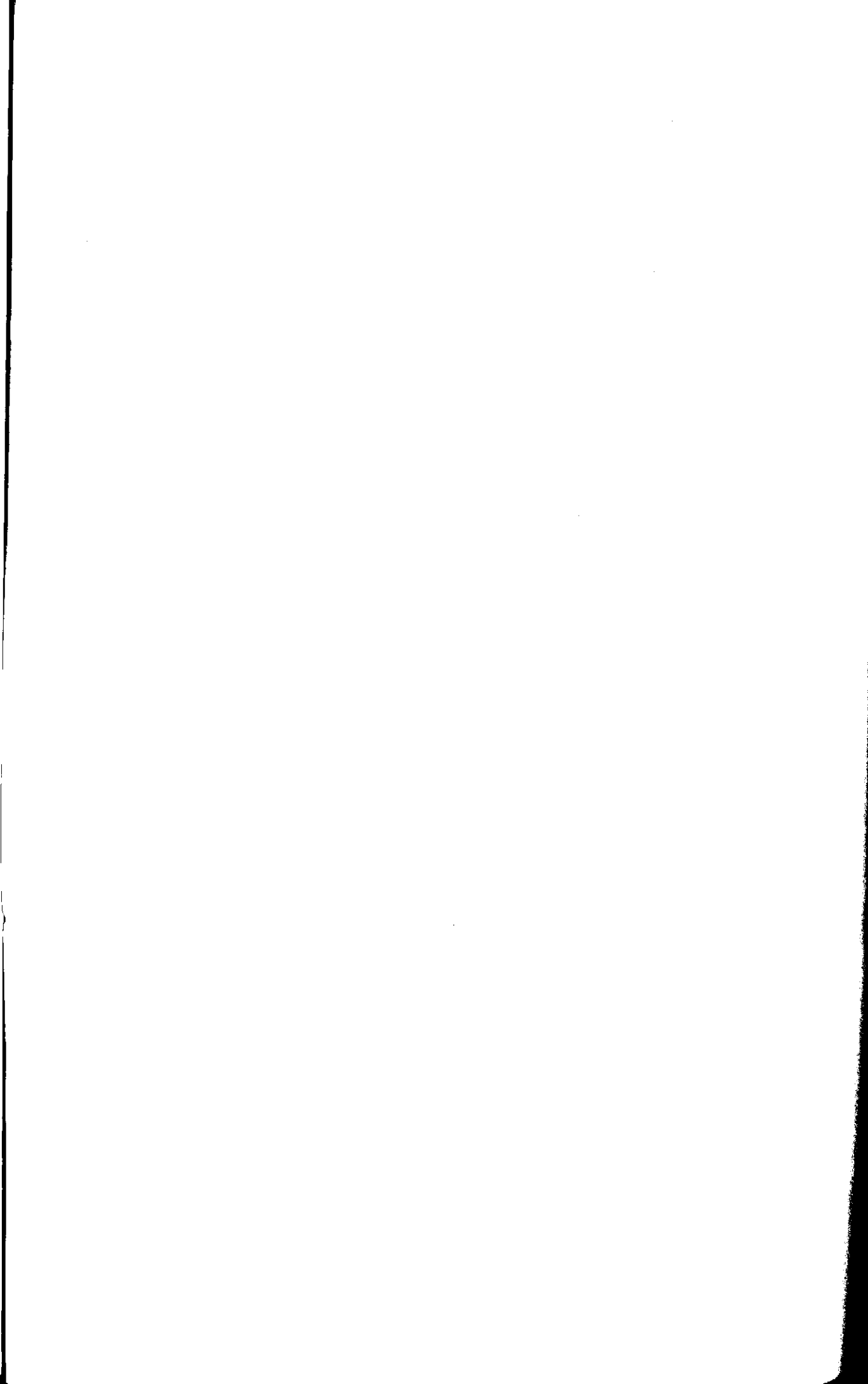
1. ข้อค้นพบที่ได้อาจใช้เป็นแนวทางให้ครู-อาจารย์ และนักแนะแนวให้บริการแนะแนวทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสม นอกจากนี้แบบวัดการตัดสินใจทางอาชีพยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวินิจฉัยนักเรียนที่มีปัญหาในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ แบบวัดนี้อาจใช้จำแนกนักเรียนที่มีปัญหาด้านเอกลักษณ์ ออกจากนักเรียนที่มีปัญหาด้านการขาดข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ หรือนักเรียนที่ขาดความพร้อมในการตัดสินใจ

2. ถึงแม้ว่างานวิจัยนี้ไม่พบว่าการสนับสนุนจากครูอาจารย์มีอิทธิพลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ แต่ครูอาจารย์อาจต้องเพิ่มบทบาทของตนเองให้มากกว่านี้ในการช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องพัฒนาการทางอาชีพเพื่อให้เห็นความสำคัญ

3. ในงานวิจัยนี้ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ และปัจจัยต่าง ๆ (ปัจจัยทางภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม) ได้ทำการสำรวจในเวลาเดียวกัน ดังนั้นการศึกษาต่อไปควรใช้รูปแบบการวิจัยระยะยาวหรือการวิจัยเชิงทดลองเพื่อยืนยันตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวิจัยต่อไป อาจเพิ่มประเภทการสนับสนุนที่ต่างกันนอกเหนือจากแหล่งการสนับสนุน เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรที่มาจากแหล่งการสนับสนุนต่าง ๆ สามารถอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้น้อยมาก

Research Abstract No.64

**An Analysis of Factors Related to Educational and Career Decision
Making of Upper Secondary Students**

by

Assist. Prof.Dr. Oraphin Choochom

Assoc.Prof. Ashara Sucaromana

Researcher Tasana Tongpukdee

The objectives of this study are (1) to explain educational and career decision making from related factors, (2) to compare the strength of contribution such as background, personal, and environment factors to educational and career decision making, and (3) to analyze the causal relationships of related factors affecting educational and career decision making in male and female upper secondary students. The sample consisted of 1,163 10th (M.S.4), 11th (M.S.5), and 12th (M.S.6) grade students from upper secondary schools under the Department of General Education, Ministry of Education in the Bangkok Metropolis. Questionnaires and inventories were administrated for collecting data. The program SPSS/PC was used to analyze the descriptive statistics and hierarchical set multiple regression. The hierarchical set multiple regression analyses were conducted to determine the relative strength of different sets of independent variables. The program AMOS was also employed to construct the causal relationship model of educational and career decision making.

The research findings are summarized as follows :

1. The majority of upper secondary students (52.1 %) in formal education system took M.S. 6 equivalence examination, with 70% of the students passing the examination. Students generally reported that the persons who they need to

consult with and discuss educational/vocational choices are parents (43%), teachers (13%), relatives (7%), and peers (6%). Most students (55.4%) are primarily concerned with their abilities, interests, and aptitudes in educational/vocational choice. They are largely uncertain about both their educational decisions (51%), and vocational decisions (66%). However, most students (90%) reported that they intend to pursue their studies at the post secondary education level. The majority of students (48%) plan to work in the private sector.

2. Background, personal, and environment factors could explain 37% of the variance in educational and career decision making for male students, and 34% of the variance in educational and career decision making for female students. In particular, the personal factor contributes to career decision making the most, the background factor is second in terms of strength of contribution, and the environment factor is the least.

3. The proposed model of both male and female upper secondary students' educational and career decision making fits the data. Career decision making is the result of prior knowledge, autonomy, problem-solving ability, self-efficacy, and peer support which has direct influences on educational and career decision making for male students. There is a similarity between male and female models in educational and career decision making except prior knowledge which has no direct or indirect effect on female students' educational and career decision making. Furthermore, self-efficacy, a personal factor, is the most powerful influence on both male and female students' educational and career decision making.

Comparing the 3 dimensions of educational and career decision making (i.e., identity, educational - vocational information, and readiness in decision-making), educational - vocational information accounts for more variance from the three factors than do the other dimensions for male model. However, the three

factors could explain more variance in readiness in decision-making than do the other dimensions for female model.

Recommendations based on the findings are summarized as follows:

1. The findings might help teachers and counselors to determine which intervention or guidance would yield highest probability of right educational and career decision making. In addition, the career decision making inventory could serve as a diagnostic tool for students who have problems concerning career decision making (i.e., identity, information, and readiness). The inventory could be used to differentiate students having identity problems from those lacking educational/vocational information or those lacking readiness to decide.

2. Although teacher support has no direct and indirect effects on educational and career decision making, teachers could be more helpful to their students in career development in order to make a difference.

3. In this study, the causal relation between educational and career decision making and background, personal, and environmental factors was explored in cross-sectional research. Further studies should be designed in longitudinal or experimental research in order to effectively determine causal direction.

4. The future research should include different types of support in addition to different sources of support. In this study the amount of variance in career decision making explained by different sources of support is small.

สารบัญ

หน้า

คำนำ

ประกาศคุณูปการ

บทคัดย่อรายงานการวิจัย

Research Abstract

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพประกอบ

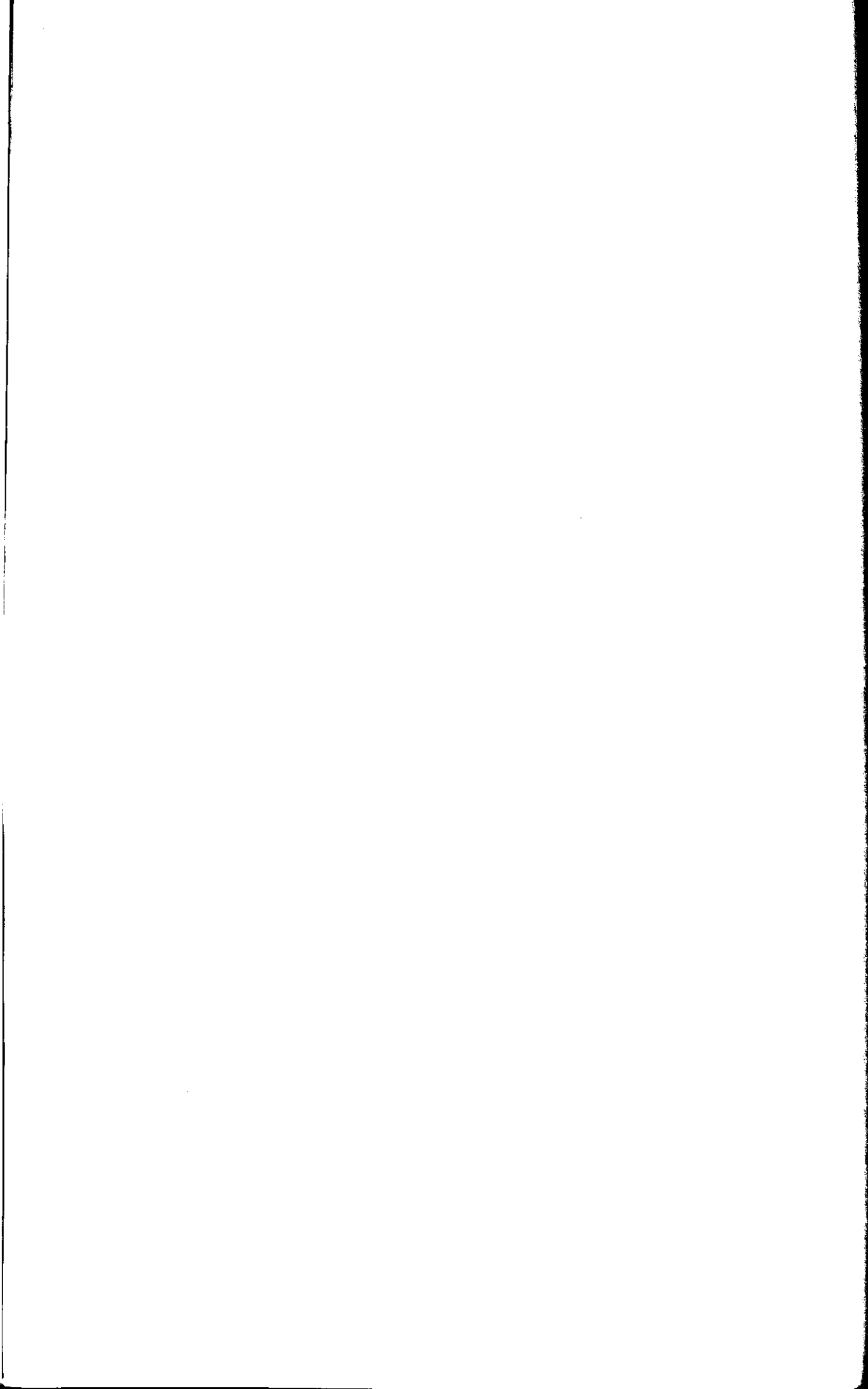
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
นิยามตัวแปร	4
บทที่ 2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	7
ปัจจัยภูมิหลัง	19
ปัจจัยส่วนบุคคล	20
ความเป็นตัวของตัวเอง	21
ความวิตกกังวล	22
ความเชื่ออำนาจในตน	23
ความสามารถในการแก้ปัญหา	24
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	24
ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม	25

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	29
ประชากร	29
กลุ่มตัวอย่าง	29
วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การเก็บรวบรวมข้อมูล	37
การวิเคราะห์ข้อมูล	37
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	39
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร	39
ข้อมูลการเลือกสาขาการศึกษาและวิชาชีพ	39
ข้อมูลแผนการในอนาคต	40
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปร	41
อิทธิพลแต่ละกลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ และการเปรียบเทียบ	44
การวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	47
รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.....	49
รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	53
บทที่ 5 สรุป และอภิปรายผลการวิจัย	59
สรุปผลการวิจัย	59
การอภิปรายผลการวิจัย	63
ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ	67
ข้อเสนอแนะในการวิจัย	69
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	79

สารบัญตาราง

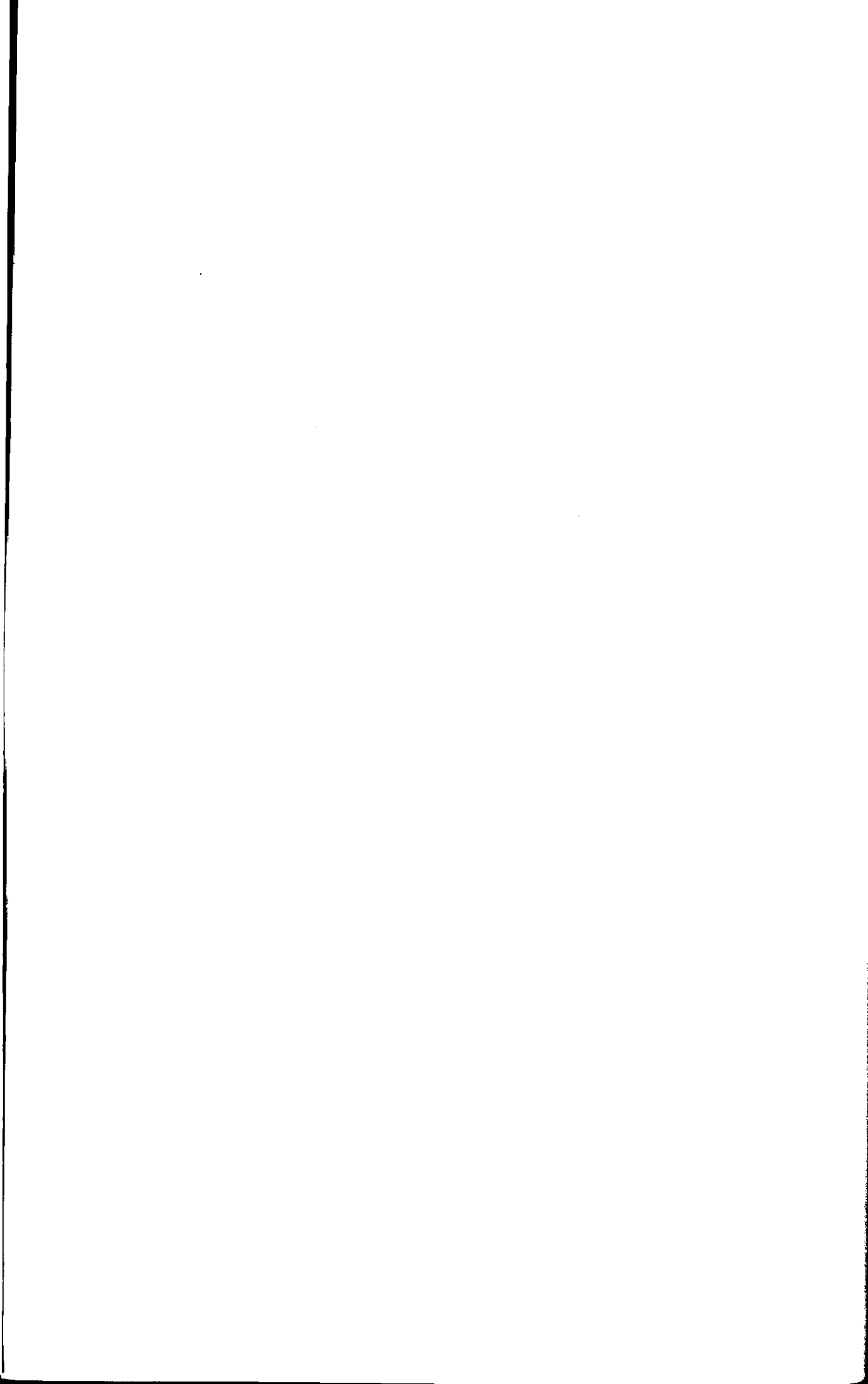
ตาราง	หน้า
1 การจำแนกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตามเขตท้องที่การศึกษา	30
2 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้านและคะแนนรวมทั้งฉบับ ค่าความเชื่อมั่น และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัด ของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	32
3 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ จำแนกตามสาขาวิชาและเพศ	41
4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มนักเรียนชาย	42
5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มนักเรียนหญิง	43
6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นลำดับขั้นในการอธิบายการ ตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากแต่ละกลุ่มปัจจัย	45
7 การทดสอบทางสถิติสำหรับรูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	48

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แนวคิดทางทฤษฎีความยากลำบากในการตัดสินใจ	15
2 กรอบแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	27
3 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสมของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	49
4 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจ ทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสมของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย	54

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญในการพัฒนาทางอาชีพของนักเรียน นักเรียนระดับนี้ต้องมีการเตรียมการเพื่อเข้าสู่อาชีพ หรือการศึกษาที่เฉพาะทางต่อไปในอนาคตที่จะเป็นตัวกำหนดอาชีพของนักเรียน ถึงแม้ว่าแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พุทธศักราช 2535 - 2539) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าวนี้ โดยมีมาตรการส่งเสริมการจัดบริการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักเลือกเรียนในสิ่งที่ตนมีความสนใจและมีความถนัด รวมทั้งเป็นช่องทางในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ และส่งเสริมให้สถานศึกษาทำหน้าที่แนะแนวอาชีพแก่ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535) แต่จากการที่ทบวงมหาวิทยาลัย ได้สำรวจจำนวนผู้ออกกลางคันซึ่งเป็นักเรียนศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในปี พ.ศ. 2530 พบว่าสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษาอาชีพที่ไม่เหมาะสม เช่น สาเหตุที่ออกกลางคันเนื่องจากเห็นอาชีพที่เรียนหางานได้ยากในอนาคต เรียนไปแล้วจึงพบว่าไม่ถนัดในสาขานั้นและอาชีพที่ตรงกับสาขาที่เรียนไม่อยู่ในความสนใจ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2532) นอกจากนี้การสำรวจข้อมูลเบื้องต้นยังพบว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานครจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ยังไม่รู้ว่าตนเองสนใจ ต้องการอะไร และยังไม่มีความแน่นอนในการเลือกสาขาที่ศึกษาต่อ และอาชีพในอนาคต (อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี, 2538) เช่นเดียวกับผลการวิจัยในการศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่านิสิตปริญญาตรีประมาณร้อยละ 10 - 50 เลือกอาชีพไม่สอดคล้องกับคณะที่ศึกษา (อัจฉรา สุขารมณ อรพินทร์ ชูชม และ ทศนา ทองภักดี 2540) ซึ่งถือว่าเป็นความสูญเปล่าทางการศึกษาอันหนึ่ง

ดังนั้นการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการกำหนดแนวทางในการศึกษาและการดำเนิน

ชีวิตในอนาคต การที่นักเรียนตัดสินใจทางการศึกษา - อาชีพได้ นักเรียนต้องรู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีพอ ว่าตนเองมีความสามารถ ความสนใจ ถนัดทางด้านไหน มีข้อมูลทางด้านการศึกษา อาชีพ ที่เพียงพอ ไม่มีความยากลำบากในการตัดสินใจ และมีแนวทางของตนเองที่แน่นอนเพื่อการเตรียมตัว และวางแผนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ (สายสุรี จุติกุล, 2510; Holland, Gottfridson, & Power, 1980) การตัดสินใจทางการศึกษา อาชีพที่เหมาะสมได้ จะช่วยบรรเทาปัญหาทางการเรียน ปัญหาทางด้านอารมณ์ของนักเรียน ตลอดจนปัญหาสังคม และเศรษฐกิจ ดังที่นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน (นวลศิริ เปาโรหิตย์, 2528 สายสุรี จุติกุล, 2510) กล่าวว่า บุคคลที่สามารถตัดสินใจทางการศึกษา - อาชีพได้อย่างถูกต้องตรงกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของตนเอง จะส่งผลให้บุคคลนั้นเห็นคุณค่า สักดิ์ศรี เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เกิดความรู้สึกพึงพอใจต่อการศึกษา-อาชีพนั้น และมีโอกาสประสบความสำเร็จในเรื่องดังกล่าวนี้สูงตามไปด้วย

นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่ได้มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางอาชีพกับตัวแปรต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น ผลการวิจัยพบว่า เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพ (สมสมุท มุ่งสันติ, 2539) ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง และการควบคุมภายใน-ภายนอก ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ (ผกา บุญเรือง, 2520; Taylor & Popma, 1990) นอกจากนี้การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ครู และเพื่อนร่วมงานยังเป็นตัวกำหนดระดับความใฝ่ฝันทางอาชีพ (Farmer, 1985) ซึ่งการศึกษาวิจัยที่ผ่านมามีน้อยมากที่จัดรวบรวมตัวแปรที่มาจากกลุ่มปัจจัยที่ต่างกันไว้ด้วยกันในการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงสนใจที่จะทำการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยอาศัยแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1978) ที่ระบุว่าพฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากปัจจัย 3 ปัจจัยที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ได้แก่ (1) อิทธิพลของภูมิลำเนา เช่น เพศ พื้นความรู้เดิม (2) ปัจจัยทางจิตลักษณะ เช่น ความเป็นตัวของตัวเอง การรับรู้ความสามารถของตนเอง และ (3) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม หรือปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อบุคคล เช่น การสนับสนุนจากผู้ปกครองและเพื่อน ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจอย่างสมบูรณ์ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เพื่อประโยชน์ใน

การพัฒนาการทางการศึกษา-อาชีพ และการให้บริการแนะแนวทางการศึกษา-อาชีพได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อเปรียบเทียบอำนาจในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากกลุ่มปัจจัยที่ต่างกัน ได้แก่ จากปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5, และ 6) ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2538
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5, และ 6) สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2538 จำนวน 1167 คนจาก 11 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) โดยกำหนดให้เขตท้องที่ทางการศึกษาเป็นชั้น (Stratum)
  3. ตัวแปรที่ศึกษา แบ่งออกเป็น
    - 3.1 ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 3 ปัจจัย คือ
      - 3.1.1 ปัจจัยภูมิหลัง
        - ก. การศึกษาของบิดา
        - ข. การศึกษาของมารดา
        - ค. ลำดับการเกิด
        - ง. รายได้

จ. พื้นฐานความรู้เดิม

3.1.2 ปัจจัยสภาพแวดล้อม

- ก. การสนับสนุนจากบิดามารดา
- ข. การสนับสนุนจากครู
- ค. การสนับสนุนจากเพื่อน

3.1.3 ปัจจัยส่วนบุคคล

- ก. ความเป็นตัวของตัวเอง
- ข. ความวิตกกังวล
- ค. ความเชื่ออำนาจในตน
- ง. ความสามารถในการแก้ปัญหา
- จ. การรับรู้ความสามารถของตนเอง

3.2 ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

นิยามตัวแปร

พื้นฐานความรู้เดิม หมายถึง คะแนนเฉลี่ยสะสม (G.P.A.) ที่ผ่านมาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4, ม.5 และ ม.6) จนถึงภาคเรียน 2 ปีการศึกษา 2538

การสนับสนุนจากบิดามารดา หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่ามีบิดามารดาหรือผู้ปกครอง แสดงออกซึ่งความรัก เอาใจใส่ดูแล พร้อมทั้งจะให้คำแนะนำ ปรึกษา และความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการ

การสนับสนุนจากครู หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่ามีครูอาจารย์ยอมรับนักเรียน พร้อมทั้งจะให้คำแนะนำ ปรึกษาและความช่วยเหลือ ทั้งทางด้านวิชาการและอารมณ์ เมื่อนักเรียนต้องการ

การสนับสนุนจากเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่ามีเพื่อนเป็นที่ยอมรับของเพื่อน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เพื่อนพร้อมที่จะให้คำแนะนำ ปรึกษา และความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการ

ความเป็นตัวของตัวเอง หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกว่าตนเองเป็นคนริเริ่มและกำหนดพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง สามารถพึ่งตนเองและนำตนเองได้

ความวิตกกังวล หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่มักแสดงออกในด้าน อารมณ์ความรู้สึก ในลักษณะที่แสดงความไม่สบายใจ เศร้าหมอง ดิ่งเครียด สับสน หรือแสดงออกในทางพฤติกรรมในลักษณะที่ลังเล หลีกเลียง และมีความยากลำบากในการประพฤติปฏิบัติในสถานการณ์ที่วิกฤติ

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อของบุคคลว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว เป็นผลเนื่องมาจากการกระทำของตนเอง

ความสามารถในการแก้ปัญหา หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกถึงความมั่นใจว่าสามารถแก้ปัญหาได้ โดยใช้รูปแบบการแก้ปัญหาแบบเผชิญปัญหา และสามารถควบคุมตนเองได้ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง การรับรู้ว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถจัดการกับงานและสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทั่วไป ได้อย่างประสบความสำเร็จ

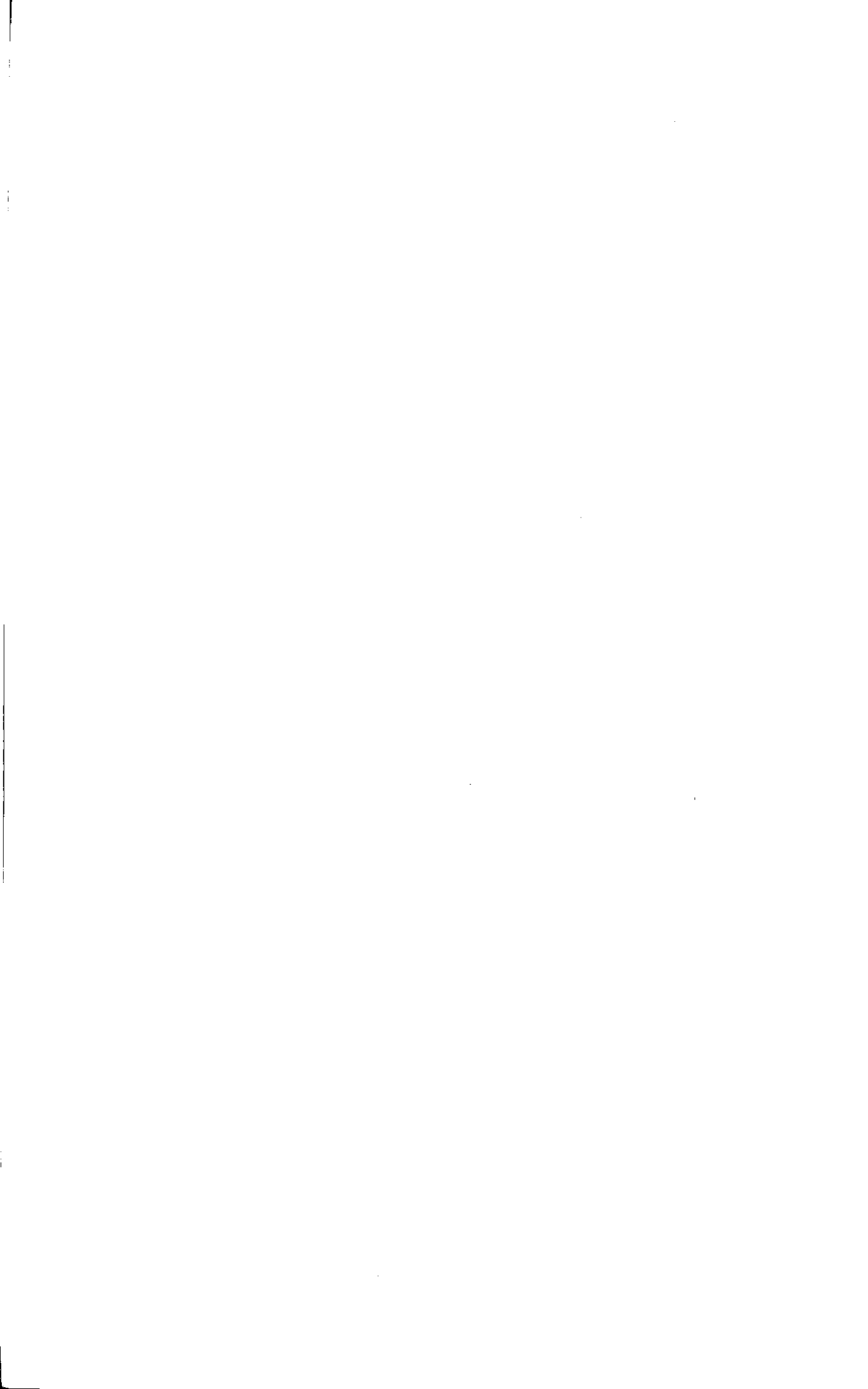
การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบกันในการตัดสินใจ ได้แก่

(1) เอกลักษณ์ของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตระหนักถึงความรู้ความสามารถ ความถนัด และบุคลิกภาพของตน ประกอบในการตัดสินใจ

(2) การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ หมายถึง การที่บุคคลรู้แหล่งข้อมูล และใช้ข้อมูลข่าวสารทางการศึกษาและอาชีพ ประกอบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

(3) ความพร้อมในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ หมายถึง การที่บุคคลพร้อมที่จะทำการตัดสินใจทางการศึกษาอาชีพ โดยมองไม่เห็นอุปสรรคส่วนตัว และสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ขัดขวางการตัดสินใจหรือสามารถเอาชนะอุปสรรคนั้นได้

บทที่ 2

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ศึกษา โดยมีการจัดลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ
2. ปัจจัยภูมิหลัง
3. ปัจจัยส่วนบุคคล
  - 3.1 ความเป็นตัวของตัวเอง
  - 3.2 ความวิตกกังวล
  - 3.3 ความเชื่ออำนาจในตน
  - 3.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา
  - 3.5 การรับรู้ความสามารถของตนเอง
4. ปัจจัยสภาพแวดล้อม

1. การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

1.1 ความหมายของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528) ได้อธิบายการตัดสินใจเลือกทางการศึกษา-อาชีพว่าเป็นการตัดสินใจเข้าสู่อาชีพที่ตรงกับความต้องการ ความถนัด และความสนใจของบุคคล เมื่อบุคคลตัดสินใจได้ถูกต้อง บุคคลนั้นจะมีความสุขมากกว่าในการทำงาน และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพย่อมจะมีสูงขึ้นตามไปด้วย

สายสุรี จุติกุล (2510) ได้กล่าวว่า การเลือกอาชีพเป็นเรื่องของการตัดสินใจที่สำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งในชีวิต เพราะมีผลสะท้อนถึงความสุขของตนเอง ครอบครัว ส่วนรวม และเกี่ยวข้องกับความเจริญของประเทศชาติ การเลือกอาชีพไม่ได้เป็นเรื่องที่ตัดสินใจง่าย ๆ แต่ต้องศึกษาตนเองในด้านความต้องการ ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม และฐานะทางเศรษฐกิจ ประกอบทั้งจะต้องศึกษาความต้องการของสังคม ประเทศชาติและสภาวะของการมีงานทำ และในการตัดสินใจ

เลือกศึกษาต่อก็ควรจะเป็นผลที่สืบเนื่องมาหลังจากที่ศึกษาอาชีพที่ตนสนใจมากแล้ว และการเลือกสถานศึกษาหรือสถานที่เรียนก็ควรจะมีการวางแผนการศึกษาของตนด้วย นอกจากนี้การตัดสินใจเลือกอาชีพ ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ทักษะ ทักษะ อารมณ์ และความ รู้สึกของบุคคลนั้นที่มีต่ออาชีพที่เลือก การประสบความสำเร็จในด้านการงาน ความ ต้องการของประเทศชาติ และการดำเนินชีวิตต่อไป

ซูเปอร์ (Super, 1957) กล่าวว่ากระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพของบุคคลขึ้นอยู่กับ การที่อาชีพที่เขาเลือกนั้น ทำให้บุคคลนั้นสามารถแสดงบทบาทตามความต้องการได้ ทั้งในโลกส่วนตัวของบุคคลนั้นและในโลกของความเป็นจริง

ฮอลแลนด์ ก๊อตเฟรดสัน และ เพาเวอร์ (Holland, Gottfridson, & Power, 1980) ได้วิเคราะห์ว่าการที่บุคคลตัดสินใจทางอาชีพได้ ต้องรู้จักตนเอง มีข้อมูล ประกอบช่วยประกอบการตัดสินใจ และไม่มี ความยากลำบากในการตัดสินใจ

โดยสรุป อาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์ของตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเองได้ดีเพียงพอ มีข้อมูลทางด้านการศึกษา-อาชีพที่เพียงพอเพื่อช่วยในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนความพร้อมในการตัดสินใจ ไม่มี ความยากลำบากในการตัดสินใจ

1.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

แนวคิดทางด้านพัฒนาการทางอาชีพ มีหลายแนวคิดด้วยกัน ในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะบางแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ที่พิจารณาว่ากระบวนการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ มาจากหลายองค์ประกอบร่วมกัน ได้แก่

(1) ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพ (Traits and Factor Theory) ตามแนวคิดของ วิลเลียมสัน (Williamson อ้างถึงใน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2531) มีความเชื่อว่า อาชีพของบุคคลมิใช่การลองผิดลองถูก แต่ต้องใช้ความคิดในการพิจารณาวิเคราะห์อย่างดี และทฤษฎีนี้ยังอาศัยแนวความคิดของจิตวิทยาความแตกต่างระหว่างบุคคลที่กล่าวว่า แต่ละบุคคลประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญหลายประการเช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ ความสนใจ ความต้องการ ค่านิยม และบุคลิกภาพ สำหรับการเลือกอาชีพ บุคคลจะเลือกอาชีพโดยพิจารณาถึงลักษณะ

ของตนเอง ประกอบความต้องการของตลาดแรงงาน เวลาและทุนทรัพย์ที่จะใช้เตรียมตัวประกอบอาชีพ

ทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคลิกภาพนี้ ยังสอดคล้องกับหลักการเลือกอาชีพของ พาร์สัน (Parsons อ้างถึงใน ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2531) ซึ่งประกอบด้วยหลัก 3 ประการดังต่อไปนี้

ประการแรกคือ การวิเคราะห์ตนเอง ในด้านความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ความต้องการ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

ประการที่สองคือการวิเคราะห์อาชีพ โดยบุคคลจะต้องแสวงหาความรู้เกี่ยวกับลักษณะอาชีพ ความต้องการตลาดแรงงาน เวลา และทุนทรัพย์ที่ใช้ในการเตรียมตัวประกอบอาชีพ รายได้ ความมั่นคงและโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ

ประการที่สามคือ การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

นอกจากทฤษฎีวิเคราะห์ลักษณะขององค์ประกอบของบุคลิกภาพ ในเรื่องการเลือกอาชีพ จะให้หลักการพื้นฐานในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ยังคำนึงถึงความสำคัญในเรื่องการแนะแนวอาชีพ ว่าควรเป็นกระบวนการที่จัดวางตัวบุคคลและงานให้เข้าคู่กันหรือสอดคล้องกันอย่างเหมาะสม นอกจากนี้การเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลยังมีอิทธิพลต่อการเลือกสาขาทางการศึกษาด้วย

(2) ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอปพอก ฮอปพอก (Hoppock, 1967) ได้เน้นถึงความต้องการของบุคคล และความสำคัญของข้อสนเทศเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกอาชีพและพัฒนาอาชีพ

ฮอปพอก ได้กล่าวถึง หลักการที่สำคัญในการเลือกอาชีพไว้ดังนี้

1. บุคคลจะเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง และความต้องการประการหนึ่งคือ ความต้องการที่จะปฏิบัติตามค่านิยมของตนเอง
2. อาชีพที่บุคคลเลือก มักจะเป็นอาชีพที่บุคคลเชื่อว่า จะสนองความต้องการส่วนใหญ่ของบุคคลนั้น ได้ดีที่สุด
3. บุคคลอาจจะรับรู้ความต้องการของตนอย่างชัดเจนถูกต้องหรืออาจจะรับรู้อย่างเลือนลางว่า มีบางสิ่งบางอย่างที่ดึงดูดความสนใจ แต่ไม่ว่าบุคคลจะรับรู้ความต้องการของตนได้ชัดเจนหรือไม่เพียงใด ความต้องการดังกล่าวก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ

4. พัฒนาการทางอาชีพเริ่มเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตระหนักเป็นครั้งแรกว่าอาชีพสามารถช่วยสนองความต้องการของตนได้

5. พัฒนาการทางอาชีพจะดำเนินก้าวหน้าไป และอาชีพที่เลือกจะดีขึ้นถ้าบุคคลสามารถคาดคะเนอาชีพที่จะเลือกกว่า จะสนองความต้องการของตนได้ดีเพียงใด และความสามารถในการคาดคะเนนั้น จะขึ้นกับความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และความสามารถที่จะพินิจพิเคราะห์ได้กระจ่างชัด

6. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพ ค่านิยม และฐานะทางเศรษฐกิจ มีผลต่อการเลือกอาชีพ เพราะช่วยให้บุคคลได้ตระหนักถึงความต้องการของตนเอง และช่วยให้บุคคลสามารถคาดคะเนได้ว่า อาชีพที่เขาจะเลือกนั้น จะสนองความต้องการของเขาได้มากน้อยเพียงใด

7. ข้อเสนอแนะทางอาชีพ จะมีผลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลได้ค้นพบอาชีพต่าง ๆ ที่อาจจะสนองความต้องการของตน และช่วยให้บุคคลสามารถคาดคะเนได้ว่า อาชีพใดจะสนองความต้องการของตนได้ดีกว่าอาชีพอื่น ๆ

8. ความพึงพอใจในงานหรืออาชีพ จะขึ้นกับ งานที่บุคคลได้ทำนั้น สอนองความต้องการตามที่บุคคลนั้นคาดหวังมากน้อยเพียงใด และระดับของความพึงพอใจจะพิจารณาได้จาก อัตราส่วนของความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง และความต้องการที่คาดหวังว่าจะได้รับการตอบสนอง

9. ความพึงพอใจเป็นผลจากงานซึ่งสนองความต้องการของบุคคลในปัจจุบัน หรือเป็นผลจากงานซึ่งมีที่ทว่าจะสนองความต้องการของบุคคลนั้นในอนาคต

10. การเลือกอาชีพของบุคคล หรืออาชีพที่บุคคลจะเลือก จะเปลี่ยนได้เสมอ ถ้าบุคคลนั้นเชื่อว่า การเปลี่ยนนั้น ๆ จะสนองความต้องการของเขาได้ดีกว่า

(3) ทฤษฎีการเลือกอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg) หลักการของกระบวนการเลือกอาชีพตามแนวคิดของกินเบอร์กร มีดังต่อไปนี้ (ผ่องพรรณ เกิดทิพย์, 2531)

1. กระบวนการเลือกอาชีพและพัฒนาการทางอาชีพเกิดขึ้นตลอดชีวิต และเป็นกระบวนการแบบเปิด ต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิต

2. กระบวนการเลือกอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวเลือกอาชีพ โดยใช้ระยะเวลานานขึ้น และพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาถึงร้อยละ 80 ศึกษาจนสำเร็จปริญญาตรี และประมาณครึ่งหนึ่งของนักเรียนกลุ่มดังกล่าวนี้ได้

ศึกษาต่อ หรือบางคนก็ฝึกงานต่อ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ มิได้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเลือกอาชีพ ในระยะแรก ๆ ซึ่งแต่เดิมนั้น กินซ์เบอร์เกอร์เข้าใจว่า การตัดสินใจเลือกอาชีพนั้น จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเลือกอาชีพในระยะแรก ๆ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน หนุ่มสาวที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นจะวางแผนการณเพื่อให้มีโอกาสได้เลือกอาชีพมากขึ้น และอย่างน้อยที่สุดเพื่อให้แน่ใจว่า ตัวเขานั้นมีสิทธิ์ที่จะได้เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยหรือได้งานที่ดี โดยมุ่งหวังว่า บุคคลที่ได้รับการศึกษาสูง โอกาสที่เขาจะเลือกอาชีพจะกว้างขวางขึ้น

3. การเลือกอาชีพในปัจจุบัน มิใช่เพียงแต่ว่า เป็นการประสมประสานหรือ รอมชอมระหว่าง ความต้องการ หรือความมุ่งหวัง กับองค์ประกอบที่เกี่ยวกับสภาพ ความเป็นจริงเท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่า ในปัจจุบันการเลือกอาชีพมิได้หยุดแต่เพียงแค่นั้น แต่บุคคลจะแสวงหางานที่เหมาะสมที่สุดสำหรับตน ซึ่งการแสวงหางานหรืออาชีพที่เหมาะสมที่สุดนั้น เป็นกระบวนการต่อเนื่อง และจากการศึกษาระยะยาวพบว่า บุคคลมีความพยายามที่จะสนองความต้องการที่สำคัญ ตลอดทั้งมีความพยายามจะสนอง ความพึงพอใจของตนอย่างไม่หยุดยั้ง โดยการเลือกงานที่จะเปิดโอกาสที่จะสนองความต้องการที่สำคัญของตนเมื่อมีโอกาส

4. ข้อจำกัดบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการเลือกอาชีพ ได้เช่น สภาพ ของครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ บิดามารดามีระดับการศึกษาต่ำ เจตคติ และค่านิยมของ บิดามารดาที่มีต่อการเลือกอาชีพของบุตรธิดา การเป็นชนกลุ่มน้อย ความไม่กลมกลืน ระหว่างการศึกษากับอาชีพที่จะเลือก ตลอดทั้งโอกาสที่จะรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับ สถาบันต่าง ๆ ในชุมชน

5. โอกาสในโลกของงาน โดยรับรู้เกี่ยวกับโอกาสของบุคคลนั้น ว่ามี โอกาสที่จะทำงานนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด

6. ค่านิยมของบุคคลมีบทบาทสำคัญในการแสวงหา หรือค้นหาความพึงพอใจของบุคคลนั้น และมีอิทธิพลต่อแบบแผนหรือวิถีชีวิตของบุคคลซึ่งมีผลกระทบ ต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยบุคคลจะพยายามสร้างสมดุลระหว่างงานและกิจกรรมอื่น ๆ

ในเรื่องพัฒนาการทางอาชีพ กินซ์เบอร์เกอร์ (Ginzberg, 1974) ได้แบ่งขั้นตอน การเลือกอาชีพของบุคคลจำแนกเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ระยะของความเพ้อฝัน (Fantasy Period) เป็นระยะที่เด็กมีอายุประมาณ 6 - 11 ปี ในระยะนี้ เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความปรารถนา (wish) เด็กไม่สามารถประมาณความสามารถหรือโอกาสหรือขอบเขตต่าง ๆ ของความจริงได้ เด็กจะเชื่อว่า เขาสามารถจะเป็นสิ่งที่เขาต้องการจะเป็นได้ และความคิดเพ้อฝันของเขาจะไม่คงที่ จะแปรเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงข้อเท็จจริงหรือสภาพของความเป็นไปได้ หรือคำนึงถึงความสามารถของตนเองโดยคิดฝันเองว่า เมื่อโตขึ้นเขาจะประกอบอาชีพอะไรก็ได้

ระยะที่ 2 ระยะพิจารณาเลือกอาชีพโดยยังไม่ตัดสินใจแน่นอน (Tentative Period) เป็นระยะที่อยู่ในช่วงอายุตั้งแต่ 11 ปีถึง 17 ปี ในระยะนี้ เด็กจะพิจารณาเลือกอาชีพจากลักษณะของตนเอง เช่น จะนำความสนใจ ความสามารถ และค่านิยมของตนมาร่วมพิจารณาเลือกอาชีพ ในบางครั้ง เด็กก็จะพิจารณาจากลักษณะอาชีพตามที่พบเห็นหรือตามที่คนเข้าใจ แต่ยังมีได้พิจารณาองค์ประกอบหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ทั่วถึง ดังนั้น การเลือกอาชีพในระยะนี้ จึงยังไม่แน่นอน สำหรับระยะที่ 2 นี้ จำแนกเป็นระยะย่อย ๆ ได้ 4 ระยะคือ

(1) ระยะความสนใจ (Interest stage) อยู่ในช่วงอายุ 11 - 12 ปี ระยะนี้ ความสนใจเป็นพื้นฐานสำคัญในการเลือกอาชีพ โดยเด็กจะไม่คำนึงถึงความสามารถที่แท้จริง เพียงแต่ตระหนักว่า ความสามารถเป็นสิ่งจำเป็นในการเลือกอาชีพด้วยเหมือนกัน

(2) ระยะความสามารถ (Capacity stage) อยู่ในช่วงอายุ 13 - 14 ปี ระยะนี้ เด็กได้คำนึงถึงความสามารถในการเลือกอาชีพ โดยเด็กพิจารณาว่า นอกจากความสนใจจะมีความสำคัญแล้ว ความสามารถก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องนำมาพิจารณาในการวางแผนเลือกอาชีพ แต่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องความสามารถยังไม่สมบูรณ์ การเลือกอาชีพในระยะนี้ จึงยังไม่มีมติตัดสินใจที่แน่นอน

(3) ระยะค่านิยม (Value stage) อยู่ในช่วงอายุ 15 - 16 ปี ระยะนี้ค่านิยมเริ่มเข้ามาสู่กระบวนการตัดสินใจในการเลือกอาชีพ และในระยะนี้ เด็กจะให้ความสำคัญของค่านิยมเหนือกว่าความสนใจและความสามารถ

(4) ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเลือกอาชีพ (Transition stage) อยู่ในช่วงอายุประมาณ 17 ปี ระยะนี้บุคคลได้นำ ความสนใจ ความสามารถ และค่า

นิยม มาพิจารณาร่วมกันในการเลือกอาชีพ แต่องค์ประกอบหรือปัจจัยทางสภาพความเป็นจริง ยังนำมาร่วมการพิจารณาด้วยน้อยมาก ในระยะนี้มีการวางแผนการเลือกอาชีพ แต่ยังไม่ได้มีการตัดสินใจที่แน่นอน ระยะนี้ยังอยู่ในขั้นทดลองเลือก แม้ว่าบุคคลนั้นจะตระหนักว่า การตัดสินใจของเขาในระยะนี้นั้น จะมีผลต่ออนาคตของเขา

ระยะที่ 3 ระยะความเป็นจริง (Realistic Period) อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี จนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาการเลือกอาชีพตามสภาพความเป็นจริง โดยพิจารณาองค์ประกอบทางด้านอาชีพ และองค์ประกอบส่วนบุคคล ประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และจะพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง สำหรับระยะความเป็นจริงนี้ จำแนกเป็น 3 ระยะย่อย ๆ คือ

(1) ระยะสำรวจอาชีพ (Exploration stage) เป็นระยะที่บุคคลจะสำรวจอาชีพ และโอกาสในการเลือกอาชีพนั้น ๆ ว่า อาชีพใดจะเหมาะกับตนเอง โดยพยายามจะตัดสินใจเลือกให้ตรงกับความเป็นจริง

(2) ระยะการรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Crystallization stage) เป็นระยะเวลาที่บุคคลเริ่มตัดสินใจอย่างจริงจัง โดยมีการรอมชอมระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเลือกอาชีพนั้น ๆ ซึ่งระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลพร้อมที่จะเลือกอาชีพ ภายหลังจากที่ได้ฝึกความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการเลือกอาชีพไว้พอสมควรแล้ว

(3) ระยะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง (Specification stage) ระยะนี้บุคคลจะตัดสินใจเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง โดยพยายามที่จะกำหนดอาชีพต่าง ๆ ที่จะเลือกให้แคบเข้า เพื่อให้ได้อาชีพที่เฉพาะเจาะจงและเตรียมการที่จะลงมือดำเนินการตามที่ได้ตัดสินใจเลือก โดยหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ เพื่อเป็นการสนับสนุนการตัดสินใจ

(4) แนวคิด ทฤษฎีความยากลำบากในการตัดสินใจ

กาติ ครอสซ์ และ ออสิปาว (Gati, Krausz, & Osipow, 1996) ได้เสนอแนวคิดความยากลำบากในการตัดสินใจ โดยแบ่งประเภทหลักของความยากลำบากในการตัดสินใจเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. การขาดความพร้อม เป็นความยากลำบากในการตัดสินใจที่เกิดขึ้นก่อนกระบวนการตัดสินใจเฉพาะอย่าง ประกอบไปด้วย (1) การขาดแรงจูงใจที่จะดำเนิน

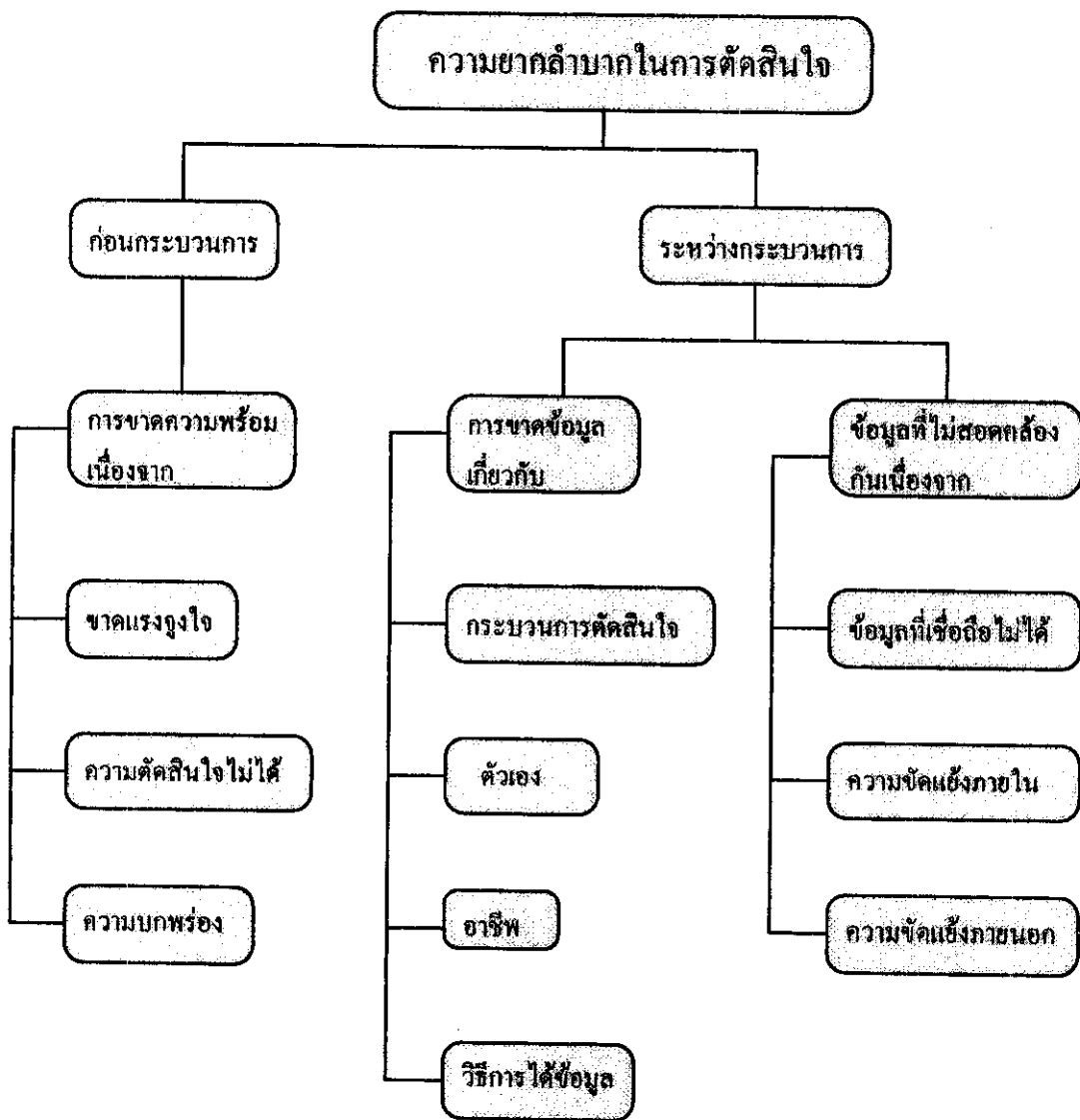
การตัดสินใจ (2) ความตัดสินใจไม่ได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทุกประเภท และ (3) ความบกพร่องในการตัดสินใจ

2. การขาดข้อมูล เป็นความยากลำบากในการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในช่วงกระบวนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในช่วงกระบวนการตัดสินใจ ประกอบด้วย (1) การขาดข้อมูลขั้นตอนการตัดสินใจ (2) การขาดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง (3) การขาดข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ และ (4) การขาดข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่จะได้ข้อมูลเพิ่มเติม

3. ข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกัน เป็นความยากลำบากในการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในช่วงกระบวนการตัดสินใจ ประกอบด้วย (1) ข้อมูลเชื่อถือไม่ได้ (2) ความขัดแย้งภายในตนเอง และ (3) ความขัดแย้งภายนอก ซึ่งรวมถึงความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของคนสำคัญอื่น ๆ

การจัดประเภทความยากลำบากในการตัดสินใจตามแนวคิดนี้ได้เสนอตามลำดับชั้นไว้ในภาพ 1

ภาพ 1 แนวคิดทางทฤษฎีความยากลำบากในการตัดสินใจ

1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

นักวิจัยได้ศึกษาเรื่องการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ไว้หลายลักษณะ เช่น โจนส์ และ เซเนอริ (Jones & Chenery, 1980) ได้กำหนดรูปแบบสถานการณ์การตัดสินใจทางอาชีพดังต่อไปนี้ มิติแรกคือ สติ การตัดสินใจได้ (decidedness) ซึ่งเป็นการรับรู้ตนเองที่อยู่ระหว่างการตัดสินใจกับการตัดสินใจไม่ได้ โดยใช้เพียงข้อคำถามเดียวในการชี้บ่งการตัดสินใจได้หรือไม่ และจากการศึกษาค้นคว้าพบว่า การตัดสินใจมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการมีเอกลักษณ์ (identity) ของตนเอง ($r = .44$ $p < .0001$; $n = 221$)

และมีการตัดสินใจได้ยังมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่อยู่ในขั้นมีความกระจ่างชัด (clarification stage) โดยค่าสหสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ .61 ($p < .0001$; $n = 216$) ซึ่งเป็นขั้นที่ถูกคาดหวังว่าตนจะตัดสินใจทางอาชีพได้ หลังจากแต่ละคนจะมีพัฒนาการ การผ่านขั้นการสำรวจ (exploration) การสังเคราะห์ (crystallization) ขั้นการเลือก (choice) และขั้นมีความกระจ่างชัด (clarification) ในการตัดสินใจทางอาชีพ จากการศึกษาเห็นได้ว่าการตัดสินใจได้มีความผูกพันกับการมีเอกลักษณ์ของตนเอง

มิติที่สองคือ ความสบายใจ (comfort) เป็นตัวแปรที่ต่อเนื่อง ซึ่งวัดด้วยข้อคำถามเดียว ซึ่งสอบถามถึงความรู้สึกเกี่ยวกับสถานะการตัดสินใจได้ และความรู้สึกนี้อาจมีอิทธิพลหรือเป็นแรงเสริมพฤติกรรมและการตัดสินใจบุคคล และจากการศึกษาพบว่าความสบายใจมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจได้

มิติสุดท้ายคือ เหตุผล หรือคำอธิบายที่บุคคลให้ไว้สำหรับการที่ตัดสินใจไม่ได้ ซึ่งมีข้อคำถามทั้งหมด 36 ข้อ และจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่ามี 3 ปัจจัยที่เป็นเหตุผลในการอธิบายการตัดสินใจไม่ได้ ได้ร้อยละ 64.7 ปัจจัยแรกคือ ความไม่แน่นอนของตนเอง (self - uncertainty) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขาดความมั่นใจในตนเองเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจและศักยภาพทางอาชีพ และการขาดความชัดเจนเกี่ยวกับตัวเอง (ความสนใจ ทักษะ และความสามารถ) ปัจจัยที่สองคือ ความเด่นของงาน/การเลือก (choice / work salience) เป็นปัจจัยที่ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความสนใจหรือความสามารถของบุคคลไม่เกี่ยวข้องกัน และปัจจัยที่สามคือ ตัวเองที่เปลี่ยนแปลง (transitional self) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการที่บุคคลรับรู้ว่าการที่ตัดสินใจไม่ได้เกิดจากสิ่งอื่นนอกเหนือจากตัวเอง คือ การขาดข้อมูลทางการศึกษาและ/หรืออาชีพ และความขัดแย้งกับคนสำคัญอื่น ๆ ซึ่งแนวคิด 2 ประเด็นนี้ทำให้บุคคลอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงที่แยกจากอิทธิพลของผู้ปกครอง เป็นความรู้สึกที่อยากเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและสภาพแวดล้อม จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทั้ง 3 ตัวคือ ความไม่แน่นอนของตนเอง ความเด่นของงาน/การเลือก และตัวเองที่เปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ทางลบกับขั้นการเลือกอาชีพ และเอกลักษณ์ของตนเอง

ฮอลแลนด์ ก๊อตเฟรดสัน และ เพาเวอร์ (Holland, Gottfridson, & Power, 1980) ได้พัฒนาโครงสร้างวินิจัยสำหรับการตัดสินใจทางอาชีพ โครงสร้างนี้กำหนดว่าอุปสรรคส่วนใหญ่ในการตัดสินใจทางอาชีพมาจากสิ่งต่างกัันดังต่อไปนี้คือ

(1) ปัญหาเอกลักษณ์ทางวิชาชีพ (Vocational identity) โดยที่เอกลักษณ์ทางวิชาชีพหมายถึงภาพที่ชัดเจนและคงทนของเป้าหมาย ความสนใจ และสามารถของบุคคล ลักษณะเหล่านี้นำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่มีปัญหา และความมั่นใจในความสามารถที่จะตัดสินใจได้ดี ในการเผชิญความคลุมเครือจากสภาพแวดล้อมบางอย่าง

(2) การขาดข้อมูล หรือการฝึกอบรม

(3) อุปสรรคส่วนตัวและอุปสรรคทางสภาพแวดล้อม

จากแนวคิดนี้ ฮอลแลนด์ และคณะ ได้สร้างมาตราวินิจฉัยสำหรับงานวิจัยในการตัดสินใจและบุคลิกภาพ ประกอบไปด้วย 3 มาตราดังนี้คือ เอกลักษณ์ทางอาชีพ ความต้องการข้อมูลทางอาชีพ อุปสรรค (ขีดจำกัดส่วนบุคคลและปัญหาทางสภาพแวดล้อม) โดยมาตราดังกล่าวนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนมัธยมปลาย นิสิตมหาวิทยาลัย และพนักงาน โดยคุณภาพของมาตราเหล่านี้มีความเชื่อถือได้และเที่ยงตรงตามโครงสร้าง

ลูคัส และ อีเพอร์สัน (Lucas & Eperson, 1990) ได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจไม่ได้ของนิสิต โดยเลือกใช้การวิเคราะห์กลุ่ม (cluster analysis) แทนการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) เพื่อหาโครงสร้างของพฤติกรรมของการตัดสินใจไม่ได้ โดยให้นิสิตปริญญาตรีจำนวน 196 คน ตอบชุดของแบบสอบถามต่อไปนี้คือ ความวิตกกังวล การเห็นคุณค่าในตนเอง แนวทางการทำงาน แนวทางสัมพันธภาพ และแนวทางการพักผ่อน การเชื่ออำนาจตนเอง เอกลักษณ์ทางอาชีพ การรับรู้อุปสรรค ความต้องการข้อมูล การตัดสินใจแบบมีแผน การตัดสินใจแบบหยิ่งรู้ และการตัดสินใจแบบพึ่งพา ผลจากการจัดกลุ่มพบว่านิสิตที่ยังตัดสินใจไม่ได้มีลักษณะที่แตกต่างกัน 5 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มนิสิตที่มีความวิตกกังวลสูง มีเอกลักษณ์ตนเองต่ำที่สุด พึ่งพาคนอื่นในการให้คำแนะนำและเสริมแรง

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มนิสิตที่เน้นความสำคัญในเรื่องสัมพันธภาพและการทำงาน แต่มองตนเองว่ามีคุณค่าต่ำ และรับรู้ว่ามีอุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายทางอาชีพ

กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มนิสิตที่มีความวิตกกังวลน้อย และต้องการข้อมูลทางอาชีพ

กลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มนิสิตที่มีความเป็นอิสระ ให้ความสำคัญกับงานและมีความวิตกกังวลบ้าง

กลุ่มที่ 5 เป็นกลุ่มนิสิตที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มนิสิตที่กำลังตัดสินใจเป็นนิสิตที่มีเอกลักษณ์ทางอาชีพค่อนข้างสูง มีรูปแบบการตัดสินใจแบบหยิ่งรู้ ไม่รับรู้อุปสรรคในการบรรลุเป้าหมายทางอาชีพ ให้ความสำคัญกับการพักผ่อนมากกว่า งาน และสัมพันธภาพ

ชาร์ทรานด์ รอบบินส์ มอริลล์ และ บอกส์ (Chartrand, Robbins, Morrill, & Boggs, 1990) ได้เสนอแนะว่าในการศึกษาเรื่องพัฒนาการทางอาชีพนั้นมีมุมมองทางทฤษฎีที่แตกต่างกัน ชาร์ทรานด์ และคณะ ระบุว่าปัจจัยทางด้านข้อมูลและอารมณ์ส่วนบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กันที่จะเอื้อหรือยับยั้งกระบวนการตัดสินใจทางอาชีพ เช่น การตัดสินใจทางอาชีพอาจจะถูกยับยั้งจากการขาดข้อมูล หรือจากความวิตกกังวล จากแนวคิดดังกล่าวนี้ ชาร์ทรานด์ และคณะ ได้เสนอโครงสร้างของการตัดสินใจไม่ได้ทางอาชีพประกอบด้วยปัจจัยทางข้อมูล 2 ปัจจัย (ความต้องการข้อมูลทางอาชีพ และความต้องการความรู้เกี่ยวกับตนเอง) และปัจจัยทางด้านอารมณ์ส่วนบุคคล 2 ปัจจัย (ความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ และการตัดสินใจไม่ได้โดยทั่วไป) ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (confirmatory factor analysis) สนับสนุนว่ารูปแบบที่เหมาะสมของการตัดสินใจทางอาชีพไม่ได้ประกอบด้วยปัจจัย 4 ปัจจัยข้างต้น และผลจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเอกนัย (convergent validity) พบว่า ปัจจัยของการตัดสินใจทางอาชีพไม่ได้ทั้ง 4 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความวิตกกังวล และมีความสัมพันธ์ในทางลบกับเอกลักษณ์ทางวิชาชีพ นอกจากนี้ปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยนี้ยังมีความสัมพันธ์กับการเห็นคุณค่าในตนเองและความไม่แน่นอนของเป้าหมาย โดยบุคคลที่เห็นคุณค่าในตัวเองสูง หรือมีความไม่แน่นอนทางเป้าหมายต่ำ จะมีระดับในการตัดสินใจทางอาชีพไม่ได้น้อย

การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ในต่างประเทศมีการศึกษาหลายลักษณะ ลักษณะร่วมที่พบในงานวิจัย พบว่าการตัดสินใจทางการศึกษา อาชีพ ประกอบด้วย การมีเอกลักษณ์ของตนเอง การรู้ข้อมูลในทางการศึกษา-อาชีพ และมีความพร้อมใน

การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้ประมวลเอกสารงานวิจัยการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม ตามแนวคิดของแบนดูรา (Bandura) ที่กล่าวไว้แล้วในตอนต้นว่า การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ใด ๆ เป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลจากภูมิหลัง ปัจจัยทางจิตหรือปัจจัยความรู้สึกนึกคิดส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมหรือสังคม เช่นเดียวกับ ฟาร์เมอร์ (Farmer, 1985) ที่ได้ใช้ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมศึกษารูปแบบแรงจูงใจทางวิชาชีพและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2. ปัจจัยภูมิหลัง

ปัจจัยภูมิหลังหลายตัวที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับทักษะการตัดสินใจ และตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เช่น จากงานวิจัยของ เรเดคคิ และ เจคาร์ด (Radecki & Jaccard, 1996) ที่ศึกษาในเรื่องความแตกต่างของบทบาททางเพศในแนวทางการตัดสินใจ (ทางพฤติกรรม ทางปัญญา และทางอารมณ์) และทักษะการตัดสินใจ (การนิยามและกำหนดปัญหา คิดหาทางแก้ปัญห การบวนการเลือก ดำเนินการแก้ปัญหา และตรวจสอบ) จากผลงานวิจัยพบว่า เพศทางจิตได้แก่ ความเป็นผู้ชาย (masculinity) เท่านั้นที่เป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญในแนวทางการตัดสินใจ สำหรับทักษะการตัดสินใจพบว่า ทั้งความเป็นผู้ชาย และความเป็นผู้หญิง (femininity) เป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญในเรื่องทักษะการตัดสินใจ และยังพบว่าทักษะการตัดสินใจมีความสัมพันธ์ระดับปานกลางกับแนวทางการตัดสินใจ แต่อย่างไรงานวิจัยนี้ยังมีการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศทางชีวและเพศทางจิต ซึ่งไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวนี้ เรเดคคิ และ เจคาร์ด ยังได้ประมวลงานวิจัยของเนซุ (Nezu) ที่รายงานว่าบุคคลที่มีลักษณะความเป็นชายสูงสัมพันธ์กับรูปแบบการแก้ปัญหาแบบปรับตัวมากขึ้น กล่าวคือบุคคลเหล่านี้จะใช้วิธีแก้ปัญหามีประสิทธิภาพสูงมากกว่า ใช้การเผชิญปัญหามากกว่า และมีการโต้ตอบทางอารมณ์และหลีกเลี่ยงปัญหาน้อยกว่ากลุ่มที่มีความเป็นผู้ชายต่ำ แต่จากการศึกษาของ ลัชโซ และ ฮัทเชสัน (Luzzo & Hutcheson, 1996) ที่ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศที่สัมพันธ์กับการรับรู้อุปสรรคทางวิชาชีพของนิสิตปริญญาตรีอายุระหว่าง 18 - 48 ปี พบว่าจำนวนอุปสรรคในอดีตที่รับรู้โดยนิสิตหญิงไม่แตกต่างจากจำนวนอุปสรรคในอดีตที่รับรู้ ในนิสิตชาย แต่นิสิตหญิงรับรู้อุปสรรค

ในอนาคตมากกว่านิสิตชาย ผลจากการวิจัยยังพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับอุปสรรคประเภทเดียวได้แก่ การรับรู้อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวในอดีต โดยเพศหญิงมากกว่า 40% ระบุว่ามีการรับรู้อุปสรรคเกี่ยวกับครอบครัวในอดีต ซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูและความสมดุลระหว่างความรับผิดชอบต่อครอบครัวและงาน ขณะที่เพศชายไม่ได้ระบุอุปสรรคอันนี้ และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับอุปสรรคประเภทอื่น ๆ เช่น ทักษะทางการศึกษา การเงิน และอายุ สำหรับการพัฒนาการทางวิชาชีพ ฟาร์เมอร์ (Farmer, 1985) เสนอแนวคิดว่า พัฒนาการทางวิชาชีพของผู้หญิงน่าจะอ่อนแอกว่าพัฒนาการทางวิชาชีพของผู้ชาย เนื่องจากผู้หญิงเผชิญกับบทบาทที่แข่งขันกันระหว่างบทบาทเบื้องต้นของเพศ และความต้องการของสภาพแวดล้อม

นอกจากตัวแปรเพศที่ผลขาดความคงเส้นคงวาแล้ว ตัวแปรฐานะทางเศรษฐกิจ ก็เป็นตัวแปรอีกตัวหนึ่งซึ่งผลการวิจัยออกมาหลากหลายในการพยากรณ์การเลือกอาชีพ มีทั้งที่พบว่าเป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญ ในการพยากรณ์การเลือกอาชีพ ในขณะที่ยังงานวิจัยบางเรื่องระบุว่าฐานะทางเศรษฐกิจไม่สามารถจำแนกการเลือกอาชีพได้ (Snell et.al, 1994) สำหรับตัวแปรพื้นความรู้เดิมเป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญในการอธิบายความสำเร็จในการเรียน การเลือกอาชีพ ความมุ่งหวังในอาชีพ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความผูกพันในอาชีพ (อรพินทร์ ชูชม, 2523; Farmer, 1985; Cutrona et al, 1994; Snell et.al, 1994) แต่ในกลุ่มประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน พบว่าลักษณะการตัดสินใจเลือกอาชีพของประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นแบบ “คิด - ตัดสินใจกระทำ” ไม่มีการค้นคว้าหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ โดยที่พื้นความรู้เดิม การพึ่งตนเอง หรือการทำงานไม่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจในการเลือกอาชีพของประชาชน (สมคิด อิศระวัฒน์, 2532)

3. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลเป็นปัจจัยที่รวมคุณลักษณะต่าง ๆ ทางจิต ตลอดจนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและความเชื่อของตนเอง ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพนั้นพบว่าคุณลักษณะทางจิต เช่น การเห็นคุณค่าในตนเอง ความวิตกกังวล (Fuqua, Newman & Seaworth, 1989) การควบคุมตนเอง (Taylor, Popma, 1990) และลักษณะทางจิตอื่น ๆ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

ถึงแม้ผลที่พบจะไม่คงเส้นคงวา ทั้งนี้เนื่องมาจากประเภทของการตัดสินใจไม่ได้แต่ละประเภทประกอบด้วยคุณลักษณะบางอย่างที่แตกต่างกัน เช่น ความวิตกกังวล และการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นบริบททางจิตใจของการตัดสินใจไม่ได้ของกลุ่มบุคคลประเภทหนึ่ง และกลุ่มบุคคลอีกประเภทหนึ่งที่ตัดสินใจได้อาจมีลักษณะที่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระ และมีความวิตกกังวลบ้าง (Lucas & Eppeson, 1990) ในที่นี้ได้ประมวลคุณลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพดังต่อไปนี้

3.1 ความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy)

พัฒนาการความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) เป็นด้านหลัก ที่สำคัญอันหนึ่งของพัฒนาการในวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ที่จำเป็นสำหรับการก่อเอกลักษณ์ ดังนั้นถ้าบุคคลบรรลุพัฒนาการความเป็นตัวเองได้ก็จะสามารถพึ่งตนเองและนำตนเองได้ ซึ่งพัฒนาการในด้านนี้เป็นสิ่งที่บุคคลควรบรรลุ ตั้งแต่เยาว์วัย (Erikson, 1956) ถ้าบุคคลมีพัฒนาการในด้านความเป็นตัวของตัวเองไม่ดี บุคคลนั้นก็จะเป็นเกิดความไม่มั่นใจ สงสัยในความสามารถของตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ไม่สามารถค้นหาตนเองมีเอกลักษณ์เช่นไร ต้องการอะไร ไม่สามารถแสดงบทบาทได้ถูกต้อง และไม่รู้ว่าเป้าหมายในอนาคต เช่นเดียวกับที่ไรอัน (Ryan, 1991) กล่าวว่าความเป็นตัวของตัวเองก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์ เสรีภาพและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ เดไซ และ ไรอัน (Deci & Ryan, 1991) ได้เสนอทฤษฎีการกำหนดตัวเอง (self-determination theory) ประกอบด้วยสภาวะทางจิต 3 ประการที่เป็นพลังการพัฒนาและส่งเสริมการปรับตัวคือ ความสามารถ (competence) ความสัมพันธ์ (relatedness) และความเป็นตัวของตัวเอง (autonomy) โดยความเป็นตัวของตัวเองเป็นการฝ่าฟันของบุคคลที่จะเป็นผู้เริ่ม (agentic) โดยมีความรู้สึกที่ตัวเองเป็นกรณีเริ่มการกระทำของตนเอง และมีความสามารถที่จะกำหนดพฤติกรรมตัวเอง งานวิจัยหลายเรื่องได้แสดงให้เห็นว่า ความเป็นตัวของตัวเองมีส่วนส่งเสริมแรงจูงใจภายใน การเสาะแสวงหาสิ่งที่ท้าทาย ความยืดหยุ่นในการเผชิญความล้มเหลว ความยืดหยุ่นทางการรู้การคิด ความคิดสร้างสรรค์ การเรียนรู้ ความเพียรพยายาม การปรับตัวทางจิตใจ การมองโลกในแง่ดี การเห็นคุณค่าตัวเอง การรู้จักตนเอง และการพัฒนาตัวเอง (Koestner & Losier, 1996) เช่นเดียวกับงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบทางจิตสังคม 5 ชั้นแรกของอีริก

สัน (Erikson) ในเรื่องพัฒนาการความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง กับประเภทกลุ่มคนที่
ไม่ตัดสินใจทางอาชีพของนิสิตวิทยาลัย จำนวน 423 คน อายุ 18 - 26 ปี พบว่า กลุ่ม
พร้อมที่จะตัดสินใจทางอาชีพได้คะแนนสูงสุดในด้านความเป็นตัวของตัวเอง และยัง
ได้คะแนนด้านความไว้วางใจ ความอดุสหาหะ และเอกลักษณ์ของตนเองมากกว่า กลุ่มที่
ยังไม่ได้ตัดสินใจทางอาชีพ และกลุ่มที่มีความวิตกกังวลในการเลือกอาชีพ (Cohen, et
al., 1994) นอกจากนี้ผลการวิจัยในเรื่องอื่นยังแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่มีความเป็นตัว
ของตัวเองจะระมัดระวังที่จะชั่งน้ำหนักความสนใจของตัวเองและความสามารถเมื่อ
พยายามเลือกอาชีพ (Blustein, 1988)

3.2 ความวิตกกังวล

ความวิตกกังวลเป็นปัจจัยหนึ่งที่นักวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจทาง
อาชีพให้ความสนใจ ดังเช่นที่ กูดสไตน์ (Goodstein, 1965) ตั้งข้อสมมติว่า ความวิตก
กังวลเป็นสิ่งที่เกิดก่อนการไม่ตัดสินใจทางอาชีพ และความวิตกกังวลยังเป็นผลที่ตาม
มาของการตัดสินใจทางอาชีพไม่ได้ งานวิจัยหลายชิ้น ได้พยายามตรวจสอบสมมติ
ฐานนี้ โดยตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความวิตกกังวลและการตัดสินใจทางอาชีพ
ไม่ได้ (เช่น Fuqua, Newman & Seaworth, 1988; Kimes & Troth, 1974) แต่ผลการ
วิจัยยังไม่ได้ข้อสรุปที่แน่นอนและบางครั้งยังขัดแย้งกันเอง เช่น โจนส์ และ เซเนอรี
(Jones & Chenery, 1980) พบว่าลักษณะการตัดสินใจได้เป็นองค์ประกอบย่อยของรูป
แบบการตัดสินใจทางอาชีพ ไม่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความวิตกกังวล
แต่สัมพันธ์กับองค์ประกอบของการตัดสินใจทางอาชีพในเรื่องความไม่แน่นอนของ
ตนเอง (self-uncertainty) ($r = .36, p < .01$) หรือความชัดเจนของตัวเอง (self-
clarity) ในทำนองเดียวกับที่ คิมส์ และ ทอร์ท (Kimes & Troth, 1974) ค้นพบความ
สัมพันธ์สูงระหว่างความวิตกกังวลและความพึงพอใจกับการตัดสินใจทางอาชีพมาก
กว่าระดับการตัดสินใจทางอาชีพ

ในการศึกษาของ ฟิลลิปส์ และ บรูซ (Phillips & Bruch, 1988) พบว่านิสิต
ปริญญาตรีที่ขี้อายมีคะแนนในมาตรการตัดสินใจทางอาชีพในด้านความไม่แน่ใจในตนเอง
สูงเท่านิสิตปริญญาตรีที่ไม่ขี้อาย โดยที่ความขี้อายมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับ
การแสดงออกซึ่งความสนใจ ความบ่อยของการเสาะแสวงหาข้อมูลทางอาชีพ และ
ความกล้าแสดงออกในการสัมภาษณ์งาน ความขี้อายถูกนิยามในลักษณะที่เป็นปัญหาที่

เกี่ยวข้องกับควมวิตกกังวลของตนเองทางอาชีพ และการยับยั้งพฤติกรรมในการที่มีผู้อื่นอยู่ เนื่องจากการคาดการณ์ภัยอันตรายที่ประเมินไว้ ซึ่งนิยามดังกล่าวที่ได้มีลักษณะคล้ายกับลักษณะความวิตกกังวล ซึ่งอาจเป็นบุคลิกลักษณะหนึ่งที่สัมพันธ์กับแนวโน้มความวิตกกังวล กล่าวโดยสรุปจะเห็นว่าจากการศึกษาเรื่องนี้พบว่า มีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างการตัดสินใจกับแนวโน้มความวิตกกังวลและการยับยั้งพฤติกรรม ($r = -35, p < .001$)

3.3 ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตนเองของบุคคลได้รับการศึกษาบ่อยมากในฐานะเป็นตัวที่กำหนดพฤติกรรมทางสังคมที่สำคัญ และสภาวะทางจิตพฤติกรรมหนึ่งที่ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผล จากการศึกษาวิจัยหลายเรื่องพบว่า ความเชื่ออำนาจในตนมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับสัมฤทธิ์ผล และสัมพันธ์ภาพระหว่างตัวแปร 2 ตัวนี้จะเด่นมากในกลุ่มเพศชายมากกว่าเพศหญิง และมีแนวโน้มว่าความสัมพันธ์ระหว่างการเชื่ออำนาจในตนจะมีความสัมพันธ์สูงในกลุ่มวัยรุ่น มากกว่ากลุ่มวัยผู้ใหญ่หรือเด็ก (Findley & Cooper, 1983) สำหรับการตัดสินใจเลือกอาชีพ ผกา บุญเรือง (2520) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพกับการควบคุมภายใน-ภายนอกตน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน จำนวน 185 คน พบว่าการควบคุมภายใน-ภายนอกมีความสัมพันธ์ทางลบกับการตัดสินใจเลือกอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = -.40$) กล่าวคือ นิสิตที่มีการควบคุมภายในจะมีการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ และนิสิตที่มีการควบคุมภายนอกสูง จะตัดสินใจเลือกอาชีพไม่ได้ นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่เลือกอาชีพอย่างเป็นจริงมีการควบคุมภายในสูงกว่าผู้ที่เลือกอาชีพอย่างไม่จริง แต่พบว่าการตัดสินใจเลือกอาชีพของนิสิตชายและหญิงไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับผลที่พบว่านิสิตคณะมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ มีการตัดสินใจเลือกอาชีพไม่แตกต่างกัน ส่วนงานวิจัยของ ลัชโซ และ ฮัทเชสัน (Luzzo & Hucheson, 1996) พบว่าบุคคลที่มีความควบคุมตนเองน้อยต่อการตัดสินใจทางวิชาชีพ กล่าวคือบุคคลประเภทนี้เห็นว่าการตัดสินใจทางวิชาชีพเป็นสิ่งที่เกิดจากสาเหตุภายนอกและควบคุมไม่ได้ มีการรับรู้อุปสรรคจำนวนมาก ที่มีต่อการพัฒนาการทางวิชาชีพ มีแนวโน้มที่จะมีความวิตกกังวลและหวาดกลัวต่อการตัดสินใจทางวิชาชีพ งาน

วิจัยเสนอแนะว่า สำหรับกลุ่มที่เชื่อว่าการตัดสินใจมาจากสาเหตุภายในและควบคุมได้ สามารถที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้ อุปสรรคต่าง ๆ อาจไม่เป็นตัวทำลายกระบวนการตัดสินใจทางอาชีพได้

3.4 ความสามารถในการแก้ปัญหา

งานวิจัยหลายเรื่องได้ระบุถึงทักษะการแก้ปัญหาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การศึกษาของ ลาร์สัน และ เฮฟเนอร์ (Larson & Heppner, 1985) ได้ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจทางอาชีพ โดยนิสิตที่รับรู้ว่าเป็นผู้ที่มีทักษะในการแก้ปัญหาทางบวก จะเป็นคนที่มีความมั่นใจมากเกี่ยวกับความสามารถในการตัดสินใจทางอาชีพ แต่งานวิจัยของ กริบเบน และ ไคเทล (Gribben & Keitel, 1992) ที่ศึกษารูปแบบเชิงวิเคราะห์เส้นทางในเรื่องการตัดสินใจไม่ได้ทางอาชีพ ผลจากการวิจัยพบว่าความวิตกกังวลสามารถอธิบายการไม่ตัดสินใจทางอาชีพ โดยความวิตกกังวลมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการไม่ตัดสินใจทางอาชีพมากกว่าอิทธิพลทางตรง โดยที่ทักษะการแก้ปัญหาไม่ได้ช่วยขยายความเข้าใจการไม่ตัดสินใจทางอาชีพ เมื่อตัวแปรอื่น ๆ ในรูปแบบจำลองถูกควบคุมไว้ ผลจากการวิจัยเสนอแนะว่า การฝึกการแก้ปัญหาที่เน้นการช่วยนิสิตในวิทยาลัยพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาทางบวกอาจจะมีประสิทธิผลในการลดภาวะการไม่ตัดสินใจทางอาชีพได้มากกว่า การฝึกในเรื่องทักษะการแก้ปัญหา

3.5 การรับรู้ความสามารถของตนเอง

จากการศึกษาของ เทย์เลอร์ และ เบทส์ (Taylor & Betz, 1983) ซึ่งเป็นบุคคลที่พัฒนาแบบวัดมาตราเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อประเมินความมั่นใจของบุคคลในความสามารถที่จะดำเนินการเกี่ยวกับการตัดสินใจทางอาชีพ ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมความสามารถด้านการเลือกอาชีพ 5 มิติคือ การประเมินตนเองที่ถูกต้อง การรวบรวมข้อมูลทางอาชีพ การเลือกเป้าหมาย การวางแผนสำหรับอนาคต และการแก้ปัญหา ผลจากการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยพบว่า ความคาดหวังในเรื่องการรับรู้ความสามารถของตนเอง การตัดสินใจทางอาชีพ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับระดับการไม่ตัดสินใจทางอาชีพ ($r = -.40$) และเป็นตัวพยากรณ์ตัวหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในการอธิบายการไม่ตัดสินใจทางอาชีพ นอกจากนี้ روبบินส์ (Robbins & Patton 1985) ได้ค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างการ

รับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจทางอาชีพกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ($r = .53$) การตัดสินใจได้ทางอาชีพ ($r = .33$) การมีเอกลักษณ์ทางอาชีพ ($r = .36$) และความวิตกกังวล ($r = -.24$) เทย์เลอร์ และ ป็อปปา (Taylor & Popma, 1990) ได้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจทางอาชีพกับตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งได้ผลในทำนองเดียวกับข้อค้นพบที่ผ่านมา กล่าวคือ การรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจทางอาชีพ มีความสัมพันธ์ในทางลบกับการไม่ตัดสินใจทางอาชีพ ($r = -.51$) และความเชื่ออำนาจของตนเอง ($r = -.30$) โดยบุคคลที่มีความเชื่ออำนาจนอกตนมากจะมีความมั่นใจน้อยในเรื่องความสามารถที่จัดการกับการตัดสินใจทางอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจทางอาชีพมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการตัดสินใจได้ทางอาชีพ ($r = .46$) และการรับรู้ความสามารถของตนเองในการตัดสินใจทางอาชีพ อธิบายความแปรปรวนทางการตัดสินใจของอาชีพได้ร้อยละ 29 ในขณะที่ความเด่นของอาชีพ การเชื่ออำนาจตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเองทางอาชีพไม่ได้เข้าสู่สมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แต่งานวิจัยของลูซโซ (Luzzo, 1995) ได้พิสูจน์ว่า ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองเหนือกว่ารูปแบบการควบคุมตนเองในการพยากรณ์ทัศนคติการรับรู้ความสามารถของตนเองในอาชีพของนิสิตในวิทยาลัย

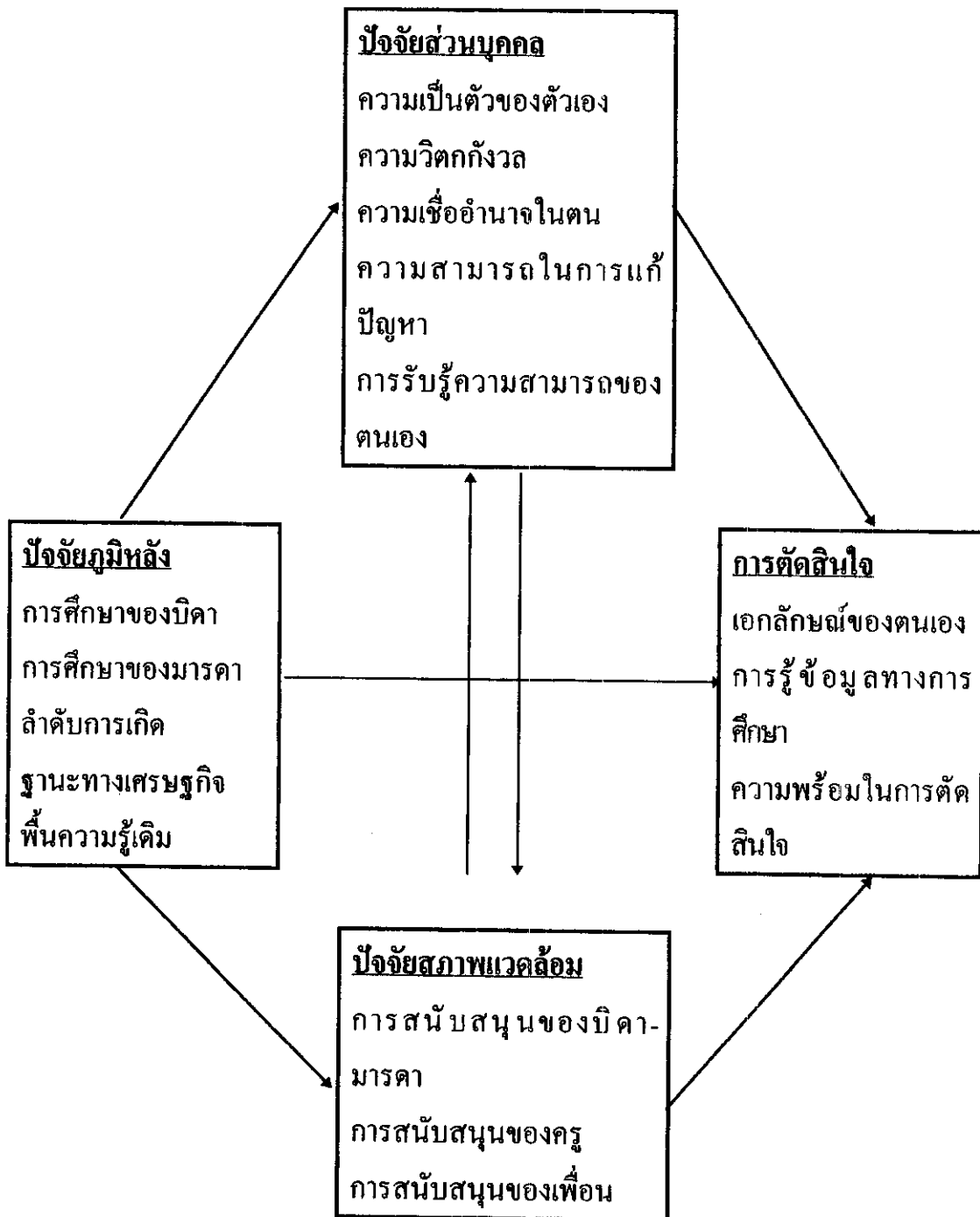
4. ปัจจัยสภาพแวดล้อม

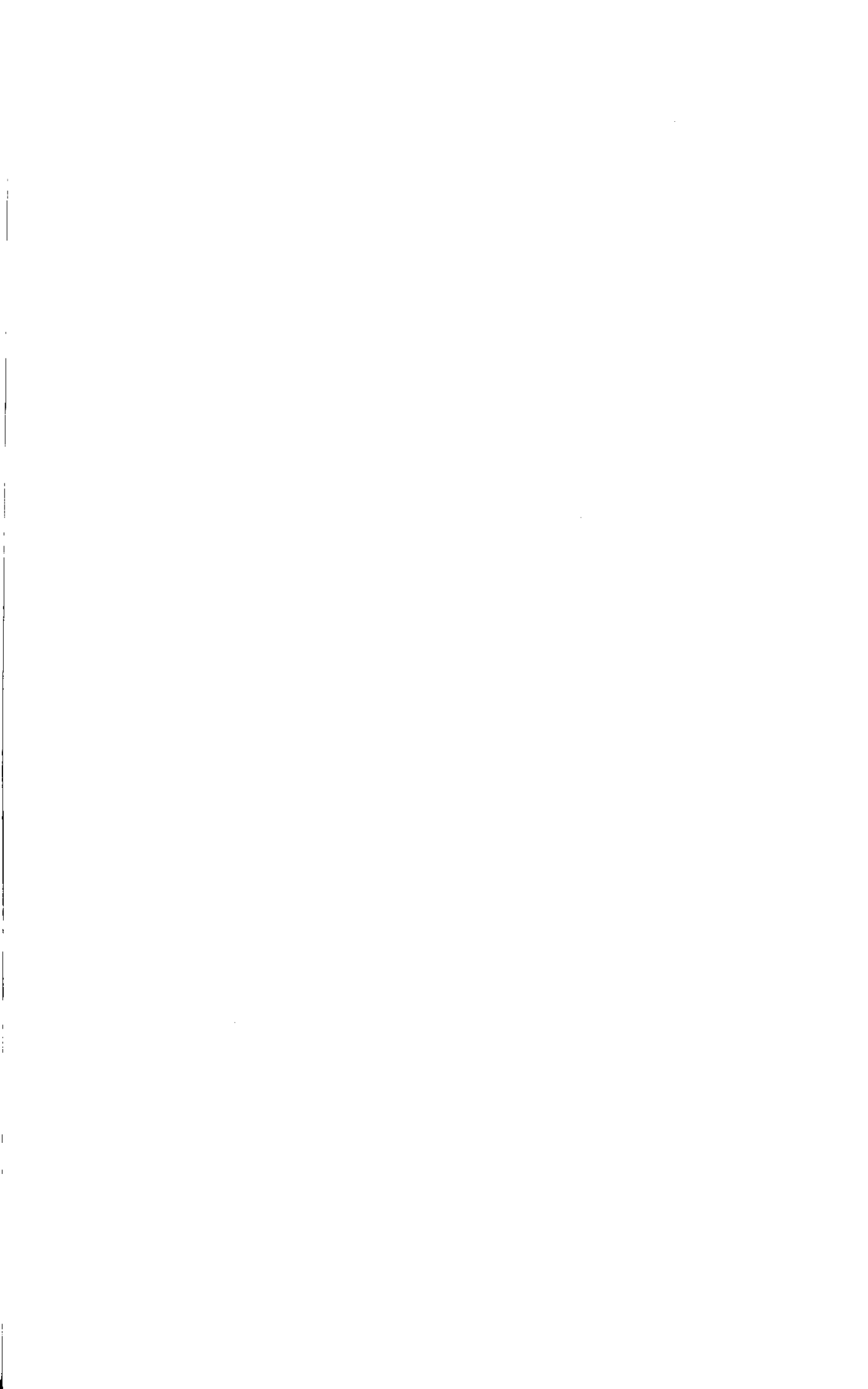
ปัจจัยสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่จำเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยอธิบายพัฒนาการทางวิชาชีพ ในการศึกษาวิจัยของ ฟาร์เมอร์ ซึ่งจัดกลุ่มปัจจัยตามลำดับขั้น โดยเรียงลำดับดังต่อไปนี้ ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม ในการอธิบายความผูกพันในวิชาชีพ และความมุ่งหวังในวิชาชีพของแต่ละกลุ่มปัจจัย พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลอันดับสองรองจากปัจจัยส่วนบุคคล (Farmer, 1985) ถึงแม้ว่าตัวแปรสถานการณ์หรือตัวแปรบริบท เช่น ครอบครัว โรงเรียน และสภาพที่ทำงาน นักวิชาการบางท่านจัดว่าเป็นปัจจัยโอกาส (chance) เนื่องจากอยู่นอกเหนือการควบคุมของบุคคลนั้น (Snell et al., 1994) แต่งานวิจัยหลายเรื่องต่างยืนยันว่าคนสำคัญในสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น เช่น บิดามารดา ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน มีอิทธิพลสำคัญต่อการเลือกอาชีพ ความผูกพันในอาชีพ ความมุ่งหวังในอาชีพ แรงจูง

ใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสำเร็จในการศึกษา (Farmer, 1985; Snell et al., 1994; Cutrona, et al. 1994) สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการเด็กในตอนที่เน้นความสำคัญของสัมพันธภาพอย่างมีคุณภาพของผู้ปกครอง มีส่วนเอื้อการสำรวจ การค้นพบ การเพิ่มพูนทักษะและพัฒนาการความเชื่อมั่นตนเอง และสัมพันธภาพที่มั่นคงกับผู้ปกครองตลอดวัยเด็กจะมีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการทางบวกที่มีต่อตนเอง ได้แก่การเห็นคุณค่าของตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง เช่นเดียวกับทฤษฎีความผูกพันที่กล่าวว่า การรับรู้การสนับสนุนที่มีอยู่ให้ “เครือข่ายที่ปลอดภัย” ที่จะทำให้นักคลสำรวจ มีส่วนร่วม และทดลองประสบการณ์ที่หลากหลายในชีวิต ซึ่งส่งผลในการเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ กลยุทธ์การเผชิญปัญหา และความเชื่อมั่นในตนเอง (Cutrona, et al., 1994)

จากเอกสารงานวิจัยที่ประมวลมา ผู้วิจัยได้บูรณาการกรอบแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1978) ฟาร์เมอร์ (Farmer, 1985) อีริกสัน (Erikson, 1950) และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นตัวกำหนดลำดับก่อนหลังของตัวแปรที่อยู่ในรูปแบบการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ดังที่ปรากฏในภาพ 2 นอกจากนี้การประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างเพศในเรื่องการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ยังขาดความชัดเจน และไม่คงเส้นคงวา คณะผู้วิจัยจึงเสนอรูปแบบการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ แยกตามเพศ เพื่อช่วยในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของแต่ละเพศได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพ 2 กรอบแนวคิดสำหรับวิเคราะห์ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4, ม.5, และ ม.6) สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2538

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งหมด 1,167 คน ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เป็นชาย 542 คน (47%) และหญิง 612 คน (53%) ศึกษาอยู่ชั้น ม.4 เป็นจำนวน 201 คน (17.4%) ม.5 จำนวน 541 คน (47%) และ ม.6 จำนวน 410 คน (33.6%) โดยเป็นนักเรียนที่เรียนสายศิลป์-ภาษา จำนวน 356 คน (30.5%) สายศิลป์ - คณิต จำนวน 193 คน (16.5%) และสายวิทย์ จำนวน 518 คน (44.4%) และสายอื่น ๆ อีก 100 คน (8.6%)

กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนใกล้เคียงกันในเรื่องเคยมีประสบการณ์การสอบเทียบชั้น ม.6 (564 คน หรือ 50.7%) และไม่เคยมีประสบการณ์การสอบเทียบชั้น ม.6 (549 คน หรือ 47%) โดยผู้ที่มีประสบการณ์การสอบเทียบชั้น ม. 6 สอบผ่าน คิดเป็นร้อยละ 70 และยังไม่ผ่านคิดเป็นร้อยละ 30

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลแผนชั้นเรียนปีการศึกษา 2538 - 2540 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร (กรมสามัญศึกษา 2538) เป็นกรอบการสุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

1. จำแนกโรงเรียนตามเขตท้องที่การศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 ท้องที่การศึกษา
2. สุ่มโรงเรียนมาให้ครบ 8 ท้องที่การศึกษา ได้จำนวน โรงเรียน 11 โรงเรียน

3. ในแต่ละโรงเรียนทำการสุ่มชั้นเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างละ 2 ห้องเรียน ได้นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 1,167 คน

ตาราง 1 การจำแนกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ตามเขตท้องที่การศึกษา

ท้องที่การศึกษา	โรงเรียน
1	วัดบวรนิเวศ
2	วัดสุทธิวราราม
3	สามเสนวิทยาลัย, สารวิทยา
4	กุนนทีรุทธารามวิทยาคม, สายน้ำผึ้ง
5	บดินทรเดชา, นวมินทรราชูทิศ
6	วัดบวรมงคล
7	ศึกษานารี
8	ทวีธาภิเศก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ แบบสอบถามรวมเล่ม เรื่อง “การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ” โดยให้ผู้ตอบรายงานตัวเองตามข้อเท็จจริง จากแบบสอบถามและแบบวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. แบบสอบถามภูมิหลัง แบบสอบถามนี้มีลักษณะเป็นข้อความ ให้ผู้ตอบเติมข้อความหรือเลือกตอบข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงทางชีวประวัติ สังคมและครอบครัวของผู้ตอบ

2. แบบวัดการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เป็นแบบวัดที่วัดความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยพิจารณาคูณลักษณะดังต่อไปนี้ ได้แก่ การมีเอกลักษณ์ของตนเอง ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และอุปสรรคต่าง ๆ ประกอบการตัดสินใจ

แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นข้อความจำนวน 38 ข้อ ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ เหมือนมากที่สุด เหมือนมาก ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่เหมือน ไม่เหมือน

เลข ในแต่ละข้อผู้ตอบต้องเลือกตอบระดับใดระดับหนึ่งจากมาตราประเมินค่า 5 ระดับนี้ เนื้อหาของข้อความประกอบไปด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังต่อไปนี้

(1) เอกลักษณ์ของตนเอง หมายถึง การที่บุคคลตระหนักรู้ถึงความสามารถ ความถนัด และความสนใจ และบุคลิกภาพของตนเอง ประกอบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ มีจำนวน 12 ข้อ

(2) ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ หมายถึงการที่บุคคลรู้แหล่งข้อมูลและใช้ข้อมูลข่าวสารทางการศึกษา-อาชีพประกอบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ มีจำนวน 12 ข้อ

(3) ความพร้อมในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ หมายถึงการที่บุคคลพร้อมที่จะทำการตัดสินใจ โดยมองไม่เห็นอุปสรรคที่ขัดขวางการตัดสินใจ หรือสามารถเอาชนะอุปสรรคนั้นได้ มีจำนวน 14 ข้อ

แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความทางบวก (จำนวน 10 ข้อ) และทางลบ (จำนวน 28 ข้อ) เกณฑ์การให้คะแนนข้อความทางบวกแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2 และ 1 และการให้คะแนนข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกันเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 สำหรับระดับ เหมือนที่สุด เหมือนมาก ไม่แน่ใจ ค่อนข้างไม่เหมือน และไม่เหมือนเลย ตามลำดับ ผู้ตอบจะได้คะแนนอยู่ในช่วงระหว่าง 38 - 190 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงในแบบวัดนี้ แสดงว่ามีความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสมสูง

การสร้างแบบวัดนี้คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ จากหลายแนวคิด เช่น รูปแบบสถานภาพการตัดสินใจทางอาชีพ (Jones & Chenery, 1980) โครงสร้างวินิจฉัยการตัดสินใจทางอาชีพ (Holland, Gottfridson, & Power, 1980) และปัจจัยการตัดสินใจทางอาชีพไม่ได้ (Chartrand, Robbins, Morrill, & Boggs, 1990) โดยสร้างแบบวัดเพื่อทดลองใช้ครั้งแรก จำนวน 45 ข้อ กับนักเรียนชั้น ม.5 และ ม.6 โรงเรียนวัดราชาธิวาส จำนวน 100 คน แล้วทำการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (t) โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-ต่ำ คณะผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบวัดโดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง (ค่าที่อยู่ระหว่าง 3.07 - 12.93) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือแต่ละข้อสามารถจำแนกกลุ่มผู้ที่ได้

คะแนนรวมสูงออกจากกลุ่มผู้ที่ได้คะแนนรวมต่ำได้อย่างมั่นใจ และมีเนื้อหาครอบคลุมความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพไว้จำนวน 38 ข้อ เพื่อนำไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบวัดทั้งหมดนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟา เท่ากับ .92 ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายด้านและคะแนนรวมทั้งฉบับ ค่าความเชื่อมั่น และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการวัดของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

ด้าน	ค่าสหสัมพันธ์	SD	ค่าความเชื่อมั่น	ค่าความคลาดเคลื่อน
เอกลักษณ์ของตนเอง	.87	8.19	.83	3.37
ข้อมูลข่าวสาร	.83	7.38	.81	3.21
ความพร้อมในการตัดสินใจ	.89	10.27	.86	3.84
การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	1.00	22.73	.92	6.43

3. แบบวัดความเป็นตัวของตัวเอง

เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดคุณลักษณะที่บุคคลแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง เป็นอิสระ กล้าแสดงออก และมุ่งมั่นกำหนดทิศทางการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง แบบวัดนี้มีทั้งหมด 10 ข้อ ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับได้แก่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ในแต่ละข้อผู้ตอบเลือกตอบระดับใดระดับหนึ่งจากมาตราประเมินค่า 5 ระดับนี้ แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความทางบวกจำนวน 3 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 7 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนข้อความทางบวกแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2, และ 1 และการให้คะแนนข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกัน เป็น 1, 2, 3, 4, และ 5 สำหรับระดับจริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ตามลำดับ ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมสูงในแบบวัดนี้ แสดงว่ามีความเป็นตัวของตัวเองสูง

การสร้างแบบวัดนี้ คณะผู้วิจัยได้แนวคิดในเรื่องความเป็นตัวของตัวเองจากอีริกสัน (Erikson, 1950) และ ไรอัน (Ryan, 1991) โดยแบบวัดที่สร้างขึ้นได้ทดลอง

ใช้ครั้งแรกมีจำนวน 10 ข้อ กับนักเรียนชั้น ม.5 และ ม.6 โรงเรียนวัดราชาธิวาส จำนวน 100 คน จากการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-ต่ำ พบว่าค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 2.00 - 8.34 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องความเป็นตัวของตัวเอง คณะผู้วิจัยจึงนำแบบวัดจำนวน 10 ข้อนี้ไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบวัดทั้งหมดนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟาเท่ากับ .70 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดเท่ากับ 2.92

4. แบบวัดความวิตกกังวล

เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดลักษณะของบุคคลในสถานการณ์ทั่วไป ที่แสดงออกในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ในลักษณะที่แสดงความไม่สบายใจ เศร้าหมอง ตึงเครียด สับสน หรือแสดงออกในทางพฤติกรรม ในลักษณะที่ลังเล หลีกเลียง และมีความยากลำบากในการปฏิบัติตนในสถานการณ์ที่วิกฤติ แบบวัดนี้มีทั้งหมด 18 ข้อประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ในแต่ละข้อผู้ตอบเลือกตอบระดับใดระดับหนึ่งจากมาตราประเมินค่า 5 ระดับนี้ แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความทางบวกจำนวน 13 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 5 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนข้อความทางบวกแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2, และ 1 และการให้คะแนนข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกันเป็น 1, 2, 3, 4, และ 5 สำหรับระดับจริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ตามลำดับ

การสร้างแบบวัดนี้ คณะผู้วิจัยได้แนวคิดจาก เลียร์ (Leary, 1983) แบบวัดทั้ง 18 ข้อนี้ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟาเท่ากับ .82 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดเท่ากับ 3.04

5. แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดความเชื่อเกี่ยวกับประสบการณ์ทั่วไปที่ผ่านมาของบุคคลทั้งที่ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวว่าเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองหรือการควบคุมของตนเองของบุคคลนั้น เช่น ความสามารถ ความพยายาม ชี้อิทธิพล หรือเกิดจากสิ่งที่อยู่ภายนอก การควบคุมของตนเอง เช่น ขึ้นอยู่กับคนอื่น โชควาสนา แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นข้อความจำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ในแต่ละข้อผู้ตอบต้องเลือกตอบระดับใดระดับหนึ่ง จากมาตราส่วน

ประเมินค่า 5 ระดับนี้ แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความทางบวก จำนวน 4 ข้อ และทางลบ จำนวน 8 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนข้อความทางบวกแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2 และ 1 และการให้คะแนนข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกันเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 สำหรับระดับ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ตามลำดับ ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงในแบบวัดนี้ แสดงว่า ผู้ตอบมีความเชื่ออำนาจในตนสูง

คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดนี้มาจากแบบวัดความเชื่ออำนาจภายในตน-ภายนอกตนของ รอตเตอร์ (Rotter, 1966) โดยแบบวัดที่ปรับปรุงครั้งแรกมีจำนวน 12 ข้อ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น ม.5 และ ม.6 โรงเรียนวัดราชาธิวาส จำนวน 100 คน แล้วทำการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-ต่ำ คณะผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงแบบวัดครั้งที่สอง โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าที่อยู่ระหว่าง 2.39 - 7.83) และมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน ไว้จำนวน 12 ข้อ เพื่อนำไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบวัดทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟา เท่ากับ .72 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดมีค่าเท่ากับ 2.77

6. แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นแบบวัดที่มุ่งประเมินการรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาของบุคคลโดยทั่วไป มากกว่าความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยประกอบไปด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับความมั่นใจในการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการแบบเผชิญปัญหา และการควบคุมตนเองในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา แบบวัดนี้มีทั้งหมด 12 ข้อ ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับได้แก่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ในแต่ละข้อผู้ตอบต้องเลือกตอบระดับใดระดับหนึ่งจากมาตราประเมินค่า 5 ระดับนี้ แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความทางบวกจำนวน 6 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 6 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนข้อความทางบวกแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2, และ 1 และการให้คะแนนข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกันเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 สำหรับระดับจริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ตามลำดับ ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมสูงในแบบวัดนี้ แสดงว่ามีความสามารถในการแก้ปัญหาสูง

การสร้างแบบวัดนี้ คณะผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบวัดการแก้ปัญหาส่วนบุคคลของ เฮพเนอร์ และ ปีเตอร์เซน (Heppner, & Petersen, 1982) โดยแบบวัดได้ทดลองใช้ครั้งแรกจำนวน 12 ข้อ กับนักเรียนชั้น ม.5 และ ม.6 โรงเรียนวัดราชาธิวาส จำนวน 100 คน จากการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-ต่ำ พบว่าค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 2.45 - 7.18 คณะผู้วิจัยได้นำแบบวัดนี้ไปใช้จริงทั้ง 12 ข้อ ในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบวัดทั้งหมดนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟาเท่ากับ .67 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดเท่ากับ 2.32

7. แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง

เป็นแบบวัดประเมินค่าหรือการรับรู้ของผู้ตอบว่าเป็นผู้ที่มีคุณค่า มีความสามารถในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รับรู้ในทางที่ดีเกี่ยวกับตนเองว่าตนเองมีประสิทธิภาพ แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นข้อความจำนวน 12 ข้อ ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับได้แก่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ในแต่ละข้อผู้ตอบต้องเลือกตอบระดับใดระดับหนึ่งจากมาตราประเมินค่า 5 ระดับนี้ แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความทางบวก จำนวน 6 ข้อ และทางลบ จำนวน 6 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนข้อความทางบวกแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2, และ 1 และการให้คะแนนข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกันเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 สำหรับระดับ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ตามลำดับ ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงในแบบวัดนี้ แสดงว่ารับรู้ว่าคุณสมบัติความสามารถ มีคุณค่าสูง

การสร้างแบบวัดนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self - efficacy) ความเชื่อมั่นในตนเอง (self - confident) และความมีคุณค่าของตนเอง (self - esteem) จากแนวคิดของ แบนดูรา (Bandura, 1986) และ พอลฮัส (Paulhus, 1983) โดยสร้างแบบวัดเพื่อทดลองใช้ครั้งแรกจำนวน 12 ข้อ กับนักเรียนชั้น ม.5 และ ม.6 โรงเรียนวัดราชาธิวาส จำนวน 100 คน จากการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-ต่ำ พบว่าค่าอำนาจจำแนก (t) สูง อยู่ระหว่าง 2.34 - 9.72 โดยค่า t มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกข้อ โดยแต่ละข้อสามารถจำแนกกลุ่มผู้ได้คะแนนรวมสูงออกจากกลุ่มผู้ได้คะแนนรวมต่ำได้อย่างมั่นใจ

คณะผู้วิจัยจึงนำแบบวัดทั้ง 12 ข้อนี้ไปใช้จริงในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบวัดทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟาเท่ากับ .78 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการวัดเท่ากับ 2.96

8. แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม

เป็นแบบวัดที่มุ่งวัดสัมพันธภาพของนักเรียน กับบุคคลในสภาพแวดล้อมได้แก่ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ครู-อาจารย์ และเพื่อน ในเรื่องการแสดงออกซึ่งความรัก ความเอาใจใส่ การดูแล การให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ตลอดจนการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แบบวัดนี้มีทั้งหมด 15 ข้อ ประกอบด้วยมาตราประเมินค่า 5 ระดับได้แก่ จริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ในแต่ละข้อ ผู้ตอบเลือกตอบระดับใดระดับหนึ่งจากมาตราประเมินค่า 5 ระดับนี้ แบบวัดนี้ ประกอบด้วยข้อความทางบวกจำนวน 11 ข้อ และข้อความทางลบจำนวน 4 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนข้อความทางบวกแบ่งเป็น 5 ระดับคือ 5, 4, 3, 2 และ 1 และการให้คะแนนข้อความทางลบจะให้คะแนนกลับกันเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 สำหรับระดับจริง ก่อนข้างจริง ไม่แน่ใจ ก่อนข้างไม่จริง และไม่จริง ตามลำดับ โดยแบบวัดนี้จะแบ่งการวัดตัวแปรการสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งที่ต่างกัน 3 แหล่ง ได้แก่ การสนับสนุนจากบิดามารดา การสนับสนุนจากอาจารย์ และการสนับสนุนจากเพื่อน ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมสูงจากแหล่งใด แสดงว่าได้รับการสนับสนุนจากแหล่งนั้นมาก

การสร้างแบบวัดนี้ คณะผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิด จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการรับรู้การสนับสนุน (Cutrona et al., 1994; Robinson, 1995) โดยแบบวัดที่สร้างขึ้นได้ ทดลองใช้ครั้งแรก 15 ข้อ กับนักเรียนชั้น ม.5 และ ม.6 โรงเรียนวัดราชาธิวาส จำนวน 100 คน จากการวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-ต่ำ พบว่าค่าอำนาจจำแนก (t) อยู่ระหว่าง 2.45 - 7.18 คณะผู้วิจัยได้นำแบบวัดนี้ไปใช้จริงทั้ง 15 ข้อ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบวัดทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นชนิดแอลฟาเท่ากับ .79 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการวัดเท่ากับ 3.26

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และแบบวัดต่าง ๆ ในเรื่อง “การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ” ในช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 และได้รับความอนุเคราะห์จากทางโรงเรียนช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบภายในวันและเวลาที่คณะผู้วิจัยกำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical package for social sciences) และ AMOS (Analysis of moment structure) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. หาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเป็นกลุ่มตามลำดับขั้น (Hierarchical set multiple regression analysis) เพื่อกำหนดอำนาจการพยากรณ์ของแต่ละปัจจัยหลังจากขจัดอิทธิพลของปัจจัยอื่น การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัย 3 กลุ่ม : ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม ในการวิเคราะห์กลุ่มตามลำดับขั้น ปริมาณความแปรปรวนของกลุ่มปัจจัยหนึ่งถูกคำนวณ ขณะที่กลุ่มปัจจัยอื่น ๆ ถูกควบคุมไว้ตามลำดับขั้น (Cohen & Cohen, 1983)
3. การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทางอาชีพ โดยมีเกณฑ์การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ (Arbuckle, 1995) ดังต่อไปนี้

3.1 ทดสอบความสอดคล้อง (หรือความเหมาะสม) ระหว่างรูปแบบกับข้อมูล โดยใช้ค่าไคสแควร์ (Chi - square goodness-of-fit index) ถ้าค่าไคสแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีความน่าจะเป็น (p) สูงกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องระหว่างรูปแบบกับข้อมูล และถ้าค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญทางสถิติหรือมีความน่าจะเป็น (p) น้อยกว่า .05 แสดงว่ารูปแบบไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูล

3.2 ค่า AGFI (Adjusted goodness of fit index) และค่า CFI (Comparative fit index) มีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 1 ถ้าค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่ารูปแบบมีความเหมาะสม และค่า RMSEA (Root mean square error of approximate) มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 หรือเข้าใกล้ 0.0 แสดงรูปแบบมีค่าเหมาะสม

ในกรณีที่รูปแบบไม่มีความสอดคล้องกับข้อมูล ผู้วิจัยทำการปรับรูปแบบ โดยการตัดเส้นทางอิทธิพลที่ไม่มีนัยสำคัญ (nonsignificant paths) และปรับรูปแบบใหม่ เพื่อให้รูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูล โดยพิจารณาจากค่าดัชนีดัดแปลงโมเดล (Model modification indices) เป็นตัวกำหนดการปรับโมเดล ประกอบกับการพิจารณาความเหมาะสมตามแนวคิดทฤษฎีเป็นตัวกำหนดในการปรับโมเดล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร

ตอนที่ 2 อำนวยการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากแต่ละกลุ่มปัจจัย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4, ม.5 และ ม.6) ในกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์เคยสอบเทียบชั้น ม.6 จำนวน 596 คน (52.1%) และไม่เคยสอบเทียบชั้น ม.6 จำนวน 549 คน (47.9%) โดยที่ผู้ที่มีประสบการณ์เคยสอบเทียบชั้น ม.6 เป็นผู้ที่ยังสอบผ่านจำนวน 417 คน (70%) และเป็นที่ยังสอบไม่ผ่านจำนวน 179 คน (30%)

1.1 ข้อมูลการเลือกสาขาการศึกษาต่อ/วิชาชีพ

1.1.1 บุคคลที่ให้คำปรึกษาการเลือกอาชีพ ในการเลือกการศึกษาต่อ/เลือกวิชาชีพในอนาคต นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายรายงานว่า จะปรึกษาหรือขอคำแนะนำจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง จำนวน 493 คน (42.5%) รองลงมาคือ อาจารย์ จำนวน 151 คน (13.0%) อันดับต่อมาคือญาติพี่น้อง จำนวน 76 คน (6.5%) และเพื่อนจำนวน 70 คน (6.2%) และที่เหลือเป็นบุคคลอื่น ๆ หลายคนประกอบกัน

1.1.2 เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ในการเลือกสาขาการศึกษาต่อ/วิชาชีพในอนาคต นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย รายงานว่าเลือกโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความต้องการ ความสนใจของตนเอง สำคัญมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง จำนวน 580 คน (55.4%) เลือกโดยคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้เป็นอันดับสองในการเลือกจำนวน 363 คน (34.7%) เป็นอันดับสามในการเลือก จำนวน 59 คน (5.6%) เลือกโดยคำนึงถึงความต้องการของบิดามารดาหรือครูอาจารย์ นักเรียนรายงานว่าสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในการเลือกจำนวน 30 คน (3.8%) อันดับสองจำนวน 136 คน (17.4%)

อันดับสามจำนวน 148 คน (19.0%) อันดับสี่จำนวน 126 คน (16.1%) อันดับห้าจำนวน 205 คน (26.2%) และอันดับหกจำนวน 134 คน (17.2%)

เลือกโดยคำนึงถึงรายได้ที่ดีในอนาคต นักเรียนรายงานว่าสำคัญมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในการเลือกจำนวน 87 คน (10.2%) อันดับสองจำนวน 187 คน (21.9%) อันดับสามจำนวน 247 คน (29.0%) อันดับสี่จำนวน 211 คน (24.8%) อันดับห้าจำนวน 91 คน (10.7%) และอันดับหกจำนวน 29 คน (3.4%)

รายละเอียดข้อมูลเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ดูจากตาราง 1-5 ในภาคผนวก

1.1.3 ความมั่นใจในการตัดสินใจเลือกสาขาที่ศึกษาต่อ/อาชีพ

ในเรื่องการตัดสินใจเลือกสาขาที่ศึกษาต่อในอนาคต นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงความแน่ใจในการตัดสินใจเลือกสาขาที่ศึกษาต่อในอนาคต จำนวน 540 คน (47.0%) ยังไม่แน่ใจในการตัดสินใจ จำนวน 589 คน (51.3%) และยังไม่ได้ตัดสินใจเลย จำนวน 19 คน (1.7%)

ในเรื่องการตัดสินใจเลือกวิชาชีพในอนาคต นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงความแน่ใจในการตัดสินใจเลือกวิชาชีพในอนาคต จำนวน 345 คน (30.1%) ยังไม่แน่ใจ จำนวน 752 คน (65.7%) และยังไม่ได้ตัดสินใจเลย จำนวน 48 คน (4.2%)

1.2 ข้อมูลแผนการในอนาคต

1.2.1 แผนการที่จะทำหลังจากจบ ม.6

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1,050 คน (90.3%) รายงานว่าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รองลงมาจำนวน 105 คน (9.0%) รายงานว่าศึกษาต่อและทำงานควบคู่กันไป และมีจำนวน 8 คน (.7%) รายงานว่าทำงานอย่างเดียวหลังจากจบ ม.6

หลังจากจบ ม.6 นักเรียนจำนวน 584 คน (67.28%) วางแผนจะศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ไม่ใช่ด้านวิทยาศาสตร์ รองลงมาจำนวน 284 คน (32.72%) วางแผนจะศึกษาต่อในสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์

1.2.2 หน่วยงานที่จะทำงานในอนาคต

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 530 คน (47.5%) รายงานว่าวางแผนที่จะทำงานในหน่วยงานเอกชน รองลงมาจำนวน 321 คน (28.8%) รายงานว่าวางแผนที่จะทำงานอิสระที่ตัวเองหรือครอบครัวเป็นเจ้าของกิจการ จำนวน 141 คน (12.6%) รายงานว่าวางแผนที่จะทำงานหน่วยงานของรัฐบาล จำนวน 93 คน (8.3%)

วางแผนที่จะทำงานหน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ และที่เหลือวางแผนที่จะทำงานหน่วยงานอื่น ๆ ที่ต่างไปจากข้างต้น

1.3 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปร

ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ แสดงผลในตาราง 3 และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแสดงผลในตาราง 4 และ 5 ตามลำดับ

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ จำแนกตามสาขาวิชาและเพศ

	เอกลักษณ์	ข้อมูล	ความพร้อม	การตัดสินใจ
สาขาวิชา				
ศิลป-ภาษา	41.90 (8.39)	41.36 (7.21)	47.99 (10.09)	131.26 (22.62)
ศิลป-คณิตศาสตร์	40.02 (7.41)	39.90 (7.90)	45.89 (9.90)	125.82 (21.68)
วิทย์-คณิต	41.83 (8.38)	41.93 (7.25)	48.30 (10.44)	132.07 (23.15)
เพศ				
ชาย	41.62 (7.79)	41.70 (7.50)	47.38 (10.42)	130.72 (22.50)
หญิง	41.22 (8.56)	40.87 (7.18)	48.12 (9.76)	130.22 (22.47)

( ) ข้อมูลในวงเล็บคือค่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากตาราง 3 แสดงว่าเมื่อจำแนกคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพตามสาขาวิชาแล้ว โดยภาพรวมนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิทย์-คณิตมีความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอีกสองสาขา และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยแต่ละด้านพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายวิทย์-คณิตมีความสามารถในการทราบข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพและมีความพร้อมในการตัดสินใจสูงกว่านักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายอีกสองสาขาวิชา

สำหรับข้อมูลความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพในภาพรวม และรายด้านใกล้เคียงกัน

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มนักเรียนชายจำนวน 345 คน

ลำดับ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1. การศึกษาของบิดา	1																
2. การศึกษาของมารดา	.69	1															
3. ลำดับภักดิ์	-.26	-.25	1														
4.ฐานะทางเศรษฐกิจ	.18	.23	.08	1													
5. พื้นฐานความรู้เดิม	.03	.05	.00	.14	1												
6. ความเป็นตัวของตัวเอง	.01	-.02	.09	-.02	-.04	1											
7. ความวิตกกังวล	-.00	-.03	.04	.02	-.11	-.37	1										
8. ความซื่อสัตย์ในตนเอง	-.09	-.05	-.02	-.00	.08	.40	-.17	1									
9. ความสามารถในการแก้ปัญหา	.06	.07	-.05	-.01	.00	.36	-.34	.34	1								
10. การรับรู้ความสามารถของตนเอง	.04	-.00	.00	.01	.11	.43	-.42	.38	.36	1							
11. การสนับสนุนของสถาบันการศึกษา	.06	.05	-.09	-.04	.00	.15	-.26	.10	.09	.18	1						
12. การสนับสนุนของครู	-.00	.02	-.06	-.09	.00	.07	-.31	.02	.15	.16	.36	1					
13. การสนับสนุนจากเพื่อน	.02	.10	.00	.02	.14	.12	-.34	.14	.09	.13	.15	.21	1				
14. เอกสิทธิ์	.05	.06	.00	.11	.16	.30	-.21	.25	.23	.44	.07	.06	.14	1			
15. ขี้อวด	.08	.09	-.03	.04	.17	.32	-.30	.21	.24	.55	.17	.13	.07	.66	1		
16. ความพร้อม	.07	.09	-.02	.16	.16	.38	-.27	.33	.23	.40	.15	.10	.23	.67	.61	1	
17. การตัดสินใจ	.08	.09	-.02	.12	.19	.39	-.30	.31	.26	.52	.15	.11	.23	.87	.84	.89	1

ค่า $r \geq .11$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรต่าง ๆ ในกลุ่มนักเรียนหญิง จำนวน 394 คน

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1. การศึกษาของบิดา	1																
2. การศึกษาของมารดา	.61	1															
3. ลำดับการเกิด	-.13	-.17	1														
4.ฐานะทางเศรษฐกิจ	.12	.22	.08	1													
5. พื้นฐานความรู้เดิม	-.02	.00	.06	.15	1												
6. ความสนใจตัวเอง	.04	-.02	-.02	-.11	.07	1											
7. ความวิตกกังวล	-.03	-.00	.02	-.00	-.12	-.55	1										
8. ความซื่อสัตย์ในตนเอง	.02	-.03	-.10	-.11	.00	.50	-.32	1									
9. ความสามารถในการแก้ปัญหา	.00	-.04	-.08	-.00	.07	.36	-.42	.20	1								
10. การรับรู้ความสามารถของตนเอง	.14	.06	-.02	.03	.14	.59	-.58	.42	.42	1							
11. การสนับสนุนจากบิดามารดา	.09	.01	-.03	.05	.04	.02	-.34	.11	.18	.22	1						
12. การสนับสนุนจากครู	.00	.03	.05	-.01	-.08	.21	-.26	.08	.22	.23	.33	1					
13. การสนับสนุนจากเพื่อน	.10	.11	-.06	.03	.03	.28	-.35	.22	.21	.26	.23	.38	1				
14. เดกดีกซ์	.05	.06	.00	.11	.16	.30	-.21	.25	.23	.44	.07	.06	.14	1			
15. ไข่มุก	.22	.13	-.12	.11	.11	.35	-.37	.27	.27	.44	.25	.17	.30	.61	1		
16. ความพร้อม	.15	.07	-.06	.04	.13	.42	-.43	.30	.34	.46	.20	.18	.25	.70	.64	1	
17. การตัดสินใจ	.18	.10	-.09	.07	.13	.42	-.44	.29	.34	.49	.23	.19	.28	.88	.83	.91	1

ค่า $r \geq .11$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 และตาราง 6 พบว่าตัวแปรจากปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง และตัวแปรจากปัจจัยสภาพแวดล้อมได้แก่ การสนับสนุนจากบิดามารดา การสนับสนุนจากครู และการสนับสนุนจากเพื่อน ต่างมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามได้แก่ การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย (ตาราง 5) และนักเรียนหญิง (ตาราง 6) และยังสัมพันธ์กับองค์ประกอบย่อยในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้แก่ เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับตัวแปรภูมิหลังในกลุ่มนักเรียนชายพบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจ และพื้นความรู้เดิม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และในกลุ่มนักเรียนหญิงพบว่า ระดับการศึกษาของบิดา และพื้นความรู้เดิม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 อิทธิพลแต่ละกลุ่มปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ และการเปรียบเทียบ

การวิเคราะห์ส่วนนี้ใช้วิธีการถดถอยแบบเป็นลำดับขั้นที่ลดหลั่น (hierarchical regression) เพื่อค้นหาอิทธิพลหรืออำนาจการอธิบายโดยตรงของแต่ละกลุ่มปัจจัย หลังจากควบคุมอิทธิพลของกลุ่มปัจจัยอื่น ๆ แล้ว โดยผลการวิเคราะห์แยกตามกลุ่มนักเรียนชายและหญิง ปรากฏผลในตาราง 6 ดังนี้

2.1 ผลการหาอิทธิพลของปัจจัยภูมิหลัง วิเคราะห์โดยการจัดลำดับขั้นลดหลั่นในการพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพดังนี้ : ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยภูมิหลัง โดยปัจจัยภูมิหลังเข้าเป็นกลุ่มสุดท้าย พบว่าปัจจัยภูมิหลังส่งผลในการอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 3.1 ในกลุ่มนักเรียนชาย และได้ร้อยละ 2.4 ในกลุ่มนักเรียนหญิง หลังจากขจัดอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อม

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์หัตถดอยพหุคูณแบบเป็นลำดับขั้นต้นในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ จากแต่ละกลุ่มวิจัย

กลุ่ม B หรือปัจจัย	จำนวนตัวแปร ของกลุ่ม B	กลุ่ม A หรือปัจจัย	จำนวนตัวแปร	R ² Y.AB	R ² Y.A	R ² Change หรือ R ² y.(B.A)	F change
ภูมิภาค	5	บุคคล,สภาพแวดล้อม	8	.366	.335	.031	3.24**
ส่วนบุคคล	5	ภูมิภาค, สภาพแวดล้อม	8	.366	.111	.255	26.71***
สภาพแวดล้อม	3	ภูมิภาค, บุคคล	10	.366	.351	.014	2.53
หญิง							
ภูมิภาค	5	บุคคล/สภาพแวดล้อม	8	.341	.317	.024	2.75*
ส่วนบุคคล	5	ภูมิภาค,สภาพแวดล้อม	8	.341	.160	.181	20.97***
สภาพแวดล้อม	3	ภูมิภาค, บุคคล	10	.341	.331	.010	1.80

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01,

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยภูมิภาค 5 ตัวแปร ได้แก่ การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา ลำดับการเกิด ฐานะทางเศรษฐกิจ และพื้นที่ความรู้เดิม
 ปัจจัยส่วนบุคคล 5 ตัวแปร ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหา
 และการรับรู้ความสามารถของตน

ปัจจัยสภาพแวดล้อม 3 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนของบิดามารดา การสนับสนุนของผู้ปกครอง และการสนับสนุนของเพื่อน

2.2 ผลการหาอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการถดถอยตามลำดับขั้นลดหลั่นในการพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพดังนี้ : ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคลโดยปัจจัยส่วนบุคคลเข้าเป็นกลุ่มสุดท้าย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลในการอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 29.5 ในกลุ่มนักเรียนชาย และได้ร้อยละ 18.1 ในกลุ่มนักเรียนหญิง หลังจากขจัดอิทธิพลปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยสภาพแวดล้อม

2.3 ผลการหาอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อม วิเคราะห์โดยการถดถอยตามลำดับขั้นลดหลั่นในการพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ : ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมเข้าเป็นกลุ่มสุดท้าย พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมส่งผลในการอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 1.4 ในกลุ่มนักเรียนชาย และได้ร้อยละ 1 ในกลุ่มนักเรียนหญิง หลังจากขจัดอิทธิพลปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยส่วนบุคคล

2.4 ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 34.10 สำหรับกลุ่มนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 36.6 สำหรับกลุ่มนักเรียนชาย

2.5 ทั้งในกลุ่มนักเรียนชายและนักเรียนหญิง พบว่าในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยสภาพแวดล้อมส่งผลน้อยที่สุด

เมื่อใช้เอกลักษณ์ของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพเป็นตัวแปรตาม พบผลเช่นเดียวข้อ 2.4 กล่าวคือ ทั้งในกลุ่มนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ในการอธิบายเอกลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยสภาพแวดล้อมส่งผลน้อยที่สุด (ดูตาราง 6 สำหรับตัวแปรตาม-เอกลักษณ์ของตนเอง ตาราง 7 สำหรับตัวแปรตามการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และตาราง 8 สำหรับตัวแปรตามความพร้อมในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ในภาคผนวก)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

การวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ใช้วิธีการเลือกตัวแปรที่เข้ามาอยู่ในรูปแบบดังต่อไปนี้

(1) อาศัยแนวคิดทางทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เป็นตัวกำหนดลำดับและทิศทางตัวแปรต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ดูภาพ 2 ประกอบ

(2) ตัวแปรที่คัดเลือกให้อยู่ในรูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ประกอบไปด้วยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากแนวคิดทฤษฎีที่ประมวลได้กำหนดให้เพิ่มความรู้เดิม ความเป็นตัวของตัวเอง และการสนับสนุนจากมารดา เป็นตัวแปรภายนอก (exogeneous variables)

ผลการวิเคราะห์รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ปรากฏผลในตาราง 7 ภาพ 2 และภาพ 3

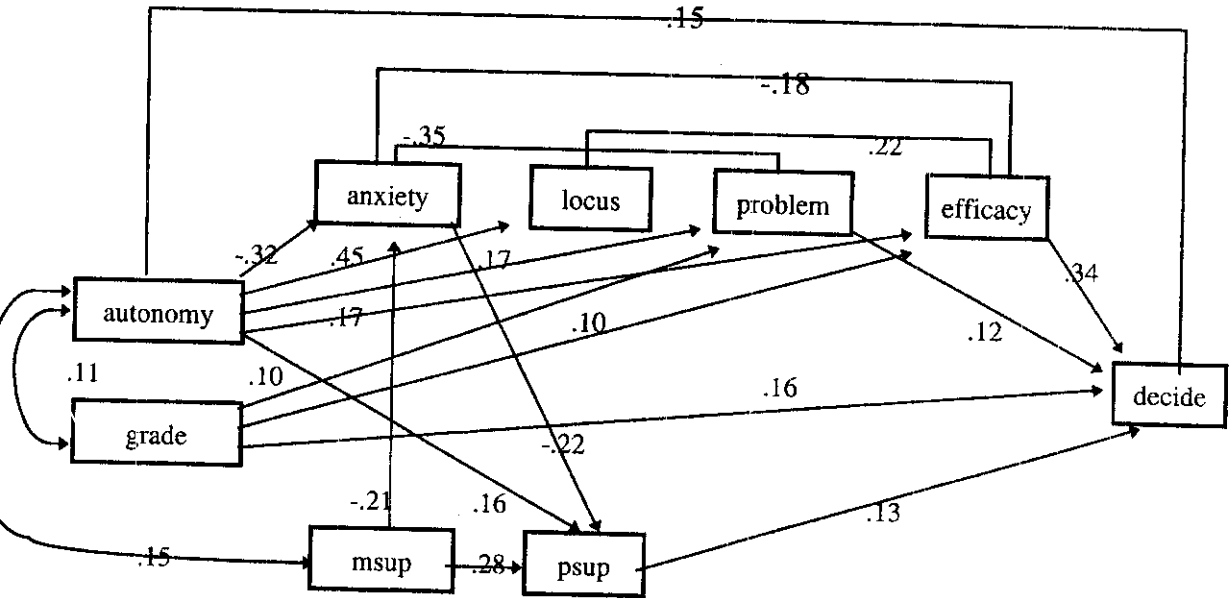
ตาราง 7 การทดสอบทางสถิติสำหรับรูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

รูปแบบ	χ^2	df	p	AGFI	CFI	RMSEA	R^2
การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ							
- ชาย (353 คน)	11.68	14	.66	.98	1.00	0.00	.336
- หญิง (394 คน)	14.59	11	.20	.97	.996	0.03	.294
เอกลักษณ์							
- ชาย	14.20	17	.58	.98	1.00	0.00	.217
- หญิง	17.65	20	.61	.98	1.00	0.00	.179
ข้อมูล							
- ชาย	19.48	16	.24	.97	.99	0.02	.320
- หญิง	17.40	18	.49	.98	1.00	0.00	.245
ความพร้อม							
- ชาย	13.53	13	.41	.97	.99	0.01	.242
- หญิง	18.21	18	.44	.97	1.00	0.00	.278

รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายเป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2(14, N=353) = 11.68, p = .66, AGFI = .98, CFI = 1.00, RMSEA = 0.00$) โดยที่รูปแบบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางอาชีพสำหรับนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ร้อยละ 33.60 ($R^2 = .336$)

ภาพ 3 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสมของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

$\chi^2(14, N = 353) = 11.68, p = .66$

AGFI = .98

CFI = 1.00

RMSEA = 0.00

$R^2 = .336$

ดูความหมายของตัวแปรในกรอบสี่เหลี่ยมในภาคผนวก หน้า 87

จากรูปแบบดังกล่าวในภาพ 3 เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ (ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของตัวแปร หรือ β) ที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าตัวแปรต่าง ๆ จากกลุ่มปัจจัย 3

กลุ่มคือ ปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่พื้นฐานความรู้เดิม ($\beta=.16$) ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การสนับสนุนจากเพื่อน ($\beta = .13$) และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ($\beta = .15$) ความสามารถในการแก้ปัญหา ($\beta = .12$) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .34$) มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนชายที่มีพื้นฐานความรู้เดิมดี มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนมาก มีความสามารถในการแก้ปัญหาลง และมีการรับรู้ว่าคุณภาพตนเองมีความสามารถสูง จะมีการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ดีด้วย โดยการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายได้รับอิทธิพลทางตรงจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง มากกว่าปัจจัยพื้นฐานความรู้เดิม ซึ่งเป็นปัจจัยภูมิหลัง และการสนับสนุนจากเพื่อนซึ่งเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมและการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย ยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล

นอกจากนี้ยังพบว่า พื้นฐานความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน และความสามารถในการแก้ปัญหา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียน สำหรับอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรภายนอกต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้ เช่น

1. พื้นฐานความรู้เดิมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยผ่านทางปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง
2. การสนับสนุนจากบิดามารดา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพโดยผ่านทางปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่การสนับสนุนจากเพื่อน และผ่านทางปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความวิตกกังวล ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง
3. ความเป็นตัวของตัวเอง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยผ่านทางปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การสนับสนุนจากเพื่อน และผ่านทางปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตนเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตน

จากการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังพบว่าชุดของตัวแปรในรูปแบบนี้ ตามลำดับเส้นทางของตัวแปรที่ส่งผลในการอธิบายความแปรปรวนของการสนับสนุนจากเพื่อน ได้ร้อยละ 22.3 (จากตัวแปรพื้นฐานความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง และความวิตกกังวล) ความวิตกกังวลได้ร้อยละ 16.70 (จากการสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง) ความเชื่ออำนาจในตนได้ร้อยละ 20.3 (จากความเป็นตัวของตัวเอง) ความสามารถในการแก้ปัญหา ได้ร้อยละ 30.3 (จากพื้นฐานความรู้เดิม ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล และความเชื่ออำนาจในตน) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร้อยละ 41.9 (จากพื้นฐานความรู้เดิม ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน และความสามารถในการแก้ปัญหา)

1) รูปแบบการตัดสินใจในทางการศึกษา-อาชีพด้านเอกลักษณ์ของตนเองของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านเอกลักษณ์ของตนเองของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 (17, 353) = 14.20, p = .58, AGFI = .98, CFI = 1.00, RMSEA = 0.00$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านเอกลักษณ์ของตนเอง สำหรับนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 21.70 ($R^2 = .217$)

จากรูปแบบดังกล่าว จากภาพ 1 ในภาคผนวกพบว่า ตัวแปรต่าง ๆ จากกลุ่มปัจจัย 2 กลุ่มคือ ปัจจัยภูมิหลังได้แก่ พื้นฐานความรู้เดิม และปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ($\beta = .15$) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .36$) มีอิทธิพลโดยตรงต่อความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนชายที่มีพื้นฐานความรู้เดิมดี มีความเป็นตัวของตัวเองมาก และรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีเอกลักษณ์ของตนเองสูง โดยเอกลักษณ์ของตนเองของนักเรียนชายได้รับอิทธิพลโดยตรงจากการรับรู้ความสามารถของตนเองมากกว่า พื้นฐานความรู้เดิม และมากกว่า ความเป็นตัวของตัวเอง

นอกจากนี้ พื้นความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความวิตกกังวล และความสามารถในการแก้ปัญหา ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อเอกลักษณ์ของตนเอง

2) รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านการรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 (16, 353) = 19.48, p = .24, AGFI = .97, CFI = .99, RMSEA = 0.02$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสามารถการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 32 ($R^2 = .32$)

จากรูปแบบดังกล่าว จากภาพ 2 ในภาคผนวก พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ จากกลุ่มปัจจัย 2 กลุ่มคือ ปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ พื้นความรู้เดิม ($\beta = .13$) และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ($\beta = .11$) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .49$) มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสามารถการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนชายที่มีพื้นความรู้เดิมดี มีความเป็นตัวของตัวเองสูง และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีความสามารถการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพสูง โดยความสามารถรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง มากกว่าพื้นความรู้เดิม

นอกจากนี้ พื้นความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความวิตกกังวล และความสามารถในการแก้ปัญหา ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ

3) รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความพร้อมการตัดสินใจของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความพร้อมการตัดสินใจของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 (13,353) = 13.53, p = .41,$

AGFI = .97, CFI = .99, RMSEA = .01) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความพร้อมการตัดสินใจสำหรับนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ร้อยละ 24.20 ($R^2 = .242$)

จากรูปแบบดังกล่าว จากภาพ 7 ในภาคผนวก พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ จากกลุ่มปัจจัย 3 กลุ่มคือ ปัจจัยภูมิหลังได้แก่พื้นความรู้เดิม ($\beta = .15$) ปัจจัยสภาพแวดล้อมได้แก่ การสนับสนุนจากเพื่อน ($\beta = .10$) และปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ($\beta = .15$) ความเชื่ออำนาจในตน ($\beta = .13$) ความสามารถในการแก้ปัญหา ($\beta = .12$) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .17$) มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพร้อมการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนชายที่มีพื้นความรู้เดิมดี ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนมาก ความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูง และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีความพร้อมในการตัดสินใจมาก โดยความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนชายได้รับอิทธิพลโดยตรงจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง มากกว่าพื้นความรู้เดิม และมากกว่าการสนับสนุนจากเพื่อน

นอกจากนี้ พื้นความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความวิตกกังวล และความสามารถในการแก้ปัญหา ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพร้อมในการตัดสินใจ

4) การเปรียบเทียบด้านต่าง ๆ ของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากรูปแบบที่กำหนดไว้ สามารถอธิบายความแปรปรวน ความสามารถรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายได้ร้อยละ 32 รองลงมา ความพร้อมในการตัดสินใจได้ร้อยละ 24.20 และเอกลักษณ์ของตนเองได้ร้อยละ 21.70

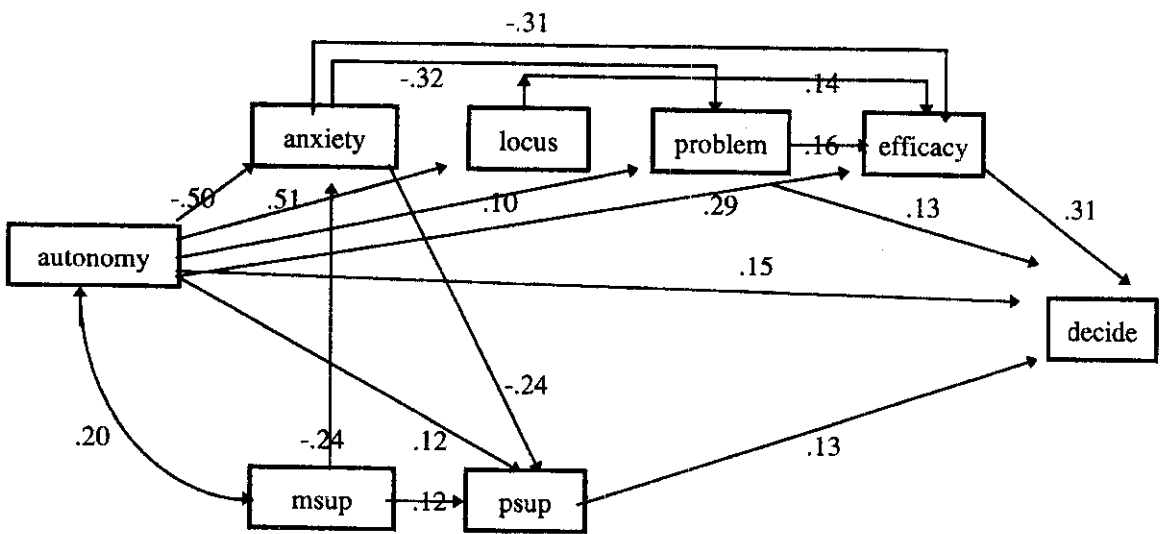
รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงเป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 (11,394) = 14.59, p = .20, AGFI = .97, CFI = .996, RMSEA = 0.03$) โดยรูป

แบบนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพสำหรับนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 29.4 ($R^2 = .294$)

ภาพ 4 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสมของนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

$$\chi^2 (11, N = 3.94) = 14.59, p = .20$$

$$AGFI = .97, CFI = .996$$

$$RMSEA = 0.03$$

$$R^2 = .294$$

ดูความหมายของตัวแปรในกรอบสี่เหลี่ยมในภาคผนวก หน้า 87

จากรูปแบบดังกล่าว ในภาพ 4 เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐานของตัวแปร หรือ β ที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ จากกลุ่มปัจจัย 2 กลุ่ม คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การสนับสนุนจากเพื่อน ($\beta = .13$) และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ($\beta = .15$) ความสามารถในการแก้ปัญหา ($\beta = .13$) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .31$) มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียน

หญิงที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนมาก มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูง และมีการรับรู้ว่าคุณเองมีความสามารถสูง จะมีการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ดีด้วย โดยการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่การรับรู้ความสามารถของตนเอง มากกว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมได้แก่การสนับสนุนจากเพื่อน และการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงยังได้รับอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเอง มากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล

นอกจากนี้ยังพบว่า การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน และความสามารถในการแก้ปัญหา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง สำหรับอิทธิพลทางอ้อมของตัวแปรภายนอกต่าง ๆ ปรากฏผลดังนี้

1. การสนับสนุนจากบิดามารดา มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง โดยผ่านทางปัจจัยสภาพแวดล้อมได้แก่ การสนับสนุนจากเพื่อน และผ่านทางปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ความวิตกกังวล

2. ความเป็นตัวของตัวเอง มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง โดยผ่านทางปัจจัยสภาพแวดล้อมได้แก่ การสนับสนุนจากเพื่อน และผ่านทางปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตน

จากการวิเคราะห์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ยังพบว่าชุดของตัวแปรที่ผู้วิจัยคัดเลือกมานี้ ตามลำดับเส้นทางของตัวแปรที่ส่งผลในการอธิบายความแปรปรวนของความสนับสนุนจากเพื่อนได้ร้อยละ 14.7 (จากความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล และการสนับสนุนจากบิดามารดา) การรับรู้ความสามารถของตนเองได้ร้อยละ 47.4 (จากความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน และความสามารถในการแก้ปัญหา) ความสามารถในการแก้ปัญหาได้ร้อยละ 20.0 (จากความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความวิตกกังวล พื้นความรู้เดิม) ความเชื่ออำนาจในตนได้ร้อยละ 25 (จากความเป็นตัวของตัวเอง) และความวิตกกังวลได้ร้อยละ 35.8 (จากการสนับสนุนของบิดามารดา และความเป็นตัวของตัวเอง)

1) รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านเอกลักษณ์ของตนเอง ของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านเอกลักษณ์ของตนเองของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 (20, 394) = 17.65, p = .61, AGFI = .98, CFI = 1.00, RMSEA = 0.00$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านเอกลักษณ์ของตนเองสำหรับนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 17.9 ($R^2 = .179$)

จากรูปแบบดังกล่าว จากภาพ 4 ในภาคผนวกพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความวิตกกังวล ($\beta = -.18$) และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ($\beta = .30$) มีอิทธิพลโดยตรงต่อความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนหญิงที่มีความวิตกกังวลน้อย และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีเอกลักษณ์ของตนเองสูง

นอกจากนี้ พื้นความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความวิตกกังวล และความสามารถในการแก้ปัญหา ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อเอกลักษณ์ของตนเอง

2) รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 (18, 394) = 17.40, p = .49, AGFI = .98, CFI = 1.00, RMSEA = 0.00$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ด้านความรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพสำหรับนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 24.50 ($R^2 = .245$)

จากรูปแบบดังกล่าว จากภาพ 5 ในภาคผนวก พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ จากกลุ่มปัจจัย 2 กลุ่มคือ ปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การสนับสนุนจากบิดามารดา ($\beta = .11$) การสนับสนุนจากเพื่อน ($\beta = .16$) และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความวิตกกังวล ($\beta = -.09$) การ

รับรู้ความสามารถของตนเอง (.32) มีอิทธิพลโดยตรงต่อความสามารถรับรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนหญิงที่ได้รับการสนับสนุนจากบิดามารดามาก ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนมาก มีความวิตกกังวลน้อย และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีความสามารถรับรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพสูง โดยความสามารถรับรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากการรับรู้ความสามารถของตนเอง มากกว่าการสนับสนุนจากเพื่อน

นอกจากนี้ พื้นความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความวิตกกังวลและความสามารถในการแก้ปัญหา ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถรับรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ

3) รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากตาราง 7 แสดงว่ารูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นรูปแบบที่เหมาะสม โดยรูปแบบทางทฤษฎีมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 (18,394) = 18.21, p = .44, AGFI = .97, CFI = 1.00, RMSEA = .00$) และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพด้านความพร้อมในการตัดสินใจ สำหรับนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ร้อยละ 27.80 ($R^2 = .278$)

จากรูปแบบดังกล่าว จากภาพ 6 ในภาคผนวกพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ($\beta = .15$) ความวิตกกังวล ($\beta = -.17$) ความสามารถในการแก้ปัญหา ($\beta = .12$) มีอิทธิพลโดยตรงความพร้อมในการตัดสินใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่านักเรียนหญิงที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความวิตกกังวลน้อย มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูง และมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง จะมีความพร้อมในการตัดสินใจสูง

นอกจากนี้ พื้นความรู้เดิม การสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความวิตกกังวลและความสามารถในการแก้ปัญหา ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความพร้อมในการตัดสินใจ

4) การเปรียบเทียบด้านต่าง ๆ ของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากรูปแบบที่กำหนดไว้สามารถอธิบายความแปรปรวนของความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนหญิงได้ร้อยละ 27.80 รองลงมาความสามารถรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพได้ร้อยละ 24.50 และเอกลักษณ์ของตนเองได้ร้อยละ 17.90

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล ตลอดจนวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,167 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและแบบวัดต่าง ๆ ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ทั้งอำนาจจำแนก ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความเชื่อถือได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS/PC เพื่อคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคุณชนิดเป็นกลุ่มตามลำดับขั้น (Hierarchical set multiple regression analysis) เพื่อเปรียบเทียบอำนาจในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากกลุ่มปัจจัยต่าง ๆ และใช้โปรแกรม AMOS (Analysis of moment structure) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้เป็น 3 ตอนดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและตัวแปร

นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่รายงานว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอบเทียบชั้น ม.6 จำนวนร้อยละ 52.1 และส่วนใหญ่สอบเทียบผ่านชั้น ม.6 จำนวนร้อยละ 70 โดยนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 42.5 รายงานว่าจะขอคำปรึกษาหรือแนะนำจากบิดามารดาในการเลือกการศึกษา-อาชีพ เกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกการศึกษา-อาชีพ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.4 คำนึงความรู้ความสามารถ ความสนใจและความต้องการของตนเองเป็นอันดับ

แรก นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ จำนวนร้อยละ 51.3 ยังมีความไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกสาขาที่ศึกษาต่อในอนาคต และจำนวนร้อยละ 65.7 ยังไม่แน่ใจในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่ จำนวนร้อยละ 90.0 รายงานว่าจะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จำนวนร้อยละ 47.5 รายงานว่าวางแผนที่จะทำงานในหน่วยงานเอกชน

คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีค่าใกล้เคียงกัน

ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ได้แก่ พื้นความรู้เดิม ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหา การรับรู้ความสามารถของตน การสนับสนุนจากบิดามารดา การสนับสนุนจากครู และการสนับสนุนจากเพื่อน

2. การเปรียบเทียบอำนาจการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพจากกลุ่มปัจจัยต่าง ๆ

ในกลุ่มนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจัยส่วนบุคคลสามารถร่วมกันอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 29.50 รองลงมาได้แก่ปัจจัยภูมิหลังร่วมกันอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 3.1 และอันดับสุดท้ายได้แก่ปัจจัยสภาพแวดล้อมร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 1.4 โดยทั้งสามปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายได้ร้อยละ 36.6

ในกลุ่มนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจัยส่วนบุคคลสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 18.1 รองลงมาได้แก่ปัจจัยภูมิหลังร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 2.3 และอันดับสุดท้ายได้แก่ปัจจัยสภาพแวดล้อมร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ .9 โดยทั้งสามปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงได้ร้อยละ 34.1

สำหรับตัวแปรตามในองค์ประกอบของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ได้แก่ เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพ และความพร้อมในการตัด

สนใจ พบว่าทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ปัจจัยส่วนบุคคลสามารถร่วมกันอธิบาย การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้มากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัย สภาพแวดล้อม อธิบายได้น้อยที่สุด

3. รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3.1 รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย

ในกลุ่มนักเรียนชายพบว่ารูปแบบที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้สามารถอธิบาย ความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 33.60 โดยพื้นฐานความรู้ เดิม การสนับสนุนจากเพื่อน ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา- อาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่าพื้นฐานความรู้เดิม การสนับสนุน จากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน และ ความสามารถในการแก้ปัญหา ยังส่งผลโดยอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยที่การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้รับอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านตัวแปรการรับรู้ ความสามารถของตนเองมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล

3.1.1 รูปแบบด้านเอกลักษณ์ของนักเรียนชาย พบว่ารูปแบบที่ นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านเอกลักษณ์ของนักเรียนชายได้ ร้อยละ 21.70 โดยพื้นฐานความรู้เดิม ความเป็นตัวของตัวเอง และการรับรู้ความสามารถ ของตัวเอง ส่งผลโดยตรงต่อความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองของนักเรียนชาย

3.1.2 รูปแบบด้านความรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพของนักเรียน ชาย พบว่ารูปแบบที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านความรู้ ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพของนักเรียนชาย ได้ร้อยละ 32 โดยพื้นฐานความรู้เดิม ความเป็น ตัวของตัวเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่งผลโดยตรงต่อความรู้ข้อมูลทาง การศึกษาอาชีพของนักเรียนชาย

3.1.3 รูปแบบด้านความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนชาย พบว่ารูปแบบที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านความพร้อมใน การตัดสินใจของนักเรียนชาย ได้ร้อยละ 24.20 โดยพื้นฐานความรู้เดิม การสนับสนุนจาก เพื่อน ความเป็นตัวของตัวเอง ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหา

และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่งผลโดยตรงต่อความพร้อมในการตัดสินใจ
ของนักเรียนชาย

3.2 รูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง

ในกลุ่มนักเรียนหญิงพบว่ารูปแบบที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ร้อยละ 29.4 โดยการสนับสนุนจากเพื่อน ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และพบว่าการสนับสนุนจากบิดามารดา ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน และความสามารถในการแก้ปัญหา ยังส่งผลโดยอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยที่การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้รับอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผ่านตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตัวเองมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล

3.2.1 รูปแบบด้านเอกลักษณ์ของนักเรียนหญิง พบว่ารูปแบบที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านเอกลักษณ์ของนักเรียนหญิงได้ร้อยละ 17.90 โดยความวิตกกังวล และการรับรู้ความสามารถของตนเองส่งผลโดยตรงต่อความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองของนักเรียนหญิง

3.2.2 รูปแบบด้านความรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพของนักเรียนหญิงพบว่า รูปแบบที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านความรู้ข้อมูลของการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 24.50 โดยการสนับสนุนจากบิดามารดา การสนับสนุนจากเพื่อน ความวิตกกังวล การรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่งผลโดยตรงต่อการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง

3.2.3 รูปแบบด้านความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนหญิงพบว่ารูปแบบที่นำมาวิเคราะห์ครั้งนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนหญิง ได้ร้อยละ 27.80 โดยความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ส่งผลโดยตรงต่อความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนหญิง

การอภิปรายผลการวิจัย

ในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ข้อค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ก่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในการอธิบายว่าปัจจัยอะไรบ้างที่มีอิทธิพลทางตรง และทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทั่วไป โครงสร้างเชิงเส้นของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของเครือข่ายของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ซึ่งมีรูปแบบเชิงสาเหตุ และทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรแบบเดียวกัน ยกเว้นปัจจัยภูมิหลังได้แก่ พื้นความรู้เดิม โดยจะอภิปรายรายละเอียดของแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องกันดังต่อไปนี้

ปัจจัยภูมิหลัง ปัจจัยภูมิหลังที่เลือกมาศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ รายได้ และพื้นความรู้เดิม จากผลการวิจัยพบว่ามีเพียงพื้นความรู้เดิมนั้นที่มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายเท่านั้น ส่วนนักเรียนหญิงไม่พบความสัมพันธ์เช่นนั้นปรากฏอยู่ สำหรับนักเรียนชายพบอิทธิพลทางบวกของพื้นความรู้เดิมที่ส่งผลโดยตรงและอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพในภาพรวม และในองค์ประกอบย่อยทั้ง 3 องค์ประกอบได้แก่ เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานวิจัยในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่พบว่า พื้นความรู้เดิมเป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญตัวหนึ่งในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (อรพินทร์ ชูชม 2523) นอกจากนี้ผลการวิจัยในส่วนที่พบว่าพื้นความรู้เดิมเป็นตัวกำหนดการรับรู้ความสามารถของตนเองของนักเรียนชาย ยังสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา (Bandura, 1986) ในเรื่องสิ่งที่มีมาก่อนการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดยพื้นความรู้เดิมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญกับสิ่งที่บุคคลนั้นคาดหวังว่าจะแสดงความสามารถปฏิบัติได้ดีแค่ไหนในอนาคต

ปัจจัยสภาพแวดล้อม

ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่เลือกเข้ามาศึกษาในโมเดลนี้ มี 3 ตัวแปร ได้แก่ การสนับสนุนจากบิดามารดา การสนับสนุนจากครู และการสนับสนุนจากเพื่อน ผลจาก

การวิเคราะห์โมเดลการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงพบว่า มีเพียง 2 ตัวแปรคือ การสนับสนุนจากบิดามารดา และการสนับสนุนจากเพื่อนที่มีส่วนกำหนดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพทั้งของนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย โดยการสนับสนุนของบิดามารดาส่งผลทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ จากการวิเคราะห์รูปแบบพบว่าบิดามารดาที่ให้การสนับสนุนบุตรของตน จะนำไปสู่ความวิตกกังวลน้อยลง ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ที่ดีต่อความสามารถของตนเอง และส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพในที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้ยืนยันทฤษฎีความผูกพัน (Attachment theory) ซึ่งเน้นความสำคัญของสัมพันธภาพที่ดี คุณภาพของผู้ปกครองที่เป็นสิ่งที่มีคุณค่ากับการได้รับทักษะทางชีวิตที่จำเป็นของบุตร การรับรู้การสนับสนุนที่มีอยู่ให้ “เครือข่ายความปลอดภัย (safety net)” ที่เปิดโอกาสการมีส่วนร่วม การสำรวจ และการทดลองในประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อการเกิดกลยุทธ์การจัดการปัญหา ทักษะต่าง ๆ และความเชื่อมั่นในตนเอง (Cutrona et al., 1994) นอกจากนี้สัมพันธภาพที่มั่นคงปลอดภัยกับผู้ปกครองคนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคนที่ส่งเสริมให้บุตรสำรวจสภาพแวดล้อมโดยปราศจากวิตกกังวล จะช่วยเพิ่มพูนทักษะ และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง (Ainsworth, 1982) ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา (Cutrona et al. 1994) ที่เสนอแนะว่าสัมพันธภาพของผู้ปกครองที่มั่นคงปลอดภัยมีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการที่ดีต่อตัวเอง นั่นคือความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ

นอกจากนี้ผลการวิจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสนับสนุนจากเพื่อนที่ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ผลการวิจัยที่ค้นพบนี้ช่วยสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ในช่วงวัยรุ่นนั้นกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น ผลการวิจัยเสนอแนะว่าถ้านักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน มีความสนใจร่วมกันกับเพื่อน ได้รับการยอมรับ ช่วยเหลือและสนับสนุนจากเพื่อนแล้ว จะส่งผลให้นักเรียนชายและหญิงมีความสามารถทางการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสม และการสนับสนุนจากเพื่อนยังมีส่วนต่อองค์ประกอบความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนชาย และการรับรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิงด้วย อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์โมเดลนี้ พบว่าการสนับสนุน

จากครูไม่มีการเชื่อมโยงใด ๆ กับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง และองค์ประกอบอื่น ๆ ในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในระบบการศึกษาในโรงเรียนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ครู-อาจารย์แต่ละท่านต้องรับผิดชอบ ดูแลนักเรียนเป็นจำนวนมาก สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครูอาจารย์เป็นไปในลักษณะที่เป็นทางการ นักเรียนส่วนใหญ่รับรู้การสนับสนุนจากครูอาจารย์ในสภาพที่ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ในงานวิจัย นักเรียนยังรายงานว่าครู-อาจารย์เป็นบุคคลที่นักเรียนเลือกเป็นอันดับสองในการที่จะขอคำปรึกษาการเลือกศึกษา-อาชีพ รองลงไปจากบิดามารดาที่นักเรียนขอคำปรึกษาเป็นอันดับแรก โดยที่สัดส่วนจำนวนนักเรียนที่จะขอคำปรึกษาจากครู-อาจารย์ มีจำนวนใกล้เคียงกับจำนวนนักเรียนที่จะขอคำปรึกษากับญาติพี่น้องและเพื่อน

ปัจจัยส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยแต่ละกลุ่มพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง นอกจากนี้ตัวแปรต่าง ๆ ในปัจจัยส่วนบุคคลที่เลือกมาศึกษาในโมเดลการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ยังมีผลทางตรงและทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยเฉพาะการรับรู้ความสามารถของตนเอง เป็นตัวแปรที่สำคัญมากและคงเส้นคงวากับทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็นนักเรียนชายหรือนักเรียนหญิง โดยเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ในภาพรวม และในองค์ประกอบย่อยของการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ อันได้แก่ เอกลักษณะของตนเอง การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องที่ผ่านมาที่ศึกษาการรับรู้ความสามารถของตนเองในเรื่องการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ มีความสัมพันธ์สูง และสามารถพยากรณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้มาก (Taylor, & Betz, 1983; Taylor & Popma, 1990) ถึงแม้ว่าการวิจัยครั้งนี้ใช้การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรที่ใช้ในสถานการณ์ทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจงลงไปเฉพาะความสามารถในสถานการณ์การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพแต่ผลที่พบก็เป็นแบบเดียวกัน นอกเหนือจากการรับรู้ความสามารถของตนเองจะเป็นตัวแปรหลักในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นตัวแปรสื่อที่รับอิทธิพลจากพื้นความรู้เดิม และลักษณะทาง

จิตอื่น ๆ ที่ส่งผ่านมาเพื่อเชื่อมโยงโดยตรงกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ เช่นเดียวกับความสามารถในการแก้ปัญหาที่ส่งผลโดยตรงและทางอ้อมต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ แต่การรับรู้ความสามารถตนเองเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพมากกว่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรอื่น ๆ ในโมเดล

ความเป็นตัวของตัวเอง เป็นตัวแปรหลักที่สำคัญอีกตัวหนึ่งที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมในการกำหนดการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพทั้งกลุ่มนักเรียนชายและนักเรียนหญิง และองค์ประกอบย่อยในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ความเป็นตัวของตัวเองยังมีอิทธิพลทางลบต่อความวิตกกังวล และมีอิทธิพลทางบวกต่อความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการรับรู้ความสามารถของตนเอง จะเห็นได้ว่าความเป็นตัวของตัวเองซึ่งเป็นบุคลิกภาพที่สำคัญที่บุคคลบรรลุพัฒนาการขั้นนี้ตั้งแต่วัยต้นของชีวิต จะส่งผลให้บุคคลนี้บรรลุพัฒนาการเกี่ยวกับตนเองที่ดีต่อมาตามมาด้วย ไม่ว่าจะเป็นความสามารถในการแก้ปัญหา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และในที่สุดสามารถตัดสินใจในเรื่องการศึกษา-อาชีพได้อย่างเหมาะสม ที่เป็นเรื่องสำคัญสำหรับคนวัยนี้ได้ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้อาศัยแนวคิดบางส่วนของพัฒนาการบุคลิกภาพของอิริคสัน (Erikson, 1956) ในการกำหนดความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรบุคลิกภาพต่าง ๆ กับความเป็นเอกลักษณ์ ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของอิริคสันที่ว่าพัฒนาการด้านความเป็นเอกลักษณ์ได้รับอิทธิพลจากการบรรลุพัฒนาการขั้นต้น ตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถมีคุณค่า จนถึงความเป็นตัวของตัวเอง ในเรื่องการเรียนรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพก็เช่นเดียวกัน ความเป็นตัวของตัวเองเป็นตัวกำหนดที่สำคัญตัวหนึ่งในเรื่องดังกล่าวนี้ ทั้งนี้เนื่องจากบุคลิกภาพความเป็นตัวของตัวเอง เป็นลักษณะที่เป็นอิสระ ชอบค้นคว้าสำรวจ สามารถช่วยเหลือทำอะไรด้วยตนเองได้ ดังนั้นนักเรียนที่มีความเป็นอิสระ จึงสามารถศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ เพื่อมาประกอบการตัดสินใจได้ด้วยตนเอง และมีความพร้อมในการตัดสินใจโดยเห็นว่าอุปสรรคต่าง ๆ เป็นเรื่องที่สามารถแก้ไขให้น้อยลงได้โดยไม่ใช้เป็นข้ออ้างในการทำให้ตัดสินใจไม่ได้ ข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือ ความเป็นตัวของตัวเองส่งผลทางลบต่อความวิตกกังวล กล่าวคือ บุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเองน้อย จะก่อให้เกิดความวิตกกังวลมาก ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ไม่พึงปรารถนา เนื่องจากผลงานวิจัยเชื่อมโยงให้เห็นว่าความวิตกกังวลมากส่งผลที่ไม่พึง

ปรารถนาหลายประการได้แก่ ความสามารถในการแก้ปัญหาได้ การรับรู้ที่ไม่ดีต่อความสามารถของตนเอง และการได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนน้อย แต่อย่างไรก็ตามผลจากการวิจัยนี้ยังไม่ได้ยืนยันว่าความวิตกกังวลเป็นสาเหตุโดยตรงของการตัดสินใจทางการศึกษาอาชีพของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาที่ยังหาข้อสรุปที่แน่นอนไม่ได้ เกี่ยวกับทิศทางของความวิตกกังวล กับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ และความสัมพันธ์ที่คงเส้นคงวาระหว่างความวิตกกังวลกับการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ (Goodstein, 1965; Jones & Chenry, 1980; Kimes & Troth, 1974) แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความวิตกกังวลเป็นตัวกำหนดที่สำคัญตัวหนึ่งที่มีอิทธิพลโดยตรงในทางลบต่อเอกลักษณะ การรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ และความพร้อมในการตัดสินใจของนักเรียนหญิง แต่ไม่พบผลเช่นนี้ในกลุ่มนักเรียนชาย

ความเชื่ออำนาจในตนเองเป็นตัวแปรหนึ่งในโมเดลที่พบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยนักเรียนชายถ้ามีความเชื่ออำนาจในตนเองมากจะนำไปสู่ความสามารถในการแก้ปัญหาได้ แต่นักเรียนหญิงไม่พบว่าความเชื่ออำนาจในตนเองมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสามารถในการแก้ปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ที่ผู้หญิงทั้งที่มีความสามารถและไม่มีความสามารถยังยึดมั่นในสิ่งที่นอกเหนืออำนาจการควบคุมของตนเองพอ ๆ กัน แต่ถ้าในสถานการณ์ที่ทั่วไปในการรับรู้ความสามารถตนเองของนักเรียนหญิงยังได้รับอิทธิพลโดยตรงจากความเชื่ออำนาจในตนเอง

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

1. ปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยทางจิตลักษณะ เป็นปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์หรืออธิบายการตัดสินใจทางการศึกษาอาชีพได้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยภูมิหลัง และปัจจัยสภาพแวดล้อม ดังนั้นบิดามารดา ผู้ปกครอง และครูอาจารย์ ควรคำนึงถึงอิทธิพลต่าง ๆ จากปัจจัยส่วนบุคคลเหล่านี้ประกอบในการที่นักเรียนไม่สามารถตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ นอกเหนือจากอิทธิพลจากบิดามารดา กลุ่มเพื่อน ครูอาจารย์ และผลการเรียนของนักเรียนเอง

2. ความเป็นตัวของตัวเอง เป็นบุคลิกภาพที่สำคัญประการหนึ่งที่ทั้งบิดามารดาและผู้ปกครอง ควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง ให้อิสระและเสรีภาพ

ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพราะความเป็นตัวของตัวเองส่งผลให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง มองตนเองในทางที่ดี และทำให้นักเรียนมีความสามารถมีทักษะในการตัดสินใจได้ และนำไปสู่พัฒนาการด้านเอกลักษณ์ตามวัยด้วย

3. การรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถ ไม่ว่าจะจะเป็นความสามารถ ในการแก้ปัญหา หรือความสามารถในสถานการณ์ทั่วไป เป็นคุณลักษณะทางบวกที่มีต่อตนเอง ที่จะส่งผลโดยตรงต่อความสามารถตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพได้ ดังนั้นบิดามารดา-ครูอาจารย์จะต้องหาวิธีการปลุกฝังหรือส่งเสริม พัฒนาให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง เห็นคุณค่าความสามารถในตนเอง

4. ผู้ปกครองและครูอาจารย์จะต้องพยายามหาแนวทางแก้ไขนักเรียนหญิงที่มีความวิตกกังวลมากเกินไป เพราะความวิตกกังวลที่มากเกินไป นำไปสู่ผลในทางที่ไม่พึงปรารถนาหลายประการเช่น ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์ของตนเอง ขาดการรู้ข้อมูลทางการศึกษาอาชีพ และไม่พร้อมในการตัดสินใจ

5. ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม ถึงแม้จะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ แต่ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ โดยบิดามารดาควรตระหนักว่าวัยรุ่นยังคงต้องการความรัก เอาใจใส่ และ คำแนะนำปรึกษาจากบิดามารดาผู้ปกครองอยู่ เช่นเดียวกับการมีกลุ่มเพื่อนที่มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความสนใจร่วมกันที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือคำปรึกษา-แนะนำ ซึ่งส่งผลต่อการทำให้นักเรียนมีความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสมได้ นอกจากนี้ครูอาจารย์อาจต้องเพิ่มบทบาทของตนเองให้มากกว่านี้ในการสนับสนุนนักเรียนทั้งทางด้านวิชาการ สังคมและอารมณ์ ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยไม่พบว่าการสนับสนุนจากครูอาจารย์มีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปแบบการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

6. ในทางปฏิบัติน่าจะมีการส่งเสริมให้ครู-อาจารย์มีการตรวจสอบความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียน เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องว่านักเรียนขาดความสามารถในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพที่เหมาะสม เนื่องจากเหตุผลอะไร เช่น ไม่รู้จักตนเอง ขาดข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพ หรือขาดความพร้อมในการตัดสินใจ มีความยากลำบากในการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลที่ได้เหล่านี้จะเป็นประโยชน์โดยตรงในการแนะนำและให้ความช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างเหมาะสมตรงความต้องการของนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มีข้อจำกัดในลักษณะที่ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามถูกวัดในช่วงเวลาเดียวกัน ดังนั้นทิศทางการความสัมพันธ์เชิงเหตุผลอาจไม่ชัดเจน การวิจัยต่อไปควรศึกษาตัวแปรอิสระ และตัวแปรตามที่ถูกวัดในเวลาที่แตกต่างกัน ตามลำดับขั้นบางขั้นของพัฒนาการบุคลิกภาพของอิริคสัน โดยรูปแบบการวิจัยอาจเป็นการวิจัยระยะยาวหรือเป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อยืนยันต้นตอสาเหตุและตัวแปรผลอย่างแท้จริง
2. การวิจัยต่อไป ควรมีการทำ Cross Validation จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกันของผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ซึ่งผลงานวิจัยจะมีความถูกต้องเที่ยงตรงยิ่งขึ้น
3. ปัจจัยสภาพแวดล้อม และปัจจัยภูมิหลัง มีอิทธิพลในการอธิบายการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ ได้ไม่มากนัก ในการศึกษาวิจัยต่อไปอาจเพิ่มตัวแปรต่าง ๆ จาก 2 ปัจจัยนี้ให้มากขึ้น เช่นในการวิจัยครั้งนี้ การสนับสนุนจากบิดามารดา ครู อาจารย์ และเพื่อน มาจากแหล่งที่ต่างกัน แต่เป็นการวัดที่เป็นมิติเดียวที่รวมประเภทการสนับสนุนต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นงานวิจัยต่อไปอาจเพิ่มประเภทการสนับสนุนที่ต่างกัน เข้าไปด้วยเพื่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาดังกล่าวได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา (2538). ข้อมูลแผนชั้นเรียนปีการศึกษา 2538 - 2540 กรุงเทพมหานคร
กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา อัดสำเนา.
- นวลศิริ (เปาโรหิตย์) (2528) พัฒนาการทางอาชีพ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ทบวงมหาวิทยาลัย (2532). การประสานสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
อาชีวศึกษา กับอุดมศึกษา รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร :
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ผกา บุญเรือง (2530). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจเลือกอาชีพ
วุฒิภาวะทางอาชีพ และการควบคุมภายใน-ภายนอก ปริญญาานิพนธ์
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531). การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียนมัธยม
ศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1
กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมคิด อิศระวัฒน์ (2532). รายงานการวิจัย เรื่องลักษณะการตัดสินใจด้านอาชีพของ
ประชาชนซึ่งอยู่นอกระบบโรงเรียน กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาศึกษาศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมสมุทร มุ่งสันติ (2539). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพอิสระของ
นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ สหวิทยาลัยอีสานใต้. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สายสุรี จุติกุล (2510). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การเลือกอาชีพ กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538). แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 - 2539) กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

- อรพินทร์ ชูชม (2523). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อม
ที่บ้าน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียน กับผลสัมฤทธิ์ของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินทร์ ชูชม อัจฉรา สุขารมณ และ ทศนา ทองภักดี (2538). การศึกษานำร่อง
การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- อัจฉรา สุขารมณ อรพินทร์ ชูชม และ ทศนา ทองภักดี (2540). องค์ประกอบทาง
จิตวิทยาที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพของนิสิตปริญญาตรี. รายงานการวิจัย
ฉบับที่ 62 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- Ainsworth, M.D.S. (1982). Attachment : Retrospect and prospect. In C.M.
Parkes & J. Stevenson - Hindle (Eds.) The place of attachments in
human behavior (pp.3-30). New York : Basic Books.
- Arbuckle, J.L. (1995) AMOS users' guide. Chicago, IL : Small Waters
Corporation.
- Bandura, A. (1978). "The self system in reciprocal determinism." American
Psychologist, 33, 344-358.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thoughts and action : A social
cognitive theory. Englewood Cliffs, NJ : Prentice - Hall.
- Blustein, D.L. (1988). The relation between motivational processes and career
exploration. Journal of Vocational Behavior, 32, 345 - 359.
- Chartrand, J.M., Robbins, S.B., Morrill, W.H., & Boggs, K. (1990). Development
and validation of the career factors inventory. Journal of Counseling
Psychology, 37(4), 491-501.

- Cohen, J. & Cohen P. (1983). Applied multiple regression / correlation analysis for the behavioral science. Hillsdale, N.J. : Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Cohen, C.R., et al. (1994). Relationships between career indecision subtypes and ego indentity development ERIC NO. ED 377297.
- Cutroha et al. (1994). Perceived parental social support and academic achievement: An attachment theory perspective. Journal of Personality and Social Psychology, 66) 369-378.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). A motivational approach to self : Integration in personality. In R. Dienstbar (Ed.), Nebraska symposium on motivation. (pp.237 - 288). Lincoln : University of Nebraska Press.
- Erikson, E.H. (1956). Childhood and society. New York : Norton.
- Farmer, H.S. (1985). Model of career and achievement motivation for women and men. Journal of Counseling Psychology, 32(3), 363 - 390.
- Findley, M.J. & Cooper, H.M. (1983) Locus of Control and academic chievement : A literature review. Journal of Personality, 44(2), 419 - 427.
- Fuqua, O.R., Newman, J.L. & Seaworth, T.B. (1988). Relation of state and trait anxiety to different components of career indecision. Journal of Counseling Psychology, 35, 154 - 158.
- Gati, I., Krausz, M. & Osipow, S.H., (1996). A taxonomy of difficulties in career decision making. Journal of Counseling Psychology, 43, 510-526.
- Ginzberg, E. (1974). Career guidance. New York : McGraw-Hill,
- Goodstein L.D. (1965). Behavioral view of counseling, In B. Stefflre (Ed.) Theories of Counseling (pp.140 - 192). New York : McGraw-Hill.
- Gribben, C.A. & Keitel, M.A. (1992). Career indecision, anxiety, and social problem solving : A path analytic model. ERIC NO ED 372326.

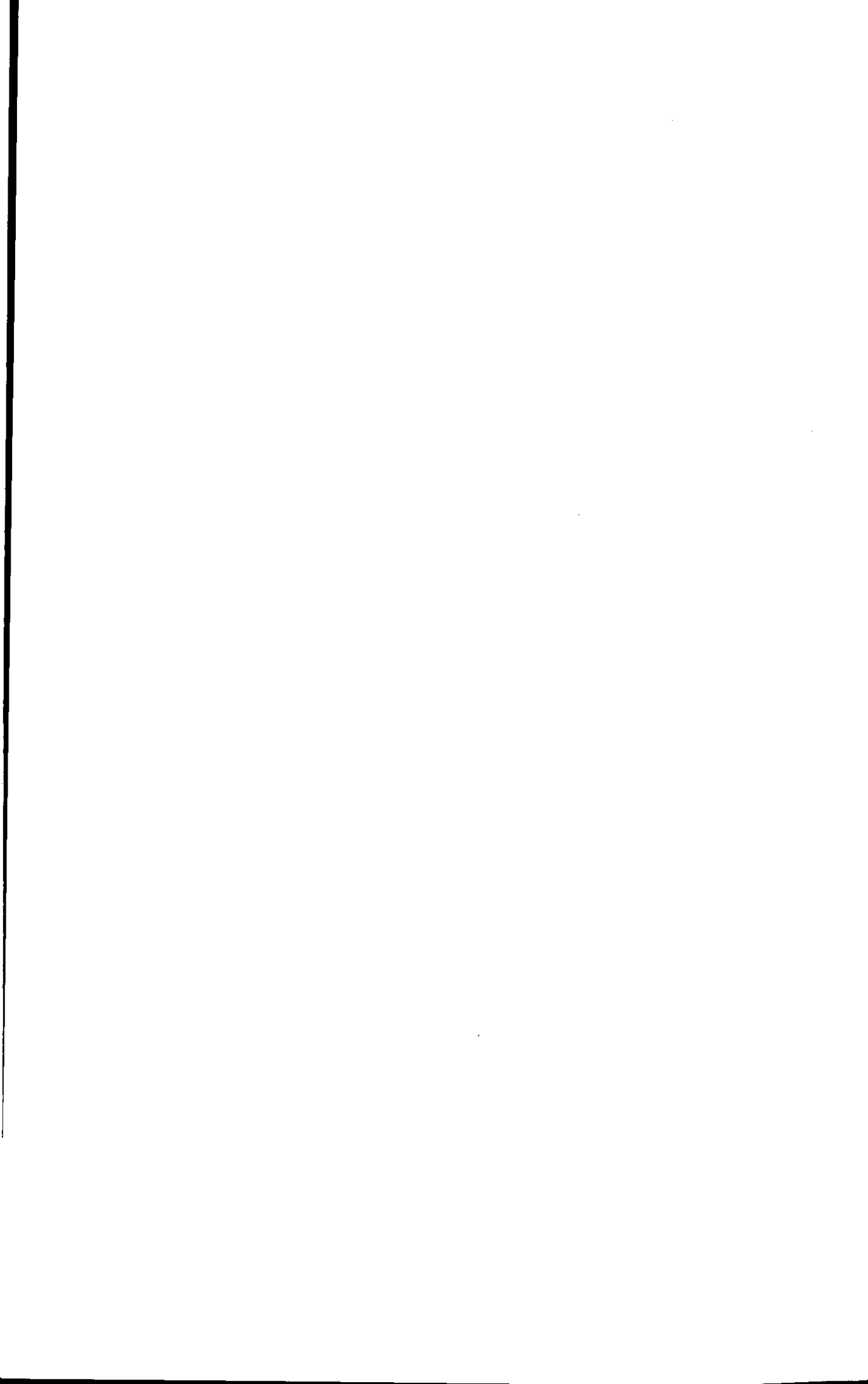
- Heppner, P.P., & Petersen, C.H. (1982). The development and implications of a personal problem-solving inventory. Journal of Counseling Psychology, 29,66-75.
- Holland, J.L. Gotffridson, D.C. & Power, P.G. (1980). Some diagnostic scales for research in decision making and personality : Identity, information, and barriers, Journal of Personality and Social Psychology, 39(6), 1991 - 1200.
- Hoppock, R. (1967). Occupational information. New York : McGraw-Hill.
- Jones, L.K., & Chenery, M.F. (1980). Multiple subtypes among vocationally undecided college students : A model and assessment instrument. Journal of Counseling Psychology, 27 : 469-477.
- Kimes. H.G. & Troth, W.A. (1974). Relationship of trait anxiety to career decisiveness. Journal of Counseling Psychology, 21; 277-280.
- Koestner, R. & Losier, G.F. (1996). Distinguishing reactive versus reflective autonomy. Journal of Personality, 64(2), 465 - 494.
- Larson, L.M., & Heppner, P.P. (1985). The relationship of problem - solving appraisal to career decision and indecision. Journal of Vocational Behavior, 26, 55 - 65.
- Leary, M.R. (1983). Social anxiousness : The construct and its measurement. Journal of Personality Assessment, 47, 66 - 75.
- Lucas, M.S. & Epperson, D.L. (1990). Types of vocational undecidedness : A replication and refinement. Journal of Counseling Psychology, 37(4), 382-388.
- Luzzo, D.A. (1995). The relative contributions of self - efficacy and locus of control to the prediction of career maturity. Journal of College Student Development, 36(1), 61 - 66.

- Luzzo, D.A. & Hutcheson, K.G. (1996). Causal attributions and sex differences associated with perceptions of occupational Barriers. Journal of Counseling and Development, 75(2), 124 - 130.
- Paulhus D. (1983). Sphere - specific measures of perceived control. Journal of Personality and Social Psychology, 44, 1253-1265.
- Radecki, C.M. & Jaccard, J. (1996). Gender - role difference in decision - making orientation and decision - making skills. Journal of Applied Social Psychology, 26(1), 76 - 94.
- Robinson, N.S. (1995). Evaluation the nature of perceived support and its relation to perceived self - worth in adolescents. Journal of Research on Adolescence, 5, 253-280.
- Robbins, S.B. & Patton, M.J. (1985). Self - psychology and career development : Construction of the superiority and goal instability scales. Journal of Counseling Psychology, 32(2), 221 - 231.
- Rotter, J.B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. Psychological Monographs, 80, (Whole No.609).
- Ryan, R.M. (1991). The nature of the self in autonomy and relatedness. In I. Strauss & G.R. Goethals (Eds.). The self : Interdisciplinary approaches. pp.208-238.
- Super, D.E. (1957). The Psychology of careers. New York : Harper and Row.
- Snell, A.F et al. (1994) Adolescent life experiences as predictors of occupational attainment. Journal of Applied Psychology, 79(1), 131 - 141.
- Taylor, K.M. & Betz, N.E. (1983). Application of self efficacy theory to the understanding and treatment of career indecision. Journal of Vocational Behavior, 22, 63 - 81

Taylor, K.M. & Popma, J. (1990). An examination of the relationships among career decision - making self - efficacy, career saliance, locus of control and vocational indecision. Journal of Vocational Behavior, 37, 17 - 31.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ตอน 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้จัดอันดับความสำคัญของสิ่งที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกสาขาการศึกษาต่อ-วิชาชีพในอนาคต ปรากฏผลในตาราง 1 - 5

ตาราง 1 จำนวนคนที่จัดอันดับความสำคัญในการเลือกสาขาการศึกษาต่อในอนาคต โดยคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความต้องการและความสนใจของตนเอง

อันดับที่ความสำคัญโดยคำนึงถึงความรู้ของนักเรียน	จำนวน	(ร้อยละ)
1	580	(55.4)
2	363	(34.7)
3	59	(5.6)
4	26	(2.5)
5	12	(1.1)
6	6	(.6)

ตาราง 2 จำนวนคนที่จัดอันดับความสำคัญในการเลือกสาขาการศึกษาต่อในอนาคต โดยคำนึงถึงความต้องการของบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อนักเรียน

อันดับที่ความสำคัญโดยคำนึงถึงบุคคลอื่น	จำนวน	(ร้อยละ)
1	30	(38)
2	136	(17.4)
3	148	(19.0)
4	126	(16.1)
5	205	(26.2)
6	136	(17.5)

ตาราง 3 จำนวนคนที่จัดอันดับความสำคัญในการเลือกสาขาการศึกษาต่อในอนาคต โดยคำนึงถึงความนิยมหรือความต้องการของตลาด

อันดับที่ความสำคัญโดยคำนึงถึงความต้องการของตลาด	จำนวน	(ร้อยละ)
1	47	(6.1)
2	114	(14.5)
3	156	(20.2)
4	216	(28.0)
5	156	(20.0)
6	83	(10.7)

ตาราง 4 จำนวนคนที่จัดอันดับความสำคัญในการเลือกสาขาการศึกษาต่อในอนาคต โดยคำนึงถึงรายได้ที่คิดในอนาคต

อันดับที่ความสำคัญโดยคำนึงถึงรายได้	จำนวน	(ร้อยละ)
1	87	(10.2)
2	187	(21.9)
3	247	(29.0)
4	211	(24.8)
5	91	(10.7)
6	29	(3.4)

ตาราง 5 จำนวนคนที่จัดอันดับความสำคัญในการเลือกสาขาการศึกษาต่อในอนาคต โดยคำนึงถึงความมีเกียรติ

อันดับที่ความสำคัญโดยคำนึงถึงความมีเกียรติ	จำนวน	(ร้อยละ)
1	21	2.9
2	65	9.0
3	23	3.2
4	63	8.7
5	175	24.2
6	377	52.1

ตอนที่ 2 อำนาจการอธิบายตัวแปรตามย่อยด้านต่าง ๆ จากแต่ละกลุ่มปัจจัย ปรากฏผลดังในตาราง 6 - 8

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นลำดับขั้นในการอธิบายเอกลักษณ์ของตนเองจากแต่ละกลุ่มปัจจัย

กลุ่ม B หรือกลุ่มปัจจัย	จำนวนตัวแปร ในกลุ่ม B	กลุ่ม A หรือปัจจัย ในกลุ่ม A	จำนวนตัวแปร ในกลุ่ม A	$R^2_{y,AB}$	$R^2_{y,A}$	R^2 change หรือ $R^2_{y,(B,A)}$	F change
ชาย							
ภูมิหลัง	5	บุคลิก, สภาพแวดล้อม	8	.253	.232	.021	1.86
ส่วนบุคลิก	5	ภูมิหลัง, สภาพแวดล้อม	8	.253	.069	.184	16.38**
สภาพแวดล้อม	3	ภูมิหลัง, บุคลิก	10	.253	.241	.012	1.82
หญิง							
ภูมิหลัง	5	บุคลิก, สภาพแวดล้อม	8	.205	.197	.008	.79
ส่วนบุคลิก	5	ภูมิหลัง, สภาพแวดล้อม	8	.205	.083	.122	11.69***
สภาพแวดล้อม	3	ภูมิหลัง, บุคลิก	10	.205	.202	.003	.61

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ปัจจัยภูมิหลัง 5 ตัวแปรได้แก่ การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา ลำดับการเกิด สถานะทางเศรษฐกิจ และพันความรู้เดิม

ปัจจัยส่วนบุคลิก 5 ตัวแปรได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ปัจจัยสภาพแวดล้อม 3 ตัวแปรได้แก่ การสนับสนุนของบิดามารดา การสนับสนุนของผู้ปกครอง และการสนับสนุนของเพื่อน

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยพหุคูณแบบเป็นลำดับขั้นในการอธิบายการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพจากแต่ละกลุ่มปัจจัย

กลุ่ม B หรือกลุ่มปัจจัย	จำนวนตัวแปร ในกลุ่ม B	กลุ่ม A หรือปัจจัย	จำนวนตัวแปร ในกลุ่ม A	$R^2_{y,AB}$	$R^2_{y,A}$	R^2 change หรือ $R^2_{y(B,A)}$	F change
ชาย							
ภูมิหลัง	5	บุคคล,สภาพแวดล้อม	8	.345	.327	.018	1.87
ส่วนบุคคล	5	ภูมิหลัง, สภาพแวดล้อม	8	.345	.086	.259	26.28***
สภาพแวดล้อม	3	ภูมิหลัง, บุคคล	10	.345	.338	.007	1.27
หญิง							
ภูมิหลัง	5	บุคคล,สภาพแวดล้อม	8	.310	.268	.042	4.71***
ส่วนบุคคล	5	ภูมิหลัง, สภาพแวดล้อม	8	.310	.190	.120	13.22***
สภาพแวดล้อม	3	ภูมิหลัง, บุคคล	10	.310	.28.67	.023	4.29**

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, ** $p < .01$

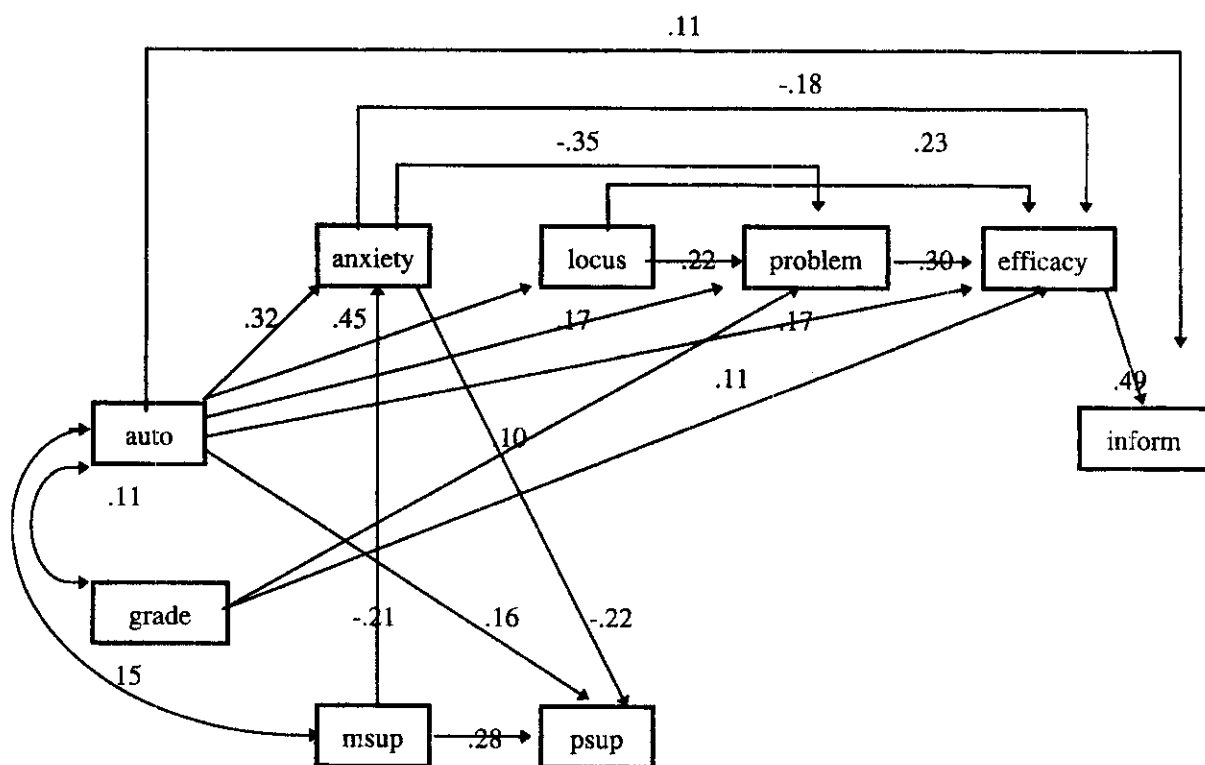
ปัจจัยภูมิหลัง 5 ตัวแปรได้แก่ การศึกษาของบิดา การศึกษาของมารดา ลำดับการเกิด ฐานะทางเศรษฐกิจ และพันความรู้เดิม

ปัจจัยส่วนบุคคล 5 ตัวแปรได้แก่ ความเป็นตัวของตัวเอง ความวิตกกังวล ความเชื่ออำนาจในตน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการรับรู้ความสามารถของตนเอง

ปัจจัยสภาพแวดล้อม 3 ตัวแปรได้แก่ การสนับสนุนของบิดามารดา การสนับสนุนของครู และการสนับสนุนของเพื่อน

ภาพ 2 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

$$\chi^2 (16, N = 353) = 19.48, p = .24$$

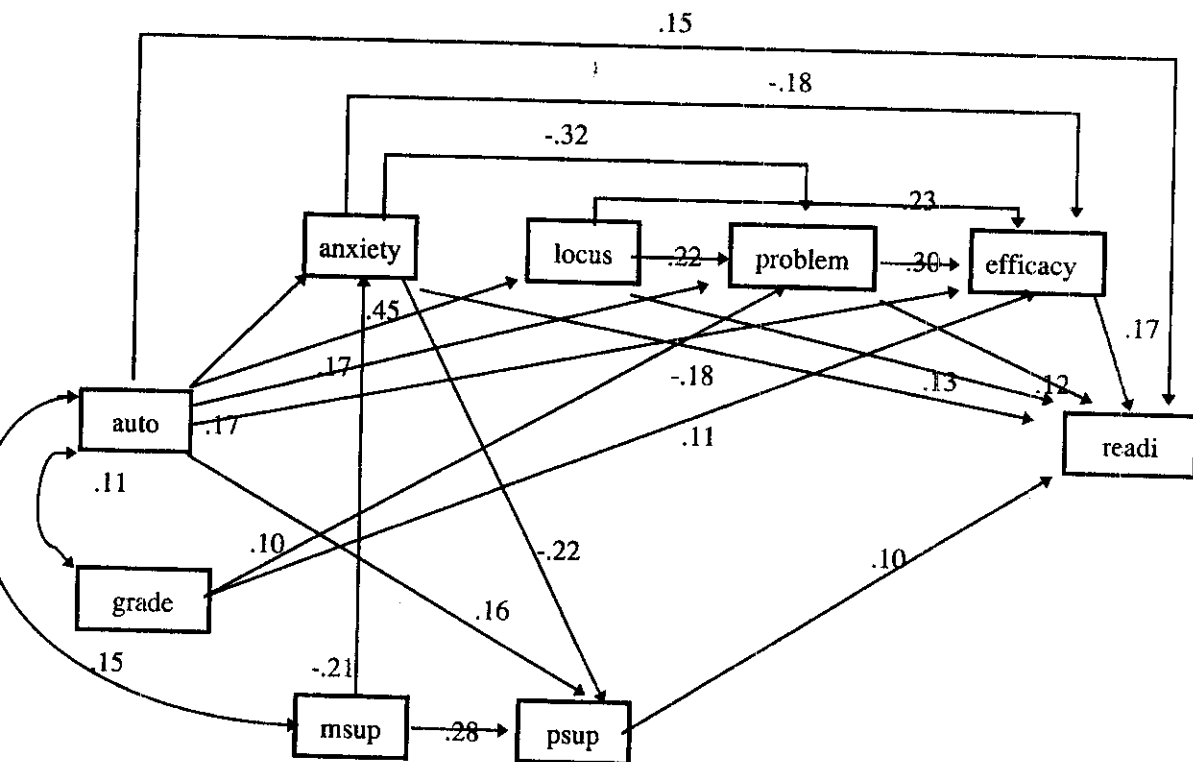
$$AGFI = .96$$

$$CFI = .99$$

$$RMSEA = 0.02$$

$$R^2 = .320$$

ภาพ 3 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพร้อมในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนชาย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

$$\chi^2 (13, N = 353) = 13.53, p = .40$$

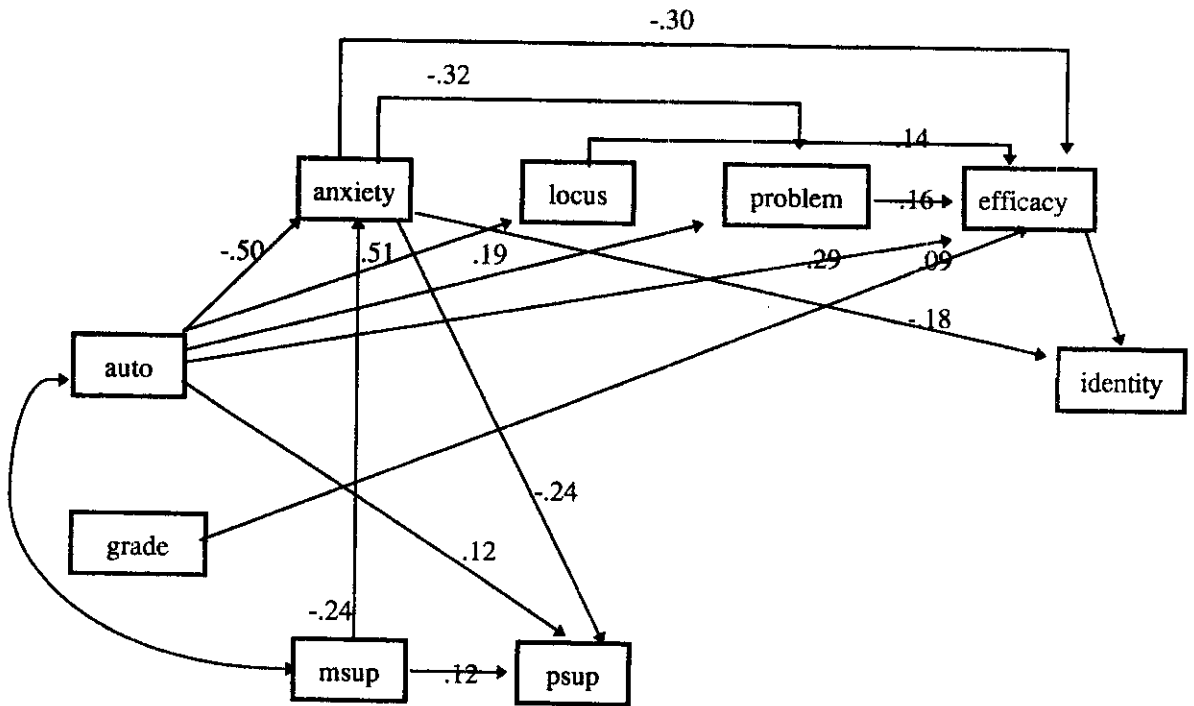
$$AGFI = .97$$

$$CFI = .99$$

$$RMSEA = .01$$

$$R^2 = .24$$

ภาพ 4 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อความมีเอกลักษณ์ของตนเองของนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

$$\chi^2 (20, N = 394) = 17.65, p = .61$$

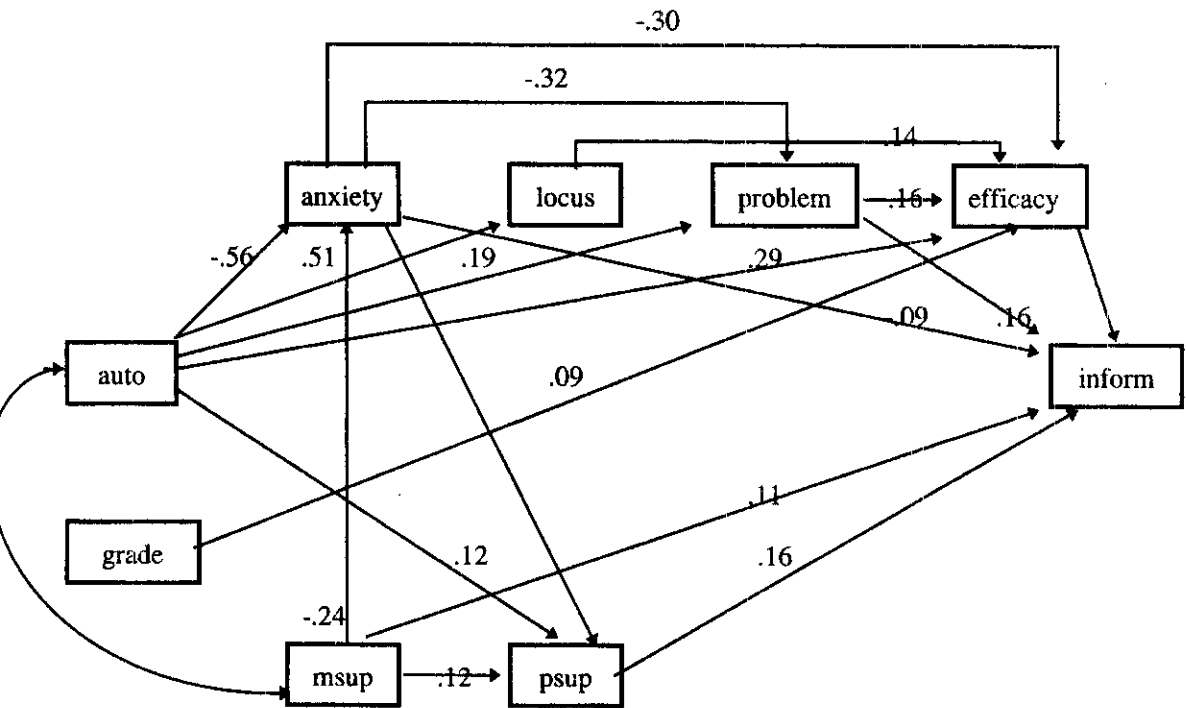
$$AGFI = .97$$

$$CFI = 1.00$$

$$RMSEA = 0.00$$

$$R^2 = .178$$

ภาพ 5 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรู้ข้อมูลทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

$$\chi^2 (18, N = 394) = 17.407, p = .49$$

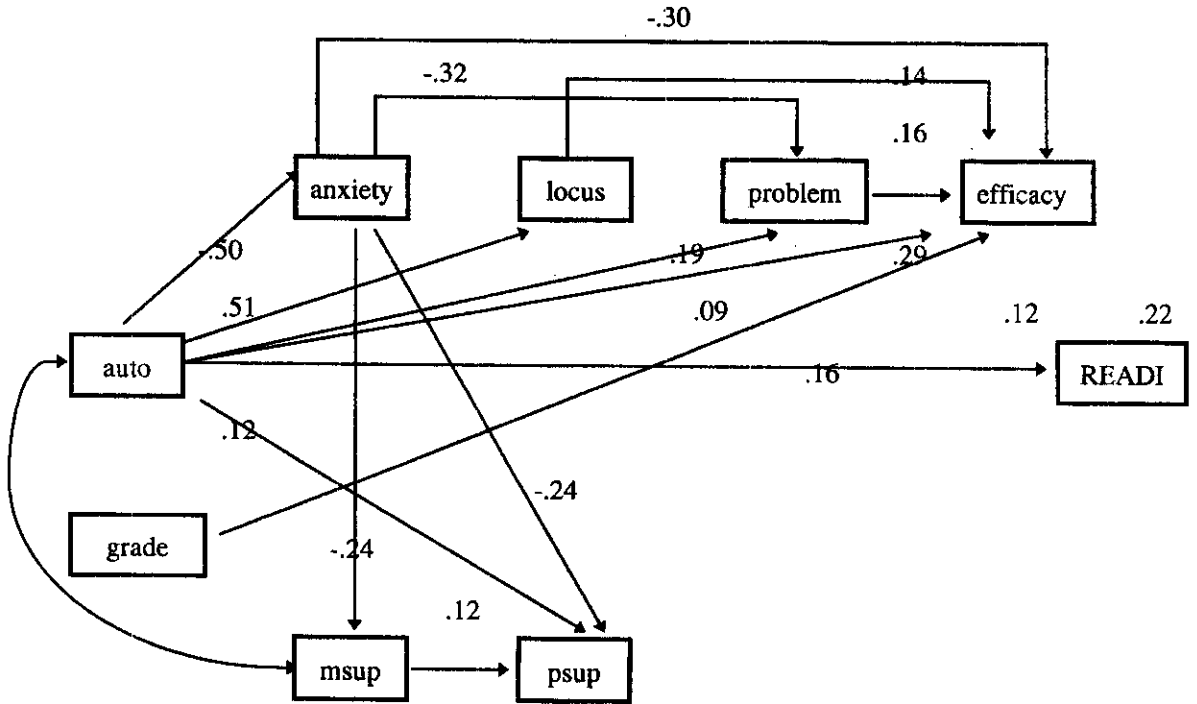
$$AGFI = .97$$

$$CFI = 1.00$$

$$RMSEA = 0.00$$

$$R^2 = .245$$

ภาพ 6 โมเดลแสดงรูปแบบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อความพร้อมในการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพของนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

$\chi^2 (18, N = 394) = 18.208, p = .44$

AGFI = .97

CPI = 1.00

RMSEA = 0.01

$R^2 = .278$

โครงการวิจัย “การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ”

ถึง นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

คณะผู้วิจัยจากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ใคร่ขอความร่วมมือจากนักเรียนช่วยกรุณาตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ให้ครบทุกข้อและ
ครบทุกตอน โดยตอบให้ตรงตามสภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวของคุณเรียนเอง
แบบสอบถามฉบับนี้จะมีทั้งหมด 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ภูมิหลังของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

ตอนที่ 3 ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

ตอนที่ 4 การสนับสนุนจากผู้ปกครอง อาจารย์ และเพื่อน

ตอนที่ 5 การแก้ปัญหา

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนเป็นอย่างดี
และขอรับรองว่าคำตอบของนักเรียนทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับและใช้ในการวิจัยเท่านั้น
จึงขอให้นักเรียนตอบแบบสอบถามด้วยความสบายใจและครบถ้วน ซึ่งผลที่ได้
จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และผู้ที่เกี่ยวข้อง
ในการวางแผนการศึกษาต่อไป

ขอขอบคุณในความร่วมมือนมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้วิจัยจากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มศว ประสานมิตร

- เลือกโดยคำนึงถึง ความรู้ ความสามารถ ของตนเอง
  - เลือกโดยคำนึงถึงความต้องการของบิดามารดา ญาติพี่น้อง ครูอาจารย์ หรือบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อนักเรียน
  - เลือกโดยคำนึงถึงความนิยมหรือความต้องการของห้องตลาด
  - เลือกโดยคำนึงถึงรายได้ที่ดีในอนาคต
  - เลือกโดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจของตนเอง
  - เลือกโดยคำนึงถึงความมีเกียรติ
  - อื่น ๆ
- โปรดระบุ.....

8. หลังจากจบ ม.6 นักเรียนวางแผนที่จะทำอะไร

- ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
- ทำงาน
- ศึกษาต่อและทำงานควบคู่กันไป

9. นักเรียนวางแผนในอนาคตว่าจะทำงานในหน่วยงานใด

- ทำงานอิสระที่ตัวเองหรือครอบครัวเป็นเจ้าของกิจการ
- หน่วยงานของรัฐบาล
- หน่วยงานเอกชน
- หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ
- อื่น ๆ

โปรดระบุ.....

10. หลังจากจบ ม.6 นักเรียนวางแผนจะศึกษาต่อในสาขา.....
ประกอบอาชีพ.....

11. ขณะนี้นักเรียนมีการตัดสินใจหรือวางแผนเลือกสาขาที่ศึกษาต่อในอนาคต

- แน่ใจที่สุด
- ยังไม่แน่ใจ
- ยังไม่ตัดสินใจเลย

12. ขณะนี้นักเรียนมีการตัดสินใจวางแผนเลือกวิชาชีพในอนาคต

- แน่ใจที่สุด
- ยังไม่แน่ใจ
- ยังไม่ตัดสินใจเลย

13. นักเรียนเป็นบุตรคนที่..... จากจำนวนพี่น้องทั้งหมด.....คน (นับตัวนักเรียนด้วย)

14. นักเรียนมีเพื่อนที่อยู่ในวัยใกล้เคียงกับนักเรียนที่กำลังศึกษาหรือทำงานอยู่
[ ] มีมากตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป   [ ] มีบ้าง 1-2 คน   [ ] ไม่มีเลย
15. บิดาของนักเรียนมีการศึกษา
[ ] ไม่เคยศึกษาเลย   [ ] ระดับประถมศึกษา
[ ] ระดับมัธยมศึกษา   [ ] ระดับอุดมศึกษา
17. ครอบครัวของนักเรียนมีรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ.....บาท/เดือน
และรายได้นี้ใช้เลี้ยงดูคนในครอบครัว.....คน

ตอนที่ 2

การตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ

คำแนะนำ : ให้นักเรียนพิจารณาข้อความที่ให้ไว้ทีละข้อ แล้วประเมินค่าข้อความนั้นตรงกับลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด แล้วกา ✓ ลงในตัวเลือกในช่องเหมือนตัวนักเรียนมากที่สุด “ค่อนข้างมาก” “ไม่แน่ใจ” “ค่อนข้างไม่เหมือน” “ไม่เหมือนตัวนักเรียนเลย” เพียงช่องเดียว ในแต่ละข้อ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	เหมือนตัวนักเรียนมากที่สุด	ค่อนข้างเหมือนมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เหมือน	ไม่เหมือนตัวนักเรียนเลย
1. ข้าพเจ้ารู้ถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนเองในการศึกษา	.....	.....	.....	.....	.....
2. ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่าข้าพเจ้าชอบอาชีพใด (ชอบการศึกษสาขาใด)	.....	.....	.....	.....	.....
3. ความสามารถของข้าพเจ้าแปรเปลี่ยนตลอดเวลา	.....	.....	.....	.....	.....
4. ข้าพเจ้ามีแนวคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับการศึกษา (อาชีพ) ของตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
5. ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าอาชีพไหนเหมาะกับบุคลิกภาพหรือความสนใจของตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
6. ข้าพเจ้ามีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าความสนใจของตนเองคืออะไร	.....	.....	.....	.....	.....
7. ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าตนเองต้องการที่จะเลือกสาขาเรียน (หรืออาชีพ) ใดในขณะนี้.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. ข้าพเจ้ารู้ว่าความสามารถของตนเองเหมาะสมที่จะเลือกเรียนสาขา/ประกอบอาชีพใด	.....	.....	.....	.....	.....

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	เหมือนตัวนักเรียนมากที่สุด	ค่อนข้างเหมือนมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เหมือน	ไม่เหมือนตัวนักเรียนเลย
9. ข้าพเจ้ายังสงสัยว่าชีวิตในการศึกษาหรืออาชีพของตนเองควรมุ่งไปทางใด	.....	.....	.....	.....	.....
10. ข้าพเจ้าลังเลในการตัดสินใจเลือกรเรียน/เลือกวิชา เพราะยังสับสนในค่านิยมวิชาชีพที่ตนเองต้องการมากที่สุด (เช่น เพื่อความมั่นคง เพื่อบุคคลอื่น ฯลฯ)	.....	.....	.....	.....	.....
11. ข้าพเจ้ายังไม่รู้ว่าตัวเองเป็นคนเช่นไร	.....	.....	.....	.....	.....
12. ข้าพเจ้าอยากเรียนต่อ แต่ยังไม่รู้ว่า จะเลือกเรียนสาขาใด	.....	.....	.....	.....	.....
13. ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าควรทำอะไร จึงจะได้ศึกษาในสาขาที่ต้องการ	.....	.....	.....	.....	.....
14. ข้าพเจ้ามีความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติ และข้อจำกัดของสาขาวิชา (วิชาชีพ) ต่าง ๆ น้อยมาก	.....	.....	.....	.....	.....
15. ข้าพเจ้ามีข้อมูลเพียงพอในการตัดสินใจเลือกศึกษา/อาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
16. ข้าพเจ้าสามารถหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาหรือสถาบันวิชาชีพได้	.....	.....	.....	.....	.....
17. ข้าพเจ้ารู้ถึงวิธีการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา	.....	.....	.....	.....	.....
18. ข้าพเจ้ายังไม่ทราบโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา	.....	.....	.....	.....	.....
19. ข้าพเจ้าขาดทักษะในการค้นหางานในอาชีพที่ตนเองสนใจ	.....	.....	.....	.....	.....
20. ข้าพเจ้าไม่ทราบโอกาสในการว่าจ้างการทำงานในอาชีพต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....	.....

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	เหมือนตัวนักเรียนมากที่สุด	ค่อนข้างเหมือนมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เหมือน	ไม่เหมือนตัวนักเรียนเลย
21. ข้าพเจ้ารู้ว่าสาขาที่สนใจศึกษาหรือประกอบอาชีพต้องการบุคคลประเภทไหน	.....	.....	.....	.....	.....
22. ข้าพเจ้าไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา/การประกอบอาชีพ	.....	.....	.....	.....	.....
23. ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าควรเลือกเรียนสาขาการศึกษาใดต่อไป	.....	.....	.....	.....	.....
24. ข้าพเจ้ารู้ถึงวิธีการสมัครเข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาที่ข้าพเจ้าต้องการ	.....	.....	.....	.....	.....
25. ข้าพเจ้าขาดคนที่จะให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำในการศึกษาต่อไป	.....	.....	.....	.....	.....
26. ข้าพเจ้าขาดความสามารถพิเศษที่จะเรียนในสาขาที่ตนเองเลือกอันดับแรก	.....	.....	.....	.....	.....
27. บิดามารดาขอรับการเลือกการศึกษา/วิชาชีพของข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
28. ข้าพเจ้ายังไม่ต้องการที่จะเลือกอาชีพหรือสาขาที่ศึกษาในขณะนี้	.....	.....	.....	.....	.....
29. ข้าพเจ้ายังไม่มีความสนใจเป็นพิเศษในสาขาการศึกษาหรืออาชีพใด	.....	.....	.....	.....	.....
30. ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจที่จะต้องตัดสินใจเลือกเรียนหรืออาชีพด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
31. ข้าพเจ้าลังเลที่จะเลือกสาขาเรียนหรือวิชาชีพ เพราะกลัวการตัดสินใจผิด	.....	.....	.....	.....	.....

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการศึกษา-อาชีพ	เหมือนตัวนักเรียนมากที่สุด	ค่อนข้างเหมือนมาก	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่เหมือน	ไม่เหมือนตัวนักเรียนเลย
32. ข้าพเจ้าไม่มีประสบการณ์ในการตัดสินใจอะไรต่าง ๆ ด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
33. ข้าพเจ้ามีความลำบากใจที่จะตัดสินใจเลือกสาขา/วิชาชีพอันใดอันหนึ่งเพียงอันเดียว	.....	.....	.....	.....	.....
34. อนาคตเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงไม่พยายามตัดสินใจเลือกการศึกษา/อาชีพไว้ล่วงหน้า	.....	.....	.....	.....	.....
35. มีองค์ประกอบหลายอย่างที่นำมาพิจารณาในการเลือกการศึกษา/อาชีพ ซึ่งทำให้ยากแก่การตัดสินใจ	.....	.....	.....	.....	.....
36. ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลหลากหลายจากบุคคลหลายฝ่าย จนข้าพเจ้าไม่รู้ว่า จะเลือกสาขา/วิชาชีพใด	.....	.....	.....	.....	.....
37. มีการศึกษาหลายสาขา/วิชาชีพที่ดึงดูดความสนใจของข้าพเจ้าพอ ๆ กัน จึงทำให้ยากในการตัดสินใจ	.....	.....	.....	.....	.....
38. ข้าพเจ้าไม่สามารถเลือกสาขาการศึกษา/อาชีพที่แท้จริงได้ในขณะนี้ เพราะยังไม่ถึงเวลา	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 3

ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง

คำแนะนำ : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่ให้ไว้ที่ละข้อ ซึ่งข้อความเหล่านี้สะท้อนความรู้สึก
ความคิดเห็น และพฤติกรรมโดยทั่วไป แล้วนักเรียนพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับ
ลักษณะของนักเรียนมากน้อยเพียงใด โดยกา ✓ ลงในช่อง “จริง” “ค่อนข้างจริง”
“ไม่แน่ใจ” “ค่อนข้างไม่จริง” “ไม่จริง” เพียงช่องเดียว ในแต่ละข้อ

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
1. ข้าพเจ้าสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ที่ตั้งใจไว้ ได้สำเร็จถึงแม้ในตอนต้นจะไม่สำเร็จ	.....	.....	.....	.....	.....
2. ข้าพเจ้ามักลังเลในการตัดสินใจต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
3. ข้าพเจ้ามั่นใจว่าสามารถทำสิ่งที่ยากและ ท้าทายได้	.....	.....	.....	.....	.....
4. เมื่อเผชิญปัญหาข้าพเจ้าไม่สามารถ แก้ปัญหาได้	.....	.....	.....	.....	.....
5. งานหลายอย่างเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เกินกว่าที่ข้าพเจ้าจะทำได้	.....	.....	.....	.....	.....
6. ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจที่ได้ตัดสินใจหรือ กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
7. ข้าพเจ้าเชื่อว่าตนเองสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเท่ากับคนอื่น ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
8. เมื่อข้าพเจ้าวางแผนอะไรแล้ว ข้าพเจ้า มั่นใจว่าสามารถทำให้แผนนั้นสำเร็จได้	.....	.....	.....	.....	.....
9. ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้เกือบทุกอย่างถ้า ข้าพเจ้าตั้งใจ	.....	.....	.....	.....	.....
10. ข้าพเจ้าบังคับใจตนเองไม่ค่อยได้	.....	.....	.....	.....	.....
11. ข้าพเจ้าข้อย้อต่ออุปสรรคปัญหาต่าง ๆ	.....	.....	.....	.....	.....
12. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าอะไร	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
13. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณอื่นลำหน้าข้าพเจ้า เพราะดวงดี	.....	.....	.....	.....	.....
14. บุคคลสามารถทำสิ่งใด ๆ ก็ได้ที่เขา ต้องการ	.....	.....	.....	.....	.....
15. ข้าพเจ้ามั่นใจว่าข้าพเจ้าสามารถลิขิต ชีวิตหรือกำหนดสิ่งที่จะเกิดขึ้นในชีวิต ตนเองได้	.....	.....	.....	.....	.....
16. เมื่อข้าพเจ้าได้สิ่งที่ต้องการ โดยปกติ เป็นเพราะว่าข้าพเจ้าโชคดี	.....	.....	.....	.....	.....
17. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณอื่นที่เกิดขึ้นในชีวิตของ ข้าพเจ้าโดยส่วนใหญ่เกิดจากการ กำหนดหรือลิขิตของคนอื่น	.....	.....	.....	.....	.....
18. ถ้าข้าพเจ้าได้คะแนนไม่ดีในการสอบ เป็นเพราะว่าข้อสอบยาก	.....	.....	.....	.....	.....
19. ข้าพเจ้าเชื่อว่าข้าพเจ้าจะเป็นเช่นไรนั้น เป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
20. ถ้าข้าพเจ้าใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ ข้าพเจ้าสามารถทำสิ่งที่ตั้งใจไว้ได้	.....	.....	.....	.....	.....
21. ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะวางแผน ล่วงหน้า เพราะหลายสิ่งขึ้นอยู่กับ โชคชะตา	.....	.....	.....	.....	.....
22. ถ้าข้าพเจ้าตัดสินใจทำอะไร ข้าพเจ้าใช้ วิธีเสี่ยงโชคเข้าช่วย (เช่น ดูดวง โยน หัวโยนก้อย)	.....	.....	.....	.....	.....
23. ในระยะยาวสิ่งเลวร้ายที่เกิดขึ้นในชีวิต ของข้าพเจ้าจะสมดุลกับสิ่งที่ดีในชีวิต	.....	.....	.....	.....	.....
24. ความเคราะห์ร้ายส่วนใหญ่เนื่องมาจาก ขาดความสามารถ ความไม่ใส่ใจ ความขี้เกียจ	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
25. ข้าพเจ้าชอบทำงานต่าง ๆ ด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
26. ข้าพเจ้ายากที่จะแสดงความคิดเห็น ของตนเองในกลุ่ม เมื่อรู้สึกว่าคุณอื่น ๆ มีแนวคิดที่ตรงข้ามกับข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
27. ข้าพเจ้าชอบที่จะทำตามความต้องการ ของคนอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
28. ข้าพเจ้าชอบให้คนอื่นคอยตัดสินใจ แทนตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
29. ข้าพเจ้ามีอิสระในการคิดหรือการ กระทำ	.....	.....	.....	.....	.....
30. ข้าพเจ้าชอบทำตามคนอื่น	.....	.....	.....	.....	.....
31. ข้าพเจ้าชอบปฏิบัติตามสิ่งที่คนอื่น คาดหวัง	.....	.....	.....	.....	.....
32. ข้าพเจ้ามักจะเก็บงำความรู้สึก ความ คิดเห็นของตนเองไว้เมื่อความรู้สึกหรือ ความคิดเห็นนั้นแตกต่างไปจากกลุ่ม	.....	.....	.....	.....	.....
33. ข้าพเจ้าชอบมีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง อิสระจากคนอื่น	.....	.....	.....	.....	.....
34. ข้าพเจ้าขาดความมั่นใจในตนเองถ้าสิ่ง นั้นไม่ได้รับการสนับสนุนจากบุคคล รอบข้าง	.....	.....	.....	.....	.....

คำแนะนำ : ให้นักเรียนอ่านข้อความที่ให้ไว้ที่ละข้อ แล้วนักเรียนพิจารณาว่าข้อความนี้ตรงกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนมากน้อยเพียงใด โดยกา ✓ ลงในช่อง “เกือบทุกครั้ง (บ่อยมากที่สุด)” “บ่อยครั้ง” “นาน ๆ ครั้ง” “เกือบไม่มีเลย (น้อยที่สุด)” เพียงช่องเดียว ในแต่ละข้อ

ข้อความ	บ่อยมาก	บ่อยครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	เกือบไม่มีเลย
1. ข้าพเจ้ารู้สึกเหนื่อยเร็ว	.....	.....	.....	.....
2. ข้าพเจ้าอยากร้องไห้	.....	.....	.....	.....
3. ข้าพเจ้าอยากมีความสุขเหมือนคนอื่น ๆ	.....	.....	.....	.....
4. ข้าพเจ้าทำพลาดบ่อย ๆ เพราะการตัดสินใจที่ล่าช้า	.....	.....	.....	.....
5. ข้าพเจ้ารู้สึกผ่อนคลายอารมณ์	.....	.....	.....	.....
6. ข้าพเจ้ารู้สึกสงบใจเย็นเป็นของตัวเอง	.....	.....	.....	.....
7. ข้าพเจ้ารู้สึกมีปัญหาทับถมเรื่อย, จนไม่อาจแก้ไขได้	.....	.....	.....	.....
8. ข้าพเจ้ากังวลกับบางอย่างมากเกินไปทั้งที่ไม่มีสาระเลย	.....	.....	.....	.....
9. ข้าพเจ้ามีความสุข	.....	.....	.....	.....
10. ข้าพเจ้ามักคิดอะไรมากเป็นพิเศษ	.....	.....	.....	.....
11. ข้าพเจ้าขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง	.....	.....	.....	.....
12. ข้าพเจ้าพยายามหลีกเลี่ยงวิกฤตการณ์หรือความยุ่งยาก	.....	.....	.....	.....
13. ข้าพเจ้าเป็นคนเศร้าซึม	.....	.....	.....	.....
14. ข้าพเจ้ารู้สึกพึงพอใจในสิ่งที่เป็นอยู่	.....	.....	.....	.....
15. มีสิ่งไรสาระอยู่ในใจของข้าพเจ้าและทำให้รู้สึกกังวลใจ	.....	.....	.....	.....
16. ข้าพเจ้ารู้สึกวิตกกังวลกับความไม่สมหวังจนไม่สามารถ/ถลัมได้	.....	.....	.....	.....
17. ข้าพเจ้าเป็นคนไม่ห้วนไหว	.....	.....	.....	.....
18. ข้าพเจ้ารู้สึกเคร่งเครียดและสับสนเมื่อคิดถึงเรื่องที่กังวลใจ	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 4

การสนับสนุนจากผู้ปกครอง อาจารย์และเพื่อน

คำแนะนำ ให้นักเรียนอ่านข้อความที่ให้ไว้ทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับการรับรู้ที่เป็นจริงของนักเรียนในเรื่องการสนับสนุนจากผู้ปกครอง อาจารย์ และเพื่อนมากน้อยเพียงใด โดยกา ✓ ลงในช่อง “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” “เห็นด้วย” “ไม่แน่ใจ” “ไม่เห็นด้วย” “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. บิดามารดาให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาอยู่เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
2. บิดามารดาเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของข้าพเจ้าอยู่เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
3. บิดามารดาส่งเสริมสนับสนุนข้าพเจ้าทำสิ่งต่างๆ	.....	.....	.....	.....	.....
4. บิดามารดาพยายามช่วยผ่อนคลายความทุกข์ ความเศร้าใจของข้าพเจ้าอยู่เสมอ	.....	.....	.....	.....	.....
5. บิดามารดาพยายามเข้าใจถึงปัญหาที่ข้าพเจ้าเผชิญอยู่	.....	.....	.....	.....	.....
6. เมื่อข้าพเจ้ามีเรื่องไม่สบายใจที่บ้านหรือโรงเรียนจะมีบุคคลรอบข้างในโรงเรียนที่ช่วยเหลือและรับฟังปัญหาของข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
7. ข้าพเจ้ารู้จักคนน้อยมากที่โรงเรียนที่สนใจในสิ่งเดียวกันกับข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
8. ข้าพเจ้าพอใจสัมพันธ์ภาพระหว่างข้าพเจ้ากับเพื่อน	.....	.....	.....	.....	.....
10. ข้าพเจ้ามีเพื่อนน้อยมากที่โรงเรียนที่นับว่าเป็น “เพื่อนแท้”	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
11. ข้าพเจ้าอยากให้มีบุคคลในโรงเรียนมากขึ้น ที่สามารถพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ที่ทำความเข้าใจ สบายใจให้แก่ข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
12. ครูอาจารย์จะให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้า ถ้าข้าพเจ้าต้องการความช่วยเหลือ	.....	.....	.....	.....	.....
13. ถ้าข้าพเจ้าต้องการความช่วยเหลือในการ ดำเนินการบางอย่างเป็นการยากที่จะหาคน ช่วยข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
14. ครูอาจารย์ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ความ กังวลใจของข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
15. ข้าพเจ้ามักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่อง ต่าง ๆ กับเพื่อนเป็นประจำ	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
11. ข้าพเจ้าอยากให้มีบุคคลในโรงเรียนมากขึ้น ที่สามารถพูดคุยเรื่องต่าง ๆ ที่ทำความเข้าใจ สบายใจให้แก่ข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
12. ครูอาจารย์จะให้ความช่วยเหลือแก่ข้าพเจ้า ถ้าข้าพเจ้าต้องการความช่วยเหลือ	.....	.....	.....	.....	.....
13. ถ้าข้าพเจ้าต้องการความช่วยเหลือในการ ดำเนินการบางอย่างเป็นการยากที่จะหาคน ช่วยข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
14. ครูอาจารย์ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ความ กังวลใจของข้าพเจ้า	.....	.....	.....	.....	.....
15. ข้าพเจ้ามักพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่อง ต่าง ๆ กับเพื่อนเป็นประจำ	.....	.....	.....	.....	.....

ตอนที่ 5

การแก้ปัญหา

คำแนะนำ ให้นักเรียนอ่านข้อความที่ให้ไว้ทีละข้อ แล้วพิจารณาว่าข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียนในการจัดการกับปัญหาของนักเรียนมากน้อยเพียงใด โดยกา ✓ ลงในช่อง “จริง” “ค่อนข้างจริง” “ไม่แน่ใจ” “ค่อนข้างไม่จริง” “ไม่จริง” เพียงช่องเดียว ในแต่ละข้อ

ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ไม่แน่ใจ	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1. เมื่อข้าพเจ้าแก้ปัญหาไม่สำเร็จ ข้าพเจ้าไม่เคยตรวจสอบดูว่าทำไมไม่ได้ผล	.....	.....	.....	.....	.....
2. ข้าพเจ้ามองปัญหาว่าเป็นสิ่งที่ทำทายนมากกว่าเป็นเรื่องน่ากลัว	.....	.....	.....	.....	.....
3. ข้าพเจ้าพยายามหาหนทางในการแก้ปัญหาหลาย ๆ ทาง	.....	.....	.....	.....	.....
4. ข้าพเจ้าเกลียดการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน	.....	.....	.....	.....	.....
5. ข้าพเจ้ามักหลีกเลี่ยงที่จะเกี่ยวข้องกับปัญหาใดในชีวิต	.....	.....	.....	.....	.....
6. ข้าพเจ้ามักเปรียบเทียบซึ่งน้ำหนักผลที่ตามมาแต่ละทางเลือกในการตัดสินใจ	.....	.....	.....	.....	.....
7. ข้าพเจ้ามักใช้อารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องในการจัดการกับปัญหา	.....	.....	.....	.....	.....
8. ข้าพเจ้าเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ มักจะคลี่คลายของมันเอง	.....	.....	.....	.....	.....
9. ข้าพเจ้าพยายามวางแผนสำหรับสิ่งที่จะทำถัดไป	.....	.....	.....	.....	.....
10. เมื่อมีปัญหา ข้าพเจ้ามักจะหยุดคิดถึงปัญหาก่อนที่จะตัดสินใจ	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	จริง	ค่อนข้าง จริง	ไม่ แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง
11. ถ้าข้าพเจ้าคิดหาคำตอบที่เป็นไปได้ของ ปัญหาได้ ข้าพเจ้าจะไม่เสียเวลานึกถึง หนทางอื่นในการแก้ปัญหาอีกเลย.....	.....	.....	.....	.....	.....
12. หลังจากแก้ปัญหาแล้วข้าพเจ้าไม่ได้ วิเคราะห์ว่าสิ่งใดถูกหรือผิด	.....	.....	.....	.....	.....